

MARTINSKÝ Evanjelik

2013/5-6

ROČNÍK 20

Keď sa Ježiš narodil v judskom Betleheme za čias kráľa Herodesa,
ajhľa, mudrci od východu prišli do Jeruzalema.
I vošli do domu, uvideli dieťaťko s matkou Máriou, padli na tvár a klaňali sa Mu.
Potom otvorili svoje klenotnice a obetovali Mu dary: zlato, kadidlo a myrhu.

MT 2, 1 A 11

Evanjelický a. v. cirkevný zbor, Evanjelická spojená škola,
Biblická škola a Centrum kresťanského vzdelávania v Martine
vospolok želajú svojim členom, učiteľom, žiakom, študentom,
ako aj priaznivcom doma i v zahraničí
radostné Vianoce 2013 a požehnaný nový rok 2014.

Sláva na výsostiach Bohu a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle!
Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis!

Ó, príd', ó, príd', Emanuel

Ó, príd', ó, príd', Emanuel, tak túžobne lká Izrael
a očakáva nádej dňa, keď vôkol ťaží hriechu tma.
Už blízko, blízko spásy deň, keď príde tvoj Emanuel.

Ó, príd', ó, príd', Syn Dávidov, zlo premôž láskou bezmedznou,
premôž ho a vyslobod' nás z pút hriechu, drahý Mesiáš!
Už blízko, blízko spásy deň, keď príde tvoj Emanuel.

Ó, príd', ó, príd', Ty ranný svit, nás zo sna hriechov prebudiť,
tmu hustej noci rozožeň, nech svitne nový jasný deň.
Už blízko, blízko spásy deň, keď príde tvoj Emanuel.

Ó, príd', ó, príd', Syn človeka, Ty pravda Božia odveká,
ku večnej spáse veď svoj ľud a nedaj hriešnym zahynúť.
Už blízko, blízko spásy deň, keď príde tvoj Emanuel.

Ó, príd', ó, príd', Ty kráľov Kráľ, by si nám spásu daroval,
a keď bude posledný súd, nám, Kriste, milostivý buď!
Už blízko, blízko spásy deň, keď príde tvoj Emanuel.

ES 14

Ó, ty vianočný čas preradostný

Ó, ty vianočný čas preradostný, milosť prinášaš všetkým nám.
Svet vo tmách chodil, Pán sa narodil: radujme sa, radujme sa, kresťania!

Ó, ty vianočný čas preradostný, lásku prinášaš všetkým nám.
Kristus sa znížil a nás povýšil: radujme sa, radujme sa, kresťania!

Ó, ty vianočný čas preradostný, pokoj prinášaš všetkým nám.
Boh je zmierený, sme vykúpení: radujme sa, radujme sa, kresťania!

ES 41

Prichádza Pán – ako Ho privítame?

Keď sa priblížili k Jeruzalemu a prišli do Betfagé pri Olivovom vrchu, poslal Ježiš dvoch učeníkov a povedal im: Chodte do dediny, ktorá je pred vami, a hneď nájdete oslicu priviazanú a osliatko s ňou; odviažte a privedte mi ich. A ak by vám niekto hovoril niečo, povedzte, že Pán ich potrebuje a že ich hneď pošle späť. Toto sa stalo, aby sa splnilo slovo prorokovo: Povedzte dcére sionskej: Ajhľa, tvoj kráľ k tebe prichádza krotký, sediac na oslovi, a to na osliatku ľahkej oslice. Učeníci šli a urobili, ako im prikázal Ježiš: priviedli oslicu a osliatko a kládli na ne svoje rúcha; i vysadol na ne. A veľký zástup rozprestieral rúcha na cestu, iní sekali ratolesti zo stromov a stlali na cestu. No zástupy, ktoré šli pred Ním a za Ním, volali: Hosana Synovi Dávidovmu! Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom!

Hosana na výsostiach!

Mt 21, 1-9

Milí bratia a sestry v Pánovi Ježišovi Kristovi, milí naši čitatelia!

Vianoce prinášajú veľa rozruchu, zhonu a zvláštneho, jedinečného napätia. Najmä tesne pred Štedrým večerom, predtým, ako sa vyberieme do kostola. Možno to poznáte aj vy. Tie chvíle, keď sa vôňa kapustnice, dobrej slepačej polievky, dopekajúcich sa koláčov mieša s dvoma – tromi parfumami. Do toho milión vecí, na ktoré netreba zabudnúť – od tých prozaických, ako pripraviť prestieranie, vypnúť sporák, až po tie komické, v ktorých (u nás doma) hľadáme malého Milana, ktorý sa nechce dať obliecť, lebo v spálni za dverami vyslobodzujú princeznú z pazúrov strašného draka. Je to taká trma-vrma v Betleheme. Ale tak to zrejme bolo vždy. Pamätám si, ako mi stará mama hovorila o jednej vážeckej žene, ktorá utekala do kostola s kusom slaniny pod pazuchou. A keď sa jej na to pýtali, tak zvolala: Ludkovia boží, šak ja som spevník namiesto slaniny do kapustnice hodila.

Vzdávame hold našim manželkám, mamám a ďalším, ktorí sa starajú o to, aby bolo všetko v poriadku. Ozaj je to náročné. Ale zrejme to je aj znak toho, že nám na týchto veciach skutočne záleží. A máme taký pocit, že pokojný na Vianoce môže zostať iba ten, pre ktorého prichádzajúci Mesiáš vôbec nič neznamená.

Samozrejme, tento vianočný rozruch má pre nás aj iné rozmery. Môžeme ho prežívať počas adventných príprav v tomto našom spoločenstve – s deťmi, s mládežou, Evanjelickou spojenou školou, so spevokolom... a my si nesmieme nechať tú pravú vianočnú atmosféru zobrať ani tohto roku. A chceme sa pýtať, kedy Vianoce prinášajú do nášho života ten pravý rozruch?

Je to vtedy, keď ako učeníci konáme na príkaz Pána. Náš biblický text patrí medzi veľko-

nočné. Vybral som si ho zámerne, lebo dopĺňa dielo Pána Ježiša Krista, ktoré sa Vianocami len začalo. Tu je Kristus vykreslený nie ako dieťa, ale ako Kráľ. A my vieme, že Vianoce sú nielen pripomienkou toho, čo sa stalo, ale aj toho, čo príde. Pán Ježiš dáva učeníkom konkrétny príkaz: Chodte do dediny a priveďte mi oslicu! Takýchto priamych príkazov by sme našli mnoho aj vo vianočných udalostiach. Takýto príkaz, ba niekoľko, dostáva i Mária. Takisto aj Jozef od anjela, aj mudrci a pastieri sa nechajú Božím príkazom viesť. Ktovie, ako by to dopadlo, ak by tieto Božie rady neposlúchli. Kde by skončili mudrci, pastieri, kde Jozef? Ak chceme, aby Kristus mohol vstúpiť do môjho a tvojho života, tak Ho musíme poslúchať, musíme sa ním nechať viesť. Aj vtedy, ak veciam nebudeme celkom rozumieť. Kedy si sa ty naposledy nechal takto Božím slovom viesť?

Pravú vianočnú atmosféru môžeme prežiť vtedy, ak zložíme svoje rúcha. Čítali sme, ako učenici kládli svoje rúcha na osliatko. Rúcha boli znakom spoločenského postavenia. Hovorí sa, bratia a sestry, že sme na svet prišli v Adamovom rúchu. Je to obraz aj duchovnej nahoty. Potom postupne, ako rastieme, získavame rôzne rúcha, odevy, obaly a tváre. Tie neraz zakrývajú našu skutočnú biedu. Náš skutočný stav. Áno, pred malým Ježiškom v jasličkách to obstojí, ale čo pred Kráľom? Tam nám naše rúcha nepomôžu, naopak, budú nám na obtiaž. Aj Vianoce sú pre nás príležitosťou zložiť svoje rúcha. Dať od seba preč všetko, čo nás rozdeľuje aj od Boha, aj od ľudí.

Ďalej čítame, že *iní kládli svoje rúcha do prachu.* Taká je budúcnosť vecí, ktoré získavame bez Boha. Keď prichádza moc Krista, to spôsobuje v našich životoch pokánie. Priznanie si viny. Áno, aj o tom sú Vianoce. Zložiť starého človeka a nechať sa tým prichádzajúcim Mesiášom znovuzrodiť. Len vtedy nám bude môcť dať rúcha nové, prichystané v nebesiach.

A napokon *tá pravá vianočná atmosféra zavládne vtedy, keď privítame Ježiša ako Kráľa.* Evanje nám niekoľkokrát hovoria o tom, ako sa Ježiš pýta učeníkov, za koho Ho ľudia pokladajú. A oni Mu odpovedajú: za divotvorcu, za proroka, za Jána Krstiteľa. Dnes by sme v teologických spisoch a rôznych knihách našli ešte rozmanitejšie názory. Keby sa ťa dnes večer Ježiš opýtal, za koho Ho pokladáš, čo Mu odpovieš? Hovorím to preto, lebo sme si zvykli žiť náboženský život bez Boha. My evanjelici s tým musíme vážne zápasiť najmä v našich rodinách, pretože mnohí nestoja ani v tom zástupe, ktorý víta Krista, ale ani v zástupe s Judášom, ktorí Krista zrádzajú. Nejdeme s mudrcmi do Betlehema, ale nechce sa nám sedieť ani s kňazmi v Jeruzaleme. Stratili sme schopnosť sa ako kresťania správne identifikovať.

Dnes k nám prichádza Ježiš Kristus, aby aj v tvojom a mojom živote urobil ten správny rozruch, tú správnu vianočnú atmosféru. Aby si sa aj ty raz mohol pripojiť k zástupu, ktorý bude volať: Hosana Synovi Dávidovmu, požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom, hosana na výsostiach! Amen.

MILAN KUBÍK, ZBOROVÝ FARÁR

V tých dňoch vystúpil Ján Krstiteľ, kázal na púšti Judskej a hovoril: Pokánie činite, lebo sa priblížilo kráľovstvo nebeské. Toto je totiž ten, o ktorom povedal prorok Izaiáš: Hlas volajúceho na púšti: Pripravujte Pánovi cestu, vyrovnávajte Mu chodníky. Tento Ján mal odev z ľavej srsti, okolo bedier kožený opasok a pokrmm boli mu kobylky a poľný med. Vtedy vychádzal k nemu Jeruzalem a celé Judsko, aj celé okolie Jordánu, vyznávali svoje hriechy a dávali sa mu krstiť v rieke Jordáne.

Mudrci od východu

alebo vianočný rozhovor otca so synom

Čo znamená mudrc?

(Mt 2, 1)

Pozri, syn môj, od východu na ľavej strane siene je zvláštny, malebný orientálny obraz. To sú mudrci, ktorí prišli od východu, keď sa narodil Ježiš. Látku na nakreslenie ich kolektívneho profilu dodáva druhý evanjelista, Matúš. Medzi ich príchodom a dejstvom doterajších osôb uplynul istý čas a boli cele iného rázu, z iného sveta než izraelského. Všímni si tie iné tváre, postavy, pestrý, exotický oblek. S jasným bielym rúchom, ako odznak slnečného svetla, tiež strakatosti, odznak orientálnej obrazovnosti, farebné okrasy, ako keď sa slnečné lúče lámu v kvapkách vody a tvoria nádhernú dúhu. Ich kolektív tvorí akúsi kráľovskú púť karavány, ktorá prichádza do Jeruzalema z ďalekého východu. Nevieme s určitosťou, z ktorého mesta a krajiny prišli, ani ich pomenovanie mudrci to neprehrádza, ale keď pozrieme, že v pôvodine ich menovali mágmi, to slovíčko ukazuje, čo znamená na-

še mudrc, a poukazuje aj na kraj, z ktorého prišli.

Mágovia boli pôvodne v dnešnej severnej Perzii, v ďalekom médijskom kmeni, v náboženstve sa zapodievali výkladom snov a konsteláciou hviezd. Sen ako záhada bol vždy čosi nadľudské, božské, v čom božstvo človeku dáva na vedomie svoju vôľu, len treba snu rozumieť, vylotiť si ho. Popri snoch takými božskými oznamovateľmi boli aj hviezdy, ich sústava, aj tú bolo treba vykladať. Robili to mágovia.

Ich zamestnanie sa postupne rozšírilo aj v susednej, južnej časti, až k Babylónii. Tu starí Babylončania už v časoch veľkého zákonodarcu Chammurapiho, v druhom tisícročí pr. Kr., a tak už pred Mojžišom, pozorovali pohyb planét, ktorý im cestou astrológie zvestoval zemské udalosti.

V Perzii po náboženstve mágov prišla síce Zoroastrova reforma, ktorá podľa apokryfov predpovedala ich príchod do Jeruzalema a uznávala len dve hlavné

božstvá – Ormuzd a Ahriman. Ale masu ľudu zostali pri starých predstavách a kulte: pri výklade snov a hviezd. Pestovateľmi, skúmateľmi a vykladačmi týchto názorov a kultov boli aj naďalej mágovia. Oni boli kňazmi, učencami, filozofmi, vedcami, slovom, za múdrych ľudí považovanými mudrcmi a ako takí boli súčasne aj radcami kráľov a panovníkov. Pestovali teológiu a astrológiu. Takých mudrcov spomína aj prorok Daniel, keď bol v 6. st. pr. Kr. v perzskom zajatí, bol im pánom, predstaveným (Dan 2, 48).

V Ježišových časoch takáto mágia, no už v úpadkovej forme, sa rozšírila z Perzie na západ, bola v Sýrii, Palestíne, Grécku aj v Ríme. Stretieme sa s ňou v postavách Šimona mága, Barjezusa atď. Ale nie takito úpadkoví, kúzelníci boli títo mudrci, ktorí prišli do Jeruzalema. Boli to ešte vážni skúmatelia nebeskej oblohy, tajomstiev behu sveta a udalostí aj osudov človeka. Boli pohania, ale zbožní, na ten čas vzdelaní a svojou vzdelanosťou aj vysoko postavení.

Názov mág, mudrc, vedie nás teda do Perzie, vyše 1000 km na severovýchod od Palestíny. Keďže nevieme, z ktorého mesta prišli, nevieme presne povedať, akú dlhú a ťažkú cestu museli vykonať cez mesto Damask, cez sýrsku a arabskú púšť, kde mohli putovať len ako karavána na ťavách. Takto ich znázorňuje aj obraz.

Syn sa opýtal: A prečo ich naša tradícia nazvala kráľmi?

Myslím, syn môj, že to má niekoľko príčin. V prvom rade, ako som spomenul, aj vo svojej vlasti boli kráľovskými, panovníckymi radcami. Potom, po príchode do Jeruzalema, sa pýtali na novonarodeného kráľa a netajili sa, že Ho prišli pozdraviť. Pravdepodobne ako tiež králi prišli sa kráľovi pokloniť. Po tretie, novému kráľovi priniesli kráľovské dary. Napokon, tradícia poukazuje aj na Izaiášovo proroctvo, kde sa hovorí:

„Národy prídu k tvojmu svetlu a králi k jasu, ktorý žiari nad tebou.“ (Iz 60, 3)

Tradícia hovorí, že boli traja, akiste podľa troch darov, ktoré priniesli: zlato, kadidlo a myrhu. Menuje ich Melichar, Baltazár a Gašpar. Oni traja vraj symbolicky zastupujú tri časti zeme, tri ľudske veky a tri rasy: Melichar (kráľ) je ako stariec, zastupujúci ázijských Semitov; Baltazár (poklady zhromažďujúci) je ako dospelý muž, ktorý zastupuje európskych Jafetitov; Gašpar ako mladík budúcich afrických Chamitov. Symbolická to filozofia dejín rás.

Čo viedlo mudrcov do Jeruzalema?

(Mt 2, 2)

Ich príchod do Jeruzalema vzbudil nemalú pozornosť. Ešte väčšmi, keď sa pýtali: „Kde je ten narodený kráľ židovský? Videli sme totiž Jeho hviezdu na východe a prišli sme sa Mu pokloniť.“ Na ťavách, pod horúcim slnkom, cez pieskové púšte, aby sa vyhli úpalu, putovali najviac nocou a keďže im bolo z dejín známe, že židovský kráľ sídli v Jeruzaleme, najprv prišli do Jeruzalema.

Odkiaľ vedeli, že sa narodil nový kráľ židovský? Sami odpovedajú, keď podľa ich astrologického výkladu prezradili, že videli Jeho hviezdu na východe. Pekne hovorí Lange: „Hviezda ich doviedla k duchovnému slnku.“

Ale prečo videli v nej práve Jeho hviezdu? – pýtal sa syn.

Nesmieme zabúdať, že Židia pred ich príchodom, pred 500 rokmi, boli v Perzii zajatí, žili s tamojším obyvateľstvom, ako sme spomenuli Daniela, ktoré sa od nich dozvedelo, že čakajú Mesiáša, kráľa. Mnoho Židov ešte aj po návrate zostalo v Perzii a pri židovskom prispôbovaní sa prostrediu pestovali styky s tamojším obyvateľstvom. Tamojší zoroastristi, pohania, mohli sa už vtedy oboznámiť so židovskou tradíciou o prorokovi, veľtcovi Bileámovi, ktorý bol pô-

vodu chaldejského, asi z roku 1450 pr. Kr. a ktorý na žiadosť móabskeho kráľa Báláka, v čase putovania Židov do Palestíny, po vnuknutí Božieho Ducha, neprekliat Izraelitov, ale ich trikrát požehnal slovami: „Vyjde hviezda z Jáкова a povstane žezlo“, odznak kráľa (4M 24, 17). Toto staré proctvo obnovilo sa aj u Daniela v 6. storočí, keď prorokoval príchod Syna človeka.

Tieto historické údaje potvrdili vieru, že hviezda, ktorá sa im zjavila, bola známim. Každá nová hviezda zodpovedá rodeniu sa nového človeka, podobne ako pád hviezdy zomretiu. Ako zoroastristi si mysleli, že zvláštna hviezda znamená narodenie zvláštného človeka, ktorý premože zlé božstvo Ahrimana, a preto prišli sa pokloniť.

Ich príchod do Jeruzalema nevzbudil len pozornosť, rozruch, ale aj 1. veľký, viacnásobný strach u židovského ľudu, ktorý v Mesiášovi čakal nielen vládkara, ale aj prísneho sudcu a mal strach pred dňom Hospodinovým, a 2. zase ako poddani Herodesa Veľkého obavu, čo urobí tento ukrutný tyran, keď sa dozvie, že sa narodil nový izraelský kráľ, a napokon 3. aj strach z Herodesa! Uvidíme, netruli nadarmo.

Poklona v Betleheme

(Mt, 2, 9–11)

Keď sa v Jeruzaleme dozvedeli, že hľadaný kráľ sa narodil v Betleheme, lebo tak predpovedal prorok Micheáš (Mich 5, 1–3), putovali opäť nocou. A hviezda, ktorá ich opäť viedla, šla pred nimi, až sa zastavila nad miestom, kde bolo dieťa.

Syn sa spýtal: Otec, naozaj sa zjavila vtedy nejaká hviezda?

Syn môj, toľko vieme, že slávny hvezdár Kepler zistil, že roku 747 po založení Ríma (tak písali letopočet Rimania) sa naozaj zjavila zvláštna hviezda a Ježiš podľa tohto letopočtu sa narodil okolo 7. roku pr. Kristom.

Syna ešte aj to znepokojovalo, ako mohli mudrci hovoriť, že Jeho hviezdu videli na východe, keď oni šli práve od východu a Ježiš sa narodil od nich na západe?

Odpovedal som: Je to síce všetečná, ale oprávnená otázka. Treba totiž pamätať, že mudrci odpovedali nie z hľadiska, odkiaľ prišli, ale z hľadiska Jeruzalema, keď to hovorili, a tam sa vtedy verilo, že svetlo pride od východu. Tam u nich, kde žili, na východe, videli Jeho hviezdu a prišli sa Mu pokloniť.

Ešte jednu všetečnú otázku položil zvedavec: Kedy sa im ukázala tá hviezda? Či hneď pri narodení, a tak oni prišli o niekoľko dní, povedzme ako Simeon a Anna, keď obraz ukazuje, že pri ich poklone Ježiš ešte ležal ako malé neviniatko v jasliach.

Na to syn môj, nemusím odpovedať sám, lebo odpovedá Matúš, že keď Herodes dal vraždiť betlehemske deti, rozkázal povraždiť „počnúc od dvojročných nadol, podľa času, na ktorý sa dôkladne opýtal mudrcov“. To neurobil bez príčiny, že vraždil od dvojročných nadol. Hviezda sa ukázala podľa toho pred dvoma rokmi, a tak mudrci prišli o dva roky po narodení. Žeby bol Ježiš vtedy ležal ako nemluvňa v jasliach, je básnická, romantická a maliarska fantázia.

V Betleheme mudrci vošli do „domu“. Teda nie do maštale – čo je zase urážlivá romantika, našli dieťaťko aj s matkou Máriou, padli na tvár a na znak holdu obetovali Mu dary: zlatu, kadidlo a myrhu. Zlato malo byť symbolom bohatstva kráľa, kadidlo – tymián kňazstva a voňavá masť myrhy na balzamovanie prorockej pomazanosti, svätosti a nesmrteľnosti.

Boli to dary v tom čase bežné, vzácne, pre vysoké hodnosti a hodnoty tak u Židov, ako aj u iných východných národov. Boli to dary také vzácne, že ich obetovali aj bohom.

Hľa, mudrci neboli zákonníkmi, neskúmali Písma ako zákonníci, a predsa im lepšie rozumeli a klaňali sa. Ich mágia prýštila z primitívnej viery, a predsa slúžila vyššej viere. Ich hold bol iný ako pastierov, Simeona a Anny, ale ich postaveniu primeraný. U Lukáša holdovali zástupcovia židovstva, u Matúša pohanstva. Nápadné, že cudzí, pohanskí králi sa klaňali a židovský uzurpátor – kráľ Herodes – vraždil. Či nie je nápadné, že u Žida Matúša klaňajú sa pohania a u polopohana Lukáša Židia?

Návrat domov

(Mt 2, 12)

Že aj pri svojej múdrosti, vzdelanosti mudrci verili snom, vidieť z toho, že po vykonaní holdu, boli napomenutí snom, aby sa nevracali cez Jeruzalem k Herodesovi. Oni napomenutie poslúchli a vrátili sa inou cestou do svojej krajiny. Možno, že upozornili aj Jozefa a Máriu na nebezpečenstvo, ktoré hrozí dieťaťu zo strany Herodesa.

Ich hold cirkev uznala za historický vzhľadom na pohanskú misiu a udalosť si pripomína 6. januára (Epifania), keď v dávnych časoch aj u našich predkov bývala tzv. koleda. Aj pri iných príležitostiach poukážeme na to, že zavádzaním kresťanských sviatkov nadväzovala cirkev na bývalé sviatky pohanske, aby sa ľahšie udomácnilo nové, kresťanské. Mudrci zaiste rozniesli zvesť ako prví pohanokresťania na Ďaleký východ. Tradícia totiž ide ešte ďalej, keď tvrdí, že aj oni po návrate dali sa pokrstiť apoštolovi Tomášovi a zomreli ako mučeníci. Ich mučeníctvo však predišlo mučeníctvo betlehemských dietok pod vládou Herodesa Veľkého.

Úryvok z knihy
Samuel Štefan Osuský
Galéria postáv Novej zmluvy
Liptovský Mikuláš, Tranoscius 2010

Píseň mudrců

My mudrcové od východu
zaslechli tu zvěst
že člověk moudrý ctného rodu
narodil se jest
Andělů zpěvy nové
prý z nebe mají znít
My od východu mudrcové
chceme při tom být

*Vedla nás hvězda ta souputnice odvěká
co září v temném nebi
Hledáme spravedlivého člověka
jehož je světu zapotřebí*

Jen ukažte nám pravou cestu
kam se za ním brát
Buď tomu domu tomu městu
sláva na stokrát
Dítěti královskému
vzdát chceme hold a čest
Jen ukažte nám cestu k němu
jestli vůbec jest

*Vedla nás hvězda ta souputnice odvěká
co září v temném nebi
Hledáme spravedlivého člověka
jehož je světu zapotřebí*

Ach pomozte nám najít synka
jenž je klenot sám
Snad v matrikách je o tom zmínka
že se zrodil nám
Jistě tu někde spinká
vždyť přišel jeho čas
Tak pomozte nám najít synka
který spasí nás

*Vedla nás hvězda ta souputnice odvěká
co září v temném nebi
Hledáme spravedlivého člověka
jehož je světu zapotřebí*

ZE SERIÁLU PÍSEŇ PRO RUDOLFA III,
DL BETLEM, 1968

HUDBA: ZDENĚK MARAT; TEXT: ZDENĚK BOROVEC

RODÍ SA KNIHA

Kazateľ Ján Bohdan Hroboň

Pamätám si presne, že takto pred rokom, pri dokončovaní predvianočných prác a príprav na vianočné sviatky, som si pustila cédečko. Nie s koledami, tie nám hrali celé dni. Ozval sa z neho známy, srdcu blízky hlas. Zastala som možno bez dychu, počúvala som prvé slová prvej kázne, potom som si ju s prízmúrenými očami vypočula celú, aj ďalšie a všetko sa to začalo. Slová, ktoré zostali ležať s troma bodkami na konci vyslovenej vety ešte naživo: túto kázeň musíme zapísať, to raz spolu vydáme..., sa akýmsi zvláštnym spôsobom vynorili z netušenej diaľky, hĺbky – neviem odkiaľ vlastne prišli, ale bolo pre mňa odrazu celkom samozrejmé, že načaté treba dopovedať, urobiť, dokončiť.

Začal sa pre mňa rok s hlasom a textami kazateľa Jána Bohdana Hroboňa. Človeka, ktorý svojím životom a prácou zmenil životy mnohých ľudí. O tom – ako a čím – hovorí kniha, ktorá raz určite vyjde. Pripomenie aj vám, ako dokázal horlivo stáť na strane dobra, ako vedel povzbudzovať, nabádať, pripomínať i zahŕňovať, ale aj smiať sa, žartovať... Bude – či vlastne už to je kniha, ktorá priblíži jeho myšlienky, postoje, múdrosť, nepokoj vlastného vnútra, niekedy i neistoty, ale aj odhodlanie, naliehavosť v konaní, povzbudzovaní, prebúdzaní. Je to kniha, ktorá predstaví veľkého muža hroboňovského rodu z viacerých strán.

Jeho kázne, články, eseje, názory, zamyslenia, úvahy nemali len úzky teologický kontext, ale presahovali do celospoločenských, všeľudských a aktuálnych tém i problémov.

Kázne zo zvukových záznamov i rukopisov sú prepísané, texty z časopisov, vystúpení, z Martinského evanjelika, Evanjelického posla spod Tatier i ďalšie sú vyhľadane, objavené, spracované, môžu ísť do tlače. Aby zostalo zachované výnimočné, vzácne dedičstvo človeka, ktorý sa rozdal pre rodinu – svoju i cirkevnú, ktorý rozmýšľal aj srdcom a s nadšením horlil za dobro, za aktivitu členov cirkevných zborov, za nové, dobré veci, ktoré s pomocou Božou posúval a oživoval zašpaté...

ZUZANA BUKOVSKÁ

A na zemi pokoj ľuďom...

Z VIANOČNÝCH KÁZNÍ JÁNA BOHDANA HROBOŇA
1997

*Keď Ježiš videl veľké zástupy, vystúpil na vrch.
A keď sa posadil, pristúpili k nemu jeho učeníci.*

Mt 5, 1

Milí bratia, milé sestry! Vianočné sviatky sú obdobím želaní. Asi najčastejšie počujeme: Hlavne, aby sme boli zdraví! Dokonca ne jeden kresťan sa opováži povedať, že keď je zdravie, tak je všetko! Takto si navzájom neželajú len chorí ľudia, ale aj tí, ktorým z telesnej stránky nič nechýba. Je to biblické, že hlavné pre človeka je

zdravie? Samozrejme, že nebudeme podceňovať tento vzácny Boží dar. Veď jeden zo znakov Mesiáša, ktorý mal prísť, bolo práve to, že bude uzdravovať chorých. Napriek tomu nemožno zdravie klásť na prvé miesto. Zdravie nie je záruka dobroty, čestnosti, zodpovednosti, zbožnosti, lásky. Iba ak myslíme nielen na zdravie telesné, ale aj duchovné, teda na odpustenie hriechov, na zdravý vzťah k Bohu aj k blížnym. Len vtedy by som sa k tomu želaniu – hlavne, aby sme boli zdraví – pridal. Tí, čo si takto prajú, na to, žiaľ, obyčajne nemyslia.

Okrem zdravia si najčastejšie ľudia želajú, aby bol pokoj. Len aby bol pokoj! To je už želanie, ktoré má širší uhol pohľadu ako predstava zdravia. Najmä pre národ! Ak nie je pokoj, mier, nemôže byť ani zdravie, ani uzdravenie, lebo vo vojne nefunguje doprava, zásobovanie, je nedostatok liečiv, prepĺnené nemocnice a sú tiež ohrozené. Moderné zbrane vedia dnes tak účinne zničiť človeka, že už ani uzdravovať nebude koho.

Pokoj súvisí alebo by mal súvisieť s hmotnou prosperitou. V živote starozákonného človeka to bolo tak. Keď vojna nebola dlhšie, zvyšovala sa životná úroveň národa. Kvitlo stavebníctvo, remeslá, obchody, poľnohospodárstvo. Za kráľa Achaba v Samárii v 8. storočí pred Kristom si bohatsí ľudia dovolili ozdobovať slonovinou aj fasády svojich domov. Dnes však vieme, že ani pokoj zbraní, pokoj od nepriateľov a vplyvu cudzích mocností nemusí zvyšovať životnú úroveň obyvateľstva. Náš štát nikto neohrozuje, ani my nikoho neohrozujeme, znížili sa výdavky na armádu, znížil sa počet vojsk, zrušila sa základná vojenská služba, ale životná úroveň obyvateľstva sa nezvyšuje. V období dlhodobého mieru krachujú banky, obmedzujú sa výdavky, ba stratia sa stámilióny... Iste, je to veľmi laický pohľad na vec, ale prečo by sme si ako občania nemohli klásť takéto otázky? Žeby predsa len pokoj bol viac ako pokoj zbraní? Iste, ide aj o takýto pokoj, ale zároveň ide o oveľa viac. Pokoj totiž narúša náš hriech. Oddeluje človeka od Boha, aj človeka od človeka, či je vojna alebo nie. Preto ľudia nemusia mať pokoj ani v období mieru. Akýže to máme vlastne pokoj? Mnohí sú nervózni, na seba zlí, vyčerpaní, prepracovaní (česť výnimkám), boria sa s existenčnými problémami, sú plní strachu, kedy ich kto vykradne, prepadne, oklame. Pokoj je viac ako zdravie, ale taký pokoj, ktorý sa začína a končí v zmierení s Bohom aj s ľuďmi! Žiaľ, skoro nikto to nemá na mysli, keď hovorí – aby bol pokoj. Ba aj teraz na Vianoce je to až nápadné, ako pri slovách o pokoji v rodine sa Ježiš Kristus ani nespomenie.

Tretia hodnota, o ktorej často počúvame, je v priani – len aby sme mali čo jesť. Nám naši rodičia nikdy nehovorili, že si máme vážiť chlieb, lebo môže prísť hlad, preto lebo hlad nezažili. Ale prastará mama, ktorej na začiatku prvej svetovej vojny zomrel manžel a ona sa starala o štyri malé deti sama v biednom oravskom kraji, často hovorila svojim vnukom: Hlad vás naučí vážiť si chlieb. V niektorých častiach sveta zúri hlad. Tam zvestovať evanjelium znamená napred ich nasýtiť. Ale u nás vieme, že najedením sa nevyriešia hlavné problémy života. U nás je málokto nešťastný preto, že by nemal čo jesť. A predsa, nešťastných, sklamaných, zatrpknutých ľudí je dosť! Mnohí si sami siahajú na život, ale nie preto, že by nemali čo jesť. Som ochotný pridať sa k tomuto prianiu, ale len vtedy, keď ten, čo takto vzdychá, myslí aj na duchovný pokrm. To totiž spolu súvisí viac, ako sa nám zdá.

Je až zarážajúce, ako si ľudia málo prajú lásku. A ak, tak len v gratuláciách po sobáší. Málo počuť – hlavne, aby sme sa mali radi. Prečo si to neželáme? Asi pre-

to, lebo každý vie, že nejako extra sa aj tak nebudeme mať radi. A nie je naozaj toto hlavný problém? Keby sme sa mali radi, tak by bol aj pokoj, boli by sme zdravší, každý by mal čo jesť do prasknutia. Je to najvyšší príkaz evanjelia, najvyšší príkaz Boží. Ale aj keď niekto predsa len zapraje – hlavne aby sme sa mali radi, je otázka, či myslí na lásku Božiu?

Keby sme sa teraz cez Vianoce, ale aj inokedy, opýtali ľudí Biblie, čo si prajú najviac, asi by sa väčšina vrátila k pokoju. Mali by sme ho však nazvať pojmom, ktorý je širší a hlbší ako náš výraz pokoj a mier. Oni by totiž povedali, že sebe i druhým prajú šalom. To bol aj najčastejší Ježišov pozdrav: Pokoj vám. Doslova znel: Šalom. Šalom je aj pokoj, aj mier, ale aj pokoj s Bohom, teda zmierenie, odpustenie hriechov. Šalom je aj láska, aj zdravie, aj pekná rodina, aj majetok, aj nasýtenie sa, aj dlhý vek, aj múdrosť, aj vážnosť.

Za šalomom stojí Boh. Je napísané: On je náš pokoj. On je Boh pokoja. Ježiš je Knieža pokoja. On nám zanechal svoj pokoj... Na toto myslia anjeli, keď spievajú: ...a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle. V tom je hlavné posolstvo Vianoc tejto zemi. Zachariáš si najviac praje, aby pod vplyvom narodeného Mesiáša jeho národ nastúpil na cestu pokoja. Nemali by sme si to želať aj my? Nemali by sme v tom tento národ nasledovať? Pokoj sa začína pokáním, zmierením s Bohom aj s ľuďmi na základe obete Pána Ježiša Krista, ktorá sa začala Jeho narodením v betlehemskej maštálke. Takýto pokoj je dôležitejší ako všetky mierové zmluvy na svete, všetky zákony, ktoré sú často už pri podpisovaní bezcenným zdrahom papiera. Tento pokoj nie je v nás, ani z nás. Kto ho chce nájsť v sebe, najskôr si nájde žalúdočný vred.

Pravý pokoj prichádza od Boha skrze Pána Ježiša Krista. Už je tu, len musíme pre Neho otvoriť svoje srdcia. V sebe Ho nájdeme len vtedy, ak ho najprv prijmeme od Boha. Ak Vianoce hovoria – a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle, myslia tým aj teba, aj mňa. Ním naplnení máme odovzdávať tento pokoj iným. Najmä tam, kde je pokoja tak strašne málo. To je najkrajšie oslávenie Vianoc. To je hlavná úloha kresťanov v každom čase. Naliehavá dnes tak ako napríklad počas druhej svetovej vojny. Takýto pokoj môže človek mať aj uprostred veľkého nepokoja a strachu. Pokoj aj v cele smrti. Tak ho zažil na Vianoce v roku 1944 Dietrich Bonhoeffer, evanjelický kňaz, osobný väzeň Hitlera, čakajúci na popravu obesením. Posolstvo o tomto pokoji vložil do básne, ktorá je aktuálna aj dnes. V našom spevníku ju máme zhudobnenú pod číslom 637. Amen.

*Predivná moc nás tíško obostiera, / pokojne to, čo príde, čakám len. /
Pán Boh je s nami zrána i zvečera / a bude s nami každý ďalší deň.
Včerašok ešte srdcia naše mučí / a k zemi tlačí bremä ťažkých čias, /
ach, Pane, daruj preľaknutej duši záchranu, čo si pripravil pre nás. /
Ak máš pre nás len horký kalich bóľu, / čo beztak sa už vrchom prelieva, /
prijmeme vďačne Tvoju svätú vôľu; / veď Tvoja ruka všetko zosiela.
Ak nám však mieniš, Pane, dopriať radosť / a tu na svet ešte slnka jas, /
my vtedy cítiac aj prežitú ťažkosť, / oddáme Tebe celý život náš.
Keď ticho vókol nás zavládne zasa, / nech hudba nebies doľahne až k nám; /
ten svet, čo z výšav až sem ozýva sa, / nás vzbudí chváliť Teba, večný Pán!*

Kristus príde

(...prišiel ženich a rozumné panny vošli s ním na svadbu...)

Nedeľa večnosti – 24. 11. 2013

Vtedy bude kráľovstvo nebeské podobné desiatim pannám, ktoré si vzali lampy a vyšli naproti ženichovi. Päť z nich bolo pochabých a päť rozumných. Tie pochabé si totiž vzali lampy, ale nevzali si olej; tie rozumné si však vzali s lampami aj olej v nádobách. Keď ženich meškal, zdriemli všetky a zaspali. O polnoci nastal krik: Ajhľa, ženich, vyjdite mu naproti! Vtedy prebudili sa všetky panny a pripravovali si lampy. Tu pochabé povedali rozumným: Dajte nám zo svojho oleja, lebo naše lampy hasnú! Ale rozumné povedali: Aby potom nestačilo ani nám, ani vám? Choďte radšej k predavačom a kúpte si. Keď však odišli kúpať, prišiel ženich; pripravené vošli s ním na svadbu a dvere sa zatvorili. Neskoršie prišli aj ostatné panny a hovorili: Pane, pane, otvor nám! Ale on odvetil: Veru vám hovorím, nepoznám vás! Preto bďte, lebo nepoznáte dňa ani hodiny, [kedy príde Syn človeka].

Mt 25, 1–13

Milí bratia a milé sestry,

za týždeň bude prvá adventná nedeľa – ale ešte tu nie je. Niektorí už možno v tom advente jednou nohou sme, ale skutočnosť je taká, že ten čas ešte nenastal a my sme ešte stále pred jeho bránami.

Za štyri týždne, mohli by sme povedať aj – za okamih, za malú chvíľu – budú Vianoce, ale ešte tu nie sú. Aj keď možno školopovinné deti už rozprávajú rodičom, čo by si na Vianoce priali, a v duchu odraťávajú ešte neodžitú chvíľu. A aj napriek tomu, že Vianoce v mnohých rodinách pripomínajú malú svadbu, ešte tu nie sú, ich čas ešte nenastal a my ešte stále stojíme pred ich bránami.

Tak čo teraz? Čo s týmto dňom, s touto nedeľou, ktorú nazývame aj Nedeľou večnosti, nedeľou pred bránami nového času, nového roku, nového očakávania Ježiša Krista, jeho narodenia, jeho príchodu? Čo s týmto časom, čo s týmto

dňom nášho života, ako aj s mnohými ďalšími, až do času, keď príde ženich?

Dnešné podobnenstvo hovorí o desiatich pannách, o desiatich lampásoch, o tom, že každá panna bola na svadbu pozvaná, každá poznala ženicha a každá zaspala, keď ženich meškal. Ale na svadobnú hostinu vošli iba tie rozumné. Tie, ktoré si do lampáša vzali aj olej, pretože to jediné sa od nich očakávalo, že ich lampáš bude svietiť.

Tie druhé panny sú v podobnenstve označené ako pochabé, nerozumné. Vlastne keď tak nad tým rozmýšľam, príde mi to úplne absurdné – byť niekde pozvaná ako družička, ktorá si má priniesť lampáš, ktorý má svietiť, ale v tej chvíli, keď ho má zapáliť, zistí, že si ho brala zbytočne, pretože bez oleja svietiť nebude. A kým ten olej zoženie, svadba sa začne a ona sa vlastne tešila úplne zbytočne.

A keď si to tak všetko premietnem, napadá mi jednoduchá otázka: To nevedela

skôr? To naozaj nevedela, že lampáš svieti len vtedy, keď je v ňom olej?

Príde mi to také absurdné, ako keby som ja – farárka – vošla v nedeľu počas služieb Božích do kostola, postavila sa pred oltár a povedala: Prepáčte, bratia a sestry, ale ja som nevedela, že mám počas služieb Božích aj kázať... Alebo by som išla voliť poslancov za náš kraj, poprosili by ma o občiansky preukaz a ja by som sa tak začudovane na nich pozrela a povedala: Ale ja som nevedela, že môžem voliť, iba keď vám ukážem občiansky preukaz... Alebo by som prišla do obchodu, naplnila si plný košík tovarom, prišla k pokladni, pokladnička by žiadala peniaze a ja by som v šoku zakoktala: Ale ja som naozaj nevedela, že v obchode sa platí...

Je to vtipné a smutné zároveň. Ľudia sa ponáhľajú, pretekajú s časom, stíhajú neskutočné množstvo vecí, sú vzdelaní, bohatí, mocní, ale pred bránami večnosti stoja ako tí najväčší hlupáci a pýtajú sa Krista: Pane, a prečo nás zavrhuješ? A Kristus im odpovedá: Pretože som bol hladný a nedali ste mi jesť, bol som smädný, a nedali ste mi piť, bol som chorý a ne navštívili ste ma... Inými slovami povedané: To ste naozaj nevedeli, že hladnému treba dať jesť? To ste naozaj nevedeli, že chorému treba prejavovať starostlivosť a navštíviť ho? Je to síce úplne iné podobstvo, ale z toho istého súdka. Súdka s nálepkou: Kristus príde. Ešte tu nie je, ale príde. Ako tohtoročné Vianoce.

Ale vráme sa k otázke: Čo s týmto dňom, Pane? Čo s týmto časom až dovtedy, kým sa vrátiš? Čo s týmto životom, predtým ako nastane jeho koniec?

Milí bratia a sestry, ja viem, že kázať o súde nie je nič príjemné. Mne sa to nehovorí ľahko a vám sa to ťažko počúva. Ale Kristus príde. A súd bude. Otázka znie: Môžeme sa naň nejako pripraviť? Ako máme žiť, aby sme Krista očakávali – rozumne?

Na ťažké otázky nebývajú ľahké odpovede. Ale pravda je aj to, že nám už všetko bolo povedané. Predtým, ako Kristus príde, sa už nič nové nedozvieme. My to už vlastne všetko vieme.

Vieme napríklad to, že život je dočasný. Že nepoznáme dňa ani hodiny, kedy sa náš život skončí. Keby som sa vás teraz opýtala, kto si myslí, že je nesmrteľný, nezdvihla by sa ani jedna ruka. My to dobre vieme.

Vieme aj to, že smrť nie je dobrá vec. Smrť nás môže kedykoľvek prekvapiť. Môže zasiahnuť do nášho života, len tak. Môže nám zobrať tých najbližších. Tí z nás, čo už majú akú-takú skúsenosť so smrťou, vedia, že je s ňou spojené veľké utrpenie. Preto sa o smrti tak málo hovorí. Preto sa tak vytláča na okraj rozhovorov, pretože už len myšlienka na ňu nám je nepríjemná. Smrť nie je náš priateľ. Je to náš nepriateľ. Keby som sa teraz opýtala, kto sa raduje vo chvíli, keď mu smrť berie najbližšieho človeka, rodiča, partnera, dieťa, zostalo by ticho. Smrť nie je náš priateľ, a my to dobre vieme.

A vieme aj to, že smrti sa bojíme úplne oprávnené. Pretože po nej príde súd. Milí bratia a sestry, dnešné podobstvo o tom hovorí veľmi presne. My vieme, že Boh nie je hlupák. Že výhovorky nám nepomôžu, rovnako ako nám nepomôže nikto iný (dajte nam trochu oleja, pomôžte nám – nedáme, nepomôžeme, choďte si kúpiť, to ste naozaj nevedeli, že bez oleja váš lampáš svietiť nebude?). Byť kňazom je svojím spôsobom aj nevďačná úloha. Ale keď sa spolu s vami raz postavím pred Hospodina, nechcela by som si položiť tú absurdnú otázku: To si naozaj nevedela, že ťa Boh raz za tvoj život bude súdiť? Že Kristus príde a že bude súd, to si naozaj nevedela?

Viem to, milí bratia a sestry, rovnako dobre, ako to viete vy. Kristus príde. Súdiť bude. A my musíme byť pripravení.

A vieme aj to, ako sa na Jeho príchod máme pripraviť. Vieme, že máme žiť pocitív kresťanský život, viditeľný, rozpoznateľný, hmatateľný. Vieme, že máme milovať dokonca aj svojich nepriateľov. Vieme, že sme zodpovední za tých núdznych, za tých najmenších. My vieme, že hladnému najviac pomôže krajec chleba. My vieme, že smädnému pomôže pohár vody. My vieme, že chorého nič tak nepoteší ako naša návšteva. My vieme, že tak ako jeme a pijeme, a navštevujeme sa, a prijímame, a nakupujeme, a pracujeme, my vieme, že tak ako sa staráme o seba a svoje telo, tak sa musíme starať aj o svoju dušu, inak zomrie od hladu. My vieme, že keď nám niekto ublíži, tak mu máme odpustiť, aj keď sa nám to nepáči. My vieme, že láska aj viera musia mať svoje črty, hmatateľnú podobu, pretože keď už ani Sherlock Holmes na nás naše kresťanstvo nenájde, tak sa niekde stala chyba (túto myšlienku som prebrala od svojho manžela). My to všetko veľmi dobre vieme.

Takže výhovorky typu: Ja som to nevedela, nevedel, ako naši študenti, keď im učiteľ na začiatku roka dá všetky potrebné inštrukcie a keď príde čas zúčtovania, je tam plač a škripanie zubov, krik: pomôžte mi, dajte mi ešte šancu. Nie, moji milí, všetko vám bolo dopredu povedané, vy ste všetko vedeli, vedeli ste, že sa máte pripravovať, vedeli ste, že tento čas nastane, a vy ste dokonca poznali aj termín skúšky. A aj napriek tomu ste neurobili nič, nič z toho, čo bolo potrebné. Je koniec. Moje dvere sa pred vami zavreli.

My, bratia a sestry, vieme všetko, čo máme vedieť. Vieme, že Kristus príde. Vieme, že pred Jeho trónom budeme musieť vydať počet (za svoj život, za spôsob,

akým sme ho žili). Jediná vec, ktorú nevieme, je konkrétny čas. Kedy to bude. Kedy nastane náš koniec. A preto musíme byť pripravení každý jeden deň.

Bojíme sa? Podarilo sa mi nahnať vám aspoň trochu strachu? To je dobre. Pretože strach vedie k ľútosti, k úprimnému pokániu a pokánie vedie k zmene. A vtedy, v takejto autenticknej chvíli, vyznieva evanjelium úplne inak – ako milosť, ktorá nie je ani trochu lacná. Ako milosť, ktorá nie je lacným potľapkávaním po pleci: nebojte sa, však nejako bude. Ako milosť, ktorá prináša ovocie v podobe konkrétnych činov. Presne tak, ako to urobil Kristus, ktorý prišiel na svet, aby konkrétne žil, konkrétne miloval, konkrétne odpúšťal a konkrétne zomrel – za teba.

A úplne na záver, milí bratia a sestry, my vieme aj to, že v hodine našej smrti budeme pred Kristom stáť ako úplní žobráci (tak to vyjadril Martin Luther a tak to je) s prázdnyimi, roztrasenými rukami, držiac lampáš, ktorý svieti – NAŠU VIERU, že ani smrť nás nemôže oddeliť od Božej lásky, ktorá je v Ježišovi Kristovi, našom Pánovi. A viete, čo sa stane? Kristus nás pozve na svadbu, otvorí nám dvere. Aj toto vieme. Vieme, že raz budeme s Ním. Vieme, že sa budeme veľmi tešiť. A už teraz vieme, že sa nám v každom smere oplatí s Kristom žiť, s Ním zomrieť a s Ním byť naveky.

Bratia a sestry, my toto všetko vieme. Máme bázeň pred Hospodinom, získali sme poznanie, získali sme rozumnosť. Tak nech vaše svetlo svieti pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a velebili Vášho Otca, ktorý je v nebesiach. Už aj dnes. Amen.

NATÁLIA KACIANOVÁ

*Múdrosť stavia svoj dom,
bláznivosť ho však vlastnými rukami rúca.*

O kom spievame vo vianočných piesňach

Počas príprav na vianočné sviatky vstupujú do našich myslí a domovov tradičné aj menej známe koledy a vianočné piesne. Spievané slová formujú náš pohľad na Vianoce – kresťanský sviatok, ktorý prežívajú nielen kresťanské rodiny, ale aj sekularizované domácnosti. V tejto súvislosti každoročne pri počúvaní a speve vianočných piesní zažívam určité napätie. Aký a kto je ten Ježiš, ktorý sa nám *dnes narodil*?

Pred očami mám dva obrazy. Jednak je to buclaté dieťaťko v mäkkej žiare, nad ním sklonená matka, zopár zvieratiek, ktorých výber zrejme závisí od kultúrnych zvyklostí kraja a autora. Na druhej strane trochu modernejšia fotka prázdneho krmelca (slovo *jasle* mi evokuje viac inštitúciu ako časť maštale), na ktorý vrhá tieň KRÍŽ. Vyjadrené v slovách kolied – je dieťa menom Ježiš to známe *Jezuliatko*, *Pacholiatko*, *Ježiško*, *Nemluvniatko*, *Dieťaťko* alebo spievame o *Vítazovi vyčkávanom*, *slávnom Kráľovi*, *Spasiteľovi* či *Nebies Kráľovi*?

Spomínané zdobneniny o Ježišovi sa nám môžu zdať gýčové. No je úplne prirodzené, že krehkosť a zraniteľnosť vyvoláva v človeku nehu, potrebu ochraňovať. Mnohí ľudia v prítomnosti dieťaťa menia tón hlasu, svoj slovník, prípadne začnú neočakávane zdobňovať. Naše inštinktívne správanie sa tak prenáša aj do textov piesní o Božom Synovi. Aj keď nie som celkom stotožnená s insitným obrazom dieťaťka kyprých tvarov, postupne si uvedomujem, že krehkosť, ktorá je v našich vianočných koledách vyjadrená archaickými zdobneninami, je neoddeliteľnou súčasťou príbehu, ktorý každoročne počúvame v čase Vianoc.

V súvislosti s druhým obrazom som vnútorne konfrontovaná s otázkou, či je nevyhnutné spájať Ježišovo narodenie s Jeho smrťou. Z perspektívy štyroch evanjelií je toto spojenie automatické. Dvaja evanjelisti dokonca udalosti narodenia Ježiša ani priamo nezaznamenávajú a svoju pozornosť sústreďujú predovšetkým na účinkovanie, smrť a vzkriesenie Ježiša. Matúš a Lukáš síce príbeh narodenia zakomponovali do svojich evanjelií, ale s rôznymi dôrazmi. Kým Matúš uisťuje čitateľa, že Ježiš je ten skutočný a prorokmi ohlasovaný Mesiáš, Lukáš upriamuje pozornosť na prítomnosť a pôsobenie Ducha Svätého od samého počiatku Ježišovho príbehu.

Všetky evanjeliá spája svedectvo o hmatateľnom vlomení sa živého, láskavého a milujúceho Boha do reality tohto sveta. Príbeh narodenia je míľnikom na trajektórii rozprávania o bezprecedentnej Božej vôli vzdať sa svojej nekonečnej slávy, stať sa pravým zraniteľným človekom a tým sa vydať napospas ľuďom – svojmu stvoreniu.

Z perspektívy rodiča 21. storočia sa mi zdá byť hazardom vložiť svojho jednorodeného syna do rúk mladého, neskúseného dievčaťa. Rovnako politické pomery vo vtedajšej spoločnosti nie sú najpriaznivejšie. Kráľ Herodes je odhodlaný pre-

ventívne vyvraždiť pár ročníkov batoliat v okolí Betlehema v strachu pred politickou konkurenciou. Následne sa z Božieho Syna stáva utečenec v Egypte. Ani po návrate z exilu sa situácia v Izraeli nezlepšuje a Ježišova rodina sa radšej sťahuje do judského Nazareta. Ani v neskoršom období Ho nechránia žiadne výhody vznešeného pôvodu, bohatstva či spoločenského postavenia. A príbeh o Božej dobrovoľnej zraniteľnosti vrcholí, keď sa Ježiš nebráni obvineniam, prijíma vôľu svojho Otca a zostáva otvorený bolesti a obmedzeniam ľudského tela.

Pre nás je bezbrannosť pred Bohom a ľuďmi zdrojom strachu. V snahe zabezpečiť svoj život, rodinu, zachovať vlastnú hodnotu sme ochotní nasledovať tých, ktorí nám pochybné istoty bezbreho sľubujú – či už ide o politické strany, médiá, náboženské prúdy alebo lajky na facebookové statusy. Boh nie je len príkladom, ako opustiť svoj strach. Je predovšetkým Tým, ktorý strach sníma, aby Láska vteľená najprv do bezbranného dieťaťa a neskôr do muža z Nazareta zvíťazila nad smrťou a hriechom. Mocou Svätého Ducha buduje odvahu a nádej na mieste, kde ju už nikto neočakáva. A preto vkladáme svoj osud, budúcnosť, životnú istotu do jedného malého Dieťaťa.

Aký je to teda Boh, ktorého narodenie v týchto dňoch oslavujeme prostredníctvom kolied a vianočných piesní? Je skutočným dieťaťom, ktoré krehké a bezbranné prichádza na svet, a zároveň skutočným Kráľom, ktorého suverénna moc sa naplňa v slabosti a pokore. Jeho láska nemá žiadnu logiku. Vzdáva sa suverenity a nedotknuteľnosti pre nás, aby obnovil porušené spoločenstvo medzi Bohom Stvoriteľom a jeho vlastným stvorením.

Slávka Gulánová

Ó, Kresťania (Adeste Fideles)

Ó, kresťania, poďme, radostne plesajme
a postojme pri jasliach v Betleheme.
Dieťaťko, ajhľa, nám sa narodilo:
[ó, pozdravme ho vrúcne,;]
veď pokoj, radosť, spásu nám prinieslo.

K nám prišiel Pán slávy, Boh a človek pravý,
k nám prišiel, keď na to bol už čas daný,
z pokornej čistej vyvolenej Panny.
[:Ó, klaňajme sa Jemu,;]
On od Boha je Spasiteľ poslaný.

Ó, kresťania, vstaňme, Hospodina chváľme
a s anjelmi radostne zaspievajme:
Sláva buď Pánu Bohu na výsosti
[;a ľuďom dobrej vôle,;]
buď pokoj v srdciach z Kristovej milosti.

E. F. WADE
ES 52

Marek, krásna kniha. Keď som sa o nej dozvedela, hneď sme si ju aj kúpili a nefutujem... Tak ma vtiahla do deja a zaujala ma od začiatku až po koniec. Nemohla som sa od nej odtrhnúť a „zhltnúť“ som ju za dva dni. Prečítala som dosť kníh, ale kniha ma musí zaujať... Pri čítaní tejto knihy akoby som to prežívala, úplne ma vtiahla do deja. Možno je to tým, že to všetko poznám, rodnú dedinu, ľudí. Je to tak všetko skutočne opísané. Tie zážitky vašimi očami, skúsenosti... Oddýchla som si pri knihe, zamyslela sa nad mnohými vecami, nasmiala som sa, aj som mala slzy v očiach. Nedá sa to opísať slovami, tú knižku si musí prečítať každý...

21. novembra 2013

Vpísané na časovú os Mareka Szabóa na FB

JEMNÝ DOTYK NEBA

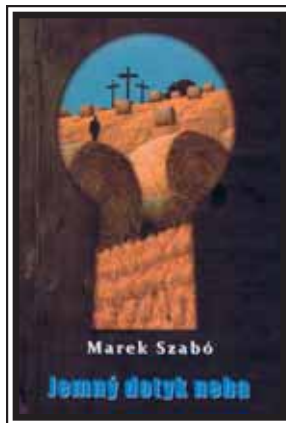
alebo vianočný rozhovor Miloša Kovačku

s **Marekom Szabóom**, ev. a. v. farárom v Príbovciach,

o jeho knihe Jemný dotyk neba, ktorá sa nedávno zjavila na knižnom trhu

Milujete krásnu literatúru. Iste máte obľúbených autorov. A iste by ste vedeli presne povedať, kedy ste chytili do rúk spisovateľské pero. Kde, kedy a ako sa zrodila myšlienka Jemného dotyku neba?

Krásna literatúra pre mňa znamená istý dotyk transcendentna. Nedokážem dočítať príbeh, ak ma nestrhne svojou autenticitou. Potrebujem, aby ma pohltil celého, a to tak, že už nevnímam slová, vety, štruktúru textu, celé pasáže. Potrebujem sa stotožniť s postavami, ich prežívaním príbehu, víťazstvami, pádmi, utrpením či radosťou. Ak necítim tlkot ich srdca, vnútro obnažené či predstierané, ak nie som súčasťou príbehu, málokedy sa prepracujem k záveru. To ma samozrejme potom mrzí, pretože mám výčitky svedomia a hanbím sa za to. V detstve a mladosti som hltal všetko, čo bolo k dispozícii od Julesa Verna, Karla Maya, Alexandra Dumasa atď. Zamiloval som si rozprávky (?) od Pavla

Dobšinského, Hansa Christiana Andersena, ale aj iné, na ktoré si už nespomínam. Prvý kontakt s vážnou literatúrou však prišiel celkom nečakane. Mal som asi šesťnásť rokov, keď ma rodičia nechali doma samého. Nudil som sa a tak som sa z dlhej chvíle hrabal v rodičovskej knižnici, keď som celkom náhodne objavil knihu od Thomasa Wolfa: K domovu, pozri, anjel. Táto kniha ma celkom pohltila, nemohol

som sa od nej odtrhnúť. Bolo v nej ukryté niečo, čo ani neviem celkom pomenovať, ale bolo to také silné, až som z tých slov naukladaných do riadkov a strán temer celkom stratil hlavu. Skvelých autorov je však množstvo. Iba tak náhodne: George Orwell, Gabriel García Márquez, Norman Mailer, Jack Kerouack, Ian McEwan, Il'f-Petrov, bratia Strugackí, Alexander Solženicyn či Bohumil Hrabal. Zo slovenských Božena Slančíková-Timrava, Peter Pišťanek, Páter Hunčík (ak ho teda môžeme považovať aj za

slovenského spisovateľa), Peter Holka, Peter Sorát (samí Petrovia)... Ťažko sa na to odpovedá. Veľmi ma však inšpiroval k písaniu dnes už nebohý profesor Janko Mlynárik, skvelý historiograf, človek, osobnosť. Mal som tú česť prečítať si rukopis jeho nevydaného románu Chlieb. Toto dielo ma celkom očarilo a som hlboko presvedčený, že raz bude patriť k perlám slovenskej literatúry 20. storočia. Na niekoľkých debatách, ktoré mi boli dopriate, mi neustále pripomínal, aby som sa pustil písať vtedy, keď to pôjde samo. A skutočne to bolo tak. S Jemným dotykom som sa pohrával dlhší čas, ale obrazne povedané, pero som zobral do ruky v januári 2013, po sviatku Zjavenia Krista Pána mudrcom, a 10. mája som dopísal poslednú čiarku rukopisu. V podstate to naozaj išlo samo.

O čom a o kom je vaša kniha? Komu je určená?

Moja kniha je určená človeku. Možno je to patetické, ale je to skutočne tak. Je v nej vykreslený príbeh mladého, neskúseného muža, postaveného tvárou tvár skúsenostiam, ktoré prináša každodenný reálny život. Presvedčený o svojej pravde je postavený pred otázky, ktoré sa mu zdajú banálne a o ktorých je bohorovne presvedčený, že na ne odpovede dávno pozná. No klbko udalostí, v ktorých sa vo svojom živote ocitá, ho podnecujú k novým úvahám, k novým skúsenostiam, ktoré akoby občas boli aj nad jeho sily. A tak sa chtiac-nechtiac vydáva na neočakávanú dobrodružnú cestu životom, kde pomaly rozmatáva nitky svojho bytia tvárou v tvár k vlastnému vnútru. Na tejto ceste prekvapujúco objavuje dobrotu, ukrytú v jednoduchom človeku, v jeho každodennom prežívaní a prichádza k poznaniu, že nádhera a krehkosť ľudského bytia je neopakovateľným Božím darom, zmyslom a naplnením celej jeho existencie, ktorá dostáva nový, netušený rozmer. Veľmi pekne to vyjadril v predslove k Jemnému dotyku Michal Valčo: „Nádhera a krehkosť, sloboda

a sebou samým spôsobené otroctvo – to je dialektika života slobody, ktorú spolu s autorom môžeme ochutnať v Jemnom dotyku neba... Prítomnosť sa prelína s minulosťou a obe sú nemilosrdne podrobené kritike, hoc aj subjektívnej reflexii skutočnosti.“

Na internete možno vidieť ukážky z prezentácie vašej knihy v evanjelickom kostole v Zelenom. Kde leží Zelené a aký máte k nemu vzťah: ako vo vašom rodnom kraji prijali vašu knihu?

Zelené je dnes už neexistujúca dedina ležiaca na hornom toku rieky Ipla v severovýchodnom Novohrade. V súčasnosti je časťou mestečka Poltár. Je to dedinka, s ktorou som bytostne spätý, pretože sa k nej viažu moje osobné dejiny, rovnako ako dejiny mnohých pokolení mojich predkov z mamičkinej strany. Každý kút mojej rodnej obce pre mňa stále vonia domovinou, davnými príbehmi ukrytými v starodávnom tureckom moste, rovnako v našom malom kostole s veľkým nápisom DEO, ležiacom na druhej strane Ipla. Je to priestor stretávania sa s mojimi najbližšími, priestor, ktorý určuje moju identitu, na ktorú som mimoriadne hrdý, aj keď bola v minulosti skrze mojich predkov podrobovaná donekonečna skúškam tých, ktorým ležali v žalúdku ľudia majúci kúsok svojej zeme niekde na pomedzí rozpadávajúcich sa a vznikajúcich ríš či štátnych útvarov. Je to jednoducho môj domov. Verím, že kniha bola prijatá s láskou a pochopením. Samozrejme nečakám, že všetci budú z Jemného dotyku nadšení, iste nie. Ale ten pocit prijatia a spoluúčasti po rokoch rókúciach u rodákov a spoločne objavovanie indícií k tomu, čo nás spája a formuje, bol ohromujúci a stál za to. Som za to Bohu prenesmierne vďačný.

Na FB sa dá vidieť a čítať aj to, kde všade máte priateľov, spolužiakov. Radostné bolo vnímať, ako sa k vám srdečne hlásia. Možno niektorí z nich vo vašej knihe vystupujú a máte od nich isto aj zaujímavé ohla-

sy. *Naši čitatelia by vám boli vďační za úryvok z knihy.*

V mojej knihe čitateľ nájde vianočné pasáže a v nich i takýto „obraz“: „Vonku sa ozvali vianočné zvony. Otec nervózne prestupoval a vyzýval ostatných, aby sa ponáhľali. Obával sa, že na prvé štedrovečerné služby Božie jeho syna budú meškať. Obliekol som si luterák a s Juliankou sme sa vydali za kostolníčkou hlbokým snehom do kostola. Aj keď bolo desať pod nulou, kostol bol plný. Na chóre, pri organe, stál Janko Matúš s Bátom. Hluchonemý Róm stál pri vchodových dverách, s fialovými rukami, zbožne zloženými k modlitbe. Mládež na chóre sa chichotala a svojim správaním poburovala starých cirkevníkov. Pani Horská pozdravila prítomných príležitostnou básňou, s každým slovom dojemných veršov jej vychádzal z úst aj obláčik pary. Detičky nesmeli zaspievali vianočnú pieseň, trochu falošne, ale dojemne. V kázni sme spoločne uvažovali nad posolstvom betlehemskej hviezdy. Keď sa začal záverečný spev Tichej noci, pani kostolníčka zhasla hlavné lustre a detičky si pri svetiacom stromčeku preberali darčeky, ktoré im slávnostne odovzdával starý kurátor. Za veselého hlaholu Paľových zvonov si potom všetci pred kostolom zavinšovali požehnané sviatky, zdravie a pokoj v rodinách. Vybuchlo pár petárd a niekto strieľal do vzduchu z guľovnice.“

Medzi vašimi priateľmi rezonuje radosť z vášho fenoménu „dedinského pastiera“. Ako by ste takúto radosť charakterizovali?

Dedinský pastier je identita, ktorú som sa dobrovoľne rozhodol prijať ako osobný spoločensko-sociálny status. Vždy ma fascinovalo vyobrazenie Pána Ježiša Krista, ktorý ako dobrý pastier drží v náručí baránka. Tento obraz je pre mňa sprítomnením dokonalej lásky, bezpodmienečného prijatia nič netušiaceho stvorenia, ktoré nachádza bezpečnú náruč ochrancu, vydávajúce sa v dôvere do jeho opatery. Taký je totiž Boh.

Miluje a prijíma nás do svojej náruče bez toho, aby sme to mohli racionálne uchopiť, bez ohľadu na naše morálno-vôľové vlastnosti, bez našich zásluh a hodností, len z čirej podstaty svojho nebeského bytia, z lásky. Okrem toho chápem koncept dedinského pastiera ako môj osobný postoj k ponukám tzv. postmodernej doby, v ktorej žijeme. Jednou z mojich osobných odpovedí bolo rozhodnutie začať chovať hospodárske zvieratá. Nateraz mám doma desať ovčiek a veru aj iné zvieratká. Paradoxne som začal stavať chlievy v období, keď všetci chlievy rúcaľi, lebo už boli nemoderné, dokonca niečo chovať bola hanba. Inšpiroval ma k tomu novohradský emeritný senior Janko Ďurov slovami, že jednému dedinskému farárovi, ktorý má ísť príkladom pospolitému ľudu, sa patrí viesť takýto život, húževnatý a pracovitý. Netrúfam si hodnotiť hodnotový systém doby, v ktorej žijeme, hĺbku duchovna či jej etický kódex, len intuitívne cítim, že s mnohými javmi, s ktorými denno-denne prichádzam do styku, sa jednoducho nedokážem stotožniť. Chýba mi viac osobného zaujatia, spolucitenia, ľudskej blízkosti, pochopenia či rešpektu. Aj v našej kresťansko-evanjelickej komunite.

Mnohé problémy dokážeme pomenovať, sme teologicky podkutí, využívame mnohé vedecké disciplíny, aby sme porozumeli človeku súčasnosti. No niečo nám uniká. Mám silný dojem, že sa pokúšame hluk sveta tam vonku prekričať hlasom, ktorý nápadne pripomína všetko, čo nás tak nekompromisne dusí svojou hlučnosťou. Nemôžeme sa potom čudovať, že nás nepočujú, pretože náš hlas len predstiera inakosť, pritom je celkom rovnaký ako to, od čoho sa snaží odlišiť. Byť dedinským pastierom znamená pokus o návrat k jednoduchosti. Je to pokus o dotýkanie sa obyčajných vecí, ktoré sa v prvom pláne môžu zdať jednoduché či dokonca primitívne, ale ony nesú v sebe kus hĺbky. Tak ako vo svojej Básni nová sláva hovorí židovský básnik Jirí Orken: „Na zem si lehněte, ó lidé, nejbliž je vám.“

Povstať z popola, nadýchnuť sa novej pokory, nechať vo svojom živote konať Boha a byť hlasom, ktorý znie púšťou. Hlasom, ktorý je iný a má odvahu ísť proti prúdu. Kresťanstvo je vo svojej podstate veľmi jednoduché. Pastier je buď dobrý, alebo zlý. Neexistuje zlatý stred, neexistuje kompromis. Pastier kompromisník je zlý pastier. Buď milujem, alebo nemilujem, buď som autentický, alebo nie, buď je vo mne kus láskavého človeka, alebo nie. Nič viac, nič menej. Bodka. To je elementárna paradigma kresťanstva. Paradoxne v zdanlivo najjednoduchších okamihoch života je ukrytý najťažší životný zápas. Zápas o holú duchovnú existenciu. Koncept dedinského pastiera mi v tomto labyrinte sebapoznávania a sebadefinovania nesmierne pomáha a robí ma šťastným.

Náš rozhovor sa rodí na konci cirkevného roka – prichádza advent. Čo si na tomto jedinečnom období, ktoré nás privedie na samotný prah Vianoc, zvlášť ceníte? A ešte: aká je vaša obľúbená vianočná pieseň?

Milujem ticho. Ticho ako priestor zhmotňujúci duchovnú identitu, priestor na vnútorné otázky, priestor na poznávanie seba. V tichu nachádzam vnútorný azyl, ktorý upokojuje moju dušu, dáva mi šancu vidieť kontext života a vecí, ktoré sa v ňom odohrávajú v celkom inej perspektíve. Len v tichu dokážem identifikovať seba ako chronického hriešnika, ako človeka nehodného Božieho súcitu a lásky, a predsa nekonečne milovaného, v slovami neuchopiteľne hlbokom význame. Ticho sa pre mňa stáva vnútorným väzením, ktoré sa v zlomku okamihu bytia premieňa na absolútnu slobodu, vždy nanovo objavenú a prežitú. Je to akoby znovuzrodenie racionálne neobsiahnuteľné, bolestne sa opakujúce, v ktorom však

vždy dokážem nanovo prežiť stretnutie so svojim Stvoriteľom, zjavenom vo svojom Synovi, Pánovi Ježišovi Kristovi. Veľmi inšpirujúci je pre mňa nenápadný veršík zo štrnástej kapitoly Matúšovho evanjelia: „Keď to Ježiš počul (smutnú zvest o smrti svojho blízkeho priateľa Jána Krstiteľa), utiahol sa loďou na púste miesto do samoty.“ Odišiel vstrebávať bolesť, upokojiť si myseľ do ticha, aby mohol nabrať novú odvahu k budúcim veciam, ktoré mali prísť. Po nesmiernej bolesti osobnej straty mali nastať veci sice možno ešte trpkéjšie, ale zároveň veci, ktoré v definitívnom účtovaní znamenali konečné absolútne víťazstvo. Okamihy ticha a vnútornej intimity v prítomnosti nebeského Otca predznamovali víťazný príchod Božieho Syna. Advent pre mňa teda znamená tiché očakávanie vecí budúcich, ktoré však dostávajú hlbší zmysel len vtedy, ak sú konfrontované s našim vnútrom, a to tvárou v tvár všetkému, čo nás kreuje ako ľudské bytosti. Ako tých, ktorí sú schopní porozumenia, prijatia, odpustenia a predovšetkým lásky. Očakávanie Boha, ktorý je prostredníctvom Pána Ježiša Krista v našich životoch vždy bezpodmienečne prítomný, je zmyslom, naplnením a esenciou nášho kresťanského života. Len stretnutie s Ním v kontexte nášho vnútorného zápasu dáva tomuto čarovnému tichému obdobiu zmysel, aby sme znovu a znovu mohli objaviť zázrak jeho diela, ktorý sa postupne premieňa na úžasnú radosť a neopísateľné čaro Vianoc.

A moje obľúbené vianočné piesne? Je to číra klasika: Narodil sa Kristus Pán a Tichá noc. Vždy keď tieto pesničky znejú naplneným chrámom, som bezmocný, prestávam uvažovať a nechávam sa unášať tou neopakovateľnou vlnou radosti, ktorá sa dá prežiť iba raz v roku – na Vianoce.

Nebo sa dotýka človeka, ozajstného človeka. Bez ozajstnej „človečiny“ niet ani skutočnej príchute „nebeskej domoviny“. Tento dotyk ma vždy prekvapí.

MICHAL VALČO

Veď ja sa nehanbím za evanjelium, lebo ono je Božou mocou na spásu pre každého veriaceho, najprv Žida, potom Gréka. Pretože v ňom sa zjavuje Božia spravodlivosť z viery pre vieru, ako je napísané: Ten, čo je z viery spravodlivý, bude žiť.

R 1, 16 – 17

Evanjeliem je mocou Božou na spasenie každému veriacemu

Zamyslenie k tohtoročnej Pamiatke reformácie

MICHAL VALČO

Ospravednení sme z milosti, skrze vieru v Krista – Božieho Syna. Len v ňom máme život a odpustenie hriechov! *Evanjeliem je mocou Božou na spasenie každému veriacemu.*

Toto je hlavný odkaz reformácie, ktorej výročie si dnes pripomíname. Reformácie, ktorá rozkolísala hladinu tichých, stuchnutých vôd stredovekej cirkvi. Reformácie, ktorá niektorých ľudí vyrušila z ich samosp spravodlivej spokojnosti a iným dala nádej a pokoj pre ich utrápené svedomia. *Evanjeliem o Božej milosti v Kristu je Božou mocou*, ktorá zachraňuje, znovuzrodzuje a oslobodzuje človeka pre život lásky a nádej večného spasenia. Toto bola oná reformná, život formujúca a novú identitu dávajúca myšlienka wittenberskej reformácie.

Aj my dnes žijeme v dobe politických, ekonomických a spoločensko-etických „reformiem“. Všetci si dobre uvedomujeme, že naša spoločnosť určité reformy potrebuje, ak chce prežiť ekonomicky a kultúrne. Málokto však súhlasíme so spôsobom či rozsahom týchto reforiem. Prečo je to tak? Možno preto, lebo akákoľvek reforma je vo svojej podstate človeku nepohodlná. Ide totiž o niečo nové, o nový spôsob fungovania vecí, môžeme dokonca povedať – o „novú formu existencie“. Už samo slovo „re-forma“ naznačuje, že ide o formovanie niečoho nového, že to staré získa nové črty, tvary, dynamiku atď. Človek sa procesom reformy cíti väčšinou vyrušený, niekedy ohrozený či zaskočený.

Aj jav či udalosť, ktorú my z teologického a cirkeвно-historického hľadiska nazývame „reformácia“, bola mnohými ľuďmi vnímaná ako niečo nepohodlné, nebezpečné. Cirkev po mnohých storočiach teologických zápasov staroveku nakoniec úspešne odpovedala na otázku: „Kto je náš Boh?“ Počas storočí, ktoré nasledovali potom, sa niekedy úspešne, inokedy neúspešne pokúšala odpovedať na otázku: „Ako sa tento Boh stavia k nám, bezmocným hriechníkom?“ To nám už pripomína Lutherov vlastný, vnútorný zápas a jeho naliehavú otázku: „Kde nájdem Boha, ktorý sa ako skutočný, suverénny Pán celého stvorenia skláňa ku mne ako môj Spasiteľ a Osloboditeľ?“ Po mnohých stáročiach teologických dišpút a tisíckach strán výrokov pápežov, koncilov a učených teológov na tom bola cirkev jeho doby horšie ako v staroveku. Je chybou myslieť si, že stredovek sa nepokúšal o reformy. Tých pokusov bolo veľa – zo strany mníchov, teologických škôl, predreformátorov, ba aj samotných „reformných pápežov“. Jedni sa usilovali o reformu života, iní viac o reformu učenia, no všetci si spoločne uvedomovali, že to akosi škripe a že reformy sú potrebné.

V tomto sa podobajú na nás. Reformy sú potrebné! Reformácia je potrebná (Ecclesia semper reformanda! – Cirkev musí byť vždy reformujúcou sa cirkvou!) aj dnes, a to o nič menej, ako bola potrebná v stredoveku. Avšak táto myšlienka je nebezpečná a nepohodlná – o nič menej, ako bola nebezpečná a nepohodlná v stredoveku.

Dôvod na to je prostý... to nové nás ohrozuje, vyrušuje, zneisťuje. Obviňuje nás a povoláva k niečomu neznámemu, neslýchanému. Ruší to staré a začína niečo nečakané – niečo, čo je fascinujúce a riskantné zároveň. Ruší to ľudské (pyšné, porušené a ubolené) a ustanovuje to Božie: EVANJELIUM JEŽIŠA KRISTA A JEHO SPÔSOB VLÁDY – KRÁĽOVSTVO BOŽIE. Prichádza niečo, čo sa vymyká ľudskému spôsobu myslenia – a čo je ešte horšie, ľudskej kontrole. Toto niečo je tým pravým pokladom cirkvi. Cirkev to má, lebo jej to bolo zverené, a predsa ju to presahuje. Je to poklad, ktorý bol daný do hlinených nádob svedectva našich životov a nedokonalých vyznaní. Vlastníme ho, a predsa je skôr pravdou, že tento poklad vlastní nás. My svedčíme o Božom mocnom Slove, ktoré sa stalo telom, my kážeme Božiu moc na spasenie, a predsa toto Slovo tvorí, poháňa, dvíha nás a dáva nám živú nádej zoči-voči našim vnútorným prehrám a zlyhaniam, ako aj beznádeje, ktorá je okolo nás.

To znie dobre, no nie?! Tak v čom je potom problém? Prečo všetci nebežia a nepijú plnými dúškami z tohto prameňa živej vody? Prečo je pre cirkev a pre každého jedného človeka – zobračka pred trónom Božej milosti – táto Božia „re-formujúca“ (povedané inak: znovu-zrodzujúca a obnovujúca) moc evanjelia taká nepohodlná a nebezpečná? Pretože nás zosadzuje z „trónu,“ na ktorý nás každé ráno posadí naše staré „ja“ – to pyšné, niekedy zúfalé, inokedy trúfalé ego. Berie nám kontrolu a necháva nás na milosť či „nemilosť“ všemocného Boha. Luther sa tohto Boha bál (svojho času ho dokonca nenávidel). Ja sa tohto Boha bojím a viem, že aj ty sa ho bojíš. A tak si vytvárame svoje teológie, ktoré nám ho pomôžu „skrotiť, domestikovať, ohraničiť, upratať do útulnej teologickej schémy či poučky“.

Dietrich Bonhoeffer hovorí na túto tému vynikajúcim spôsobom vo svojej knihe *Nasledovanie*, napríklad v stati o tzv. lacnej milosti cirkevného kresťanstva:

„Lacná milosť je milosťou, ktorá je náukou, princípom, sústavou. Predstavuje odpustenie hriechov ako všeobecnú pravdu, Božiu lásku ako kresťanský pojem Boha. Kto sa k nej hlási, toho hriechy sú už odpustené. ... V takej cirkvi svet lacno nachádza prikrýtie svojich hriechov, ktoré neľutuje a ktorých sa vonkoncom nechce zbaviť. Lacná milosť je teda zapieraním živého Božieho slova, zapieraním vtelenia Božieho slova. ... Lacná milosť znamená ospravedlnenie hriechu a nie hriešnika. ... Lacná milosť je milosť, ktorú preukazujeme sami sebe. ... Lacná milosť je milosť bez nasledovania, milosť bez kríža, milosť bez živého Krista, ktorý sa stal človekom.“ (Lutherov Predhovor ku kompletnému vydaniu Lutherových latinských spisov, 1545)

Takto možno uniknúť (aspoň zdanlivo) všemohúcemu, nevypočítateľnému, svätému Bohu, zvrchovanému Stvoriteľovi všetkého. Vymyslíme si teológiu a budeme sa tváriť, že Boh ju musí rešpektovať a dodržiavať. Sme ochotní Ho aj uctievať, modliť sa k Nemu a chváliť Ho, len nech dá pokoj nášmu starému „ja“, sediacemu na tróne. Nechceme sa Mu vydať na milosť, lebo vieme, ako to dopadne. Zabije nás! A kto by už len chcel zomrieť?! Urobíme všetko preto, aby sme sa tejto bolestnej reforme vyhli – v cirkvi aj v osobnom živote. Každý deň prežívame toto naliehavé nutkanie utekať pred skutočným Bohom a hrať sa na „kresťanov“ na pozadí našich teologických schém. Ved Kristus predsa za nás zomrel. Je nám odpustené. Stačí tomu uveriť... – takto nejako vyzerá rovnica ľudskej zbožnosti. Spočítaj si dôsledky, porozmýšľaj, čo sa ti oplatí, a potom sa pridaj na

Martin Luther: Tu stojím, inak nemôžem!

správnú stranu. Nič ťa to nestojí, Boh už zaplatil všetko. Rozhodni sa prijať túto pravdu a pójdeš do neba.

Cirkev má plno takýchto „rozhodnutých“, lacných kresťanov. Cirkev má plno vypočítavých špekulantov, ktorí chcú zachrániť svoje „ja“ na tróne ľudskej pýchy a zdanlivej slobody. Cirkev má plno tých, ktorí nechcú reformáciu celého svojho bytia, podľa Pavlových slov z Listu Galaťanom: „A nežijem už ja, ale žije vo mne Kristus!“ (G 2, 20) Cirkev má plno členov, ktorí sa boja všemohúceho Boha a utekajú pred Jeho mocou. Nechcú skutočnú reformáciu, nechcú skutočné evanjelium, ktoré je mocou Božou, pretože nechcú zomrieť s Kristom na kríži. Chcú Kristovu spravodlivosť, ale nechcú jeho kríž a smrť. Staré „ja“ nechce zomrieť. Je ochotné podstúpiť množstvo povrchových, niekedy aj bolestných úprav, ale nechce kapitulovať, vzdať sa, úplne sa spoľahnúť na všemohúceho, neovládateľného Boha. „Ja“ sa chce samo rozhodovať, chce teologizovať, chce Bohu predpisovať, ako má a môže konať. Chce Bohu vysvetľovať, aké konanie je pre Neho vhodné a aké nie, čo je dosť duchovné a čo sa nehodí pre takú čistú bytosť, akou je Boh. Predpisuje to, aké „duchovné skúsenosti“ musí človek zažiť, aby patril do toho správneho tábora. Tam, kde má prísť Božia moc na spasenie, staviame zle pochopený a nešťastne používaný zákon (pozri R 7, 14–24, kde Pavel opisuje zápas starého „ja“ s novým bytím v Kristu). Či toto nie je problém aj našich zborov a našich životov?

Ježiš v konečnom dôsledku nemá záujem o naše zisťné manévry a dokonca ani o našu teológiu milosti a ospravedlnenia z viery. On prišiel, aby hľadal, našiel a zachránil to, čo bolo zahynulo – to znamená, tých ľudí, ktorí prestali dúfať v seba a ktorí, súc usvedčení Božím slovom (zákonom), sa odovzdali „na milosť a nemilosť“ všemohúceho Boha. Boha, ktorý zabíja a ničí to staré a zúfalé a znovuzrodzuje pre lásku a živú nádej. Boh má na každého jedného z nás svoj nepopierateľný a neodvolateľný nárok. Úžasné na tom je to, že svoj nárok na nás vyjadruje vo forme ponuky evanjelia! Božie „re-formujúce“ slovo prichádza do našich životov ako mocná lavína. Možno sa jej uhnúť, ale nemožno ju

ovládať. Je to Božia moc na spasenie, ktorá človeka vždy prekvapí, vždy prinesie čosi nové, neočakávané, nádherné. Je to fascinujúca milosť, ktorá je človeku daná úplne zdarma, a predsa ho stojí všetko. Je to „drahá milosť“ (povedané slovami D. Bonhoeffera)! Boží Syn dal za ňu všetko. Aj od nás chce všetko. Chce z nás urobiť „bohatých žobrákov,“ ktorí nemajú vôbec nič, dokonca ani seba samých (človek nepatří sám sebe!), a predsa majú všetko bohatstvo sveta v Kristovi. Ježiš Kristus *nevyžaduje* naše rozhodnutia, uznanie, pocity, duchovné skúsenosti ani nič iné! On v moci Božieho Ducha práve takéto naše vyznanie a všetko ostatné *robí vôbec možným!* Sú len dve možnosti: buď sa na „reformáciu“ budeme hrať my, so všetkými zbožnými nezmyslami a ľudskými manévrami, alebo tú skutočnú „re-formáciu“ bude konať Boh a my sa nestihneme čudovať! Takáto bola aj Lutherova skúsenosť, keď ako mladý, hľadajúci mních objavil moc evanjelia:

„V tom istom roku, 1519, som opäť začal vykladať Žalmy. Bol som sebedomejší po skúsenostiach, ktoré som získal vyučovaním univerzitných kurzov, zaoberajúci sa listami sv. apoštola Pavla Rimanom, Galatanom a Židom. Vznikla vo mne neutíchajúca túžba pochopiť to, čo Pavol myslel vo svojom Liste Rimanom, ale doteraz mi v ceste stála – nie tak ani studená krv okolo môjho srdca – ale oné jediné slovo v prvej kapitole: ‚v ňom sa zjavuje Božia spravodlivosť‘. Nenávidel som ten výraz ‚spravodlivosť Božia,‘ lebo podľa zvyku a spôsobu všetkých mojich učiteľov ma vždy učili chápať ho filozoficky ako taký, ktorý poukazuje na formálnu alebo aktívnu spravodlivosť, ako ho oni nazývajú, teda tú spravodlivosť, ktorou je Boh spravodlivý a ktorou tiež som hriešnikov a nespravodlivých.

Ja však, súc v pozícii bezchybného mnícha, som sa pred Bohom cítil ako hriešnik s mimoriadne ustráchaným svedomím. Nemohol som si byť istý, že moje zadosťučinenie (dobrými skutkami) dokáže zmieriť Boha. Nemiloval som Boha, skôr som ho nenávidel, toho spravodlivého Boha, ktorý trestá hriešnikov. V tichosti, ak som sa aj nerúhal, som určite šomral a hneval som sa na Boha. Hovoril som: ‚Nie je dosť to, že my, úbohí hriešnici, naveky stratení už len kvôli dedičnému hriechu, sme utláčaní všetkým možným nešťastím prostredníctvom Desiatich Božích prikázaní? Prečo potom Boh navršuje žiaľ nad žiaľ prostredníctvom evanjelia a skrze evanjelium sa nám vyhráza svojou spravodlivosťou a hnevom?‘ Takto som v nepríčetnosti vystrájal s vystrašeným svedomím. Neustále som dobiedzal do sv. Pavla ohľadom tohto jediného miesta v prvej kapitole Listu Rimanom a úzkostlivo som chcel vedieť, čo znamená.

Dňom i nocou som premýšľal nad tými slovami, až som si napokon, z Božej milosti, všimol ich kontext. ....v ňom sa zjavuje Božia spravodlivosť z viery pre vieru, ako je napísané: ‚Ten, čo je z viery spravodlivý, bude žiť.‘ Začal som chápať, že Božia spravodlivosť v tomto verši je tá, ktorou spravodlivý človek žije prostredníctvom Božieho daru, teda vierou. Postupne som prichádzal na to, že podľa tohto verša je síce spravodlivosť Božia zjavená skrze evanjelium, ale že táto spravodlivosť je pasívnu spravodlivosťou, to jest takou, prostredníctvom ktorej nás milosrdný Boh ospravedľňuje vierou, ako je napísané: ‚Ten, čo je z viery spravodlivý, bude žiť.‘ Odrazu som sa cítil, akoby som bol znovu narodený a akoby som otvorenou bránou vstúpil do raja. V okamihu som celé Písmo vnímal v úplne inom svetle. V pamäti som prechádzal text za textom a nachádzal som ďalšie výroky, ktoré mali podobný význam ako napríklad dielo Božie – to jest dielo, ktoré Boh koná v nás; alebo moc Božia, ktorou nás robí mocnými; múdrosť Božia, ktorou nás robí múdrymi; sila Božia, Božia spása, Božia sláva...

Toto moje najsladšie slovo ‚spravodlivosť Božia‘ som teraz vyvyšoval s rovnakou láskou, ako som ho kedysi v hneve nenávidel. Tento Pavlov výrok sa pre mňa stal samotnou bránou do raja. Hneď potom som si prečítal Augustínovo dielo O Duchu a litere,

v ktorom som objavil niečo, v čo som nedúfal. Zistil som, že aj on interpretoval ‚spravodlivosť Božiu‘ podobným spôsobom, to jest ako tú, ktorou nás Boh zaodievá, keď nás ospravedľňuje. A aj keď to Augustín vyjadril nedokonale a nevysvetlil dostatočne podrobne, ako nám Boh započítava spravodlivosť, aj tak som sa potešil, že učil o spravodlivosti Božej, ktorou sme ospravedlnení.“ (Lutherov Predhovor ku kompletnému vydaniu Lutherových latinských spisov, 1545)

Bratia a sestry, človek nepotrebuje byť konfrontovaný s lacnou milosťou, ktorou disponuje cirkev ako s „princípom, náukou, sústavou“. Potrebuje sa stretnúť so živým Kristom – Bohom a človekom, s vteleným, ukrižovaným a vzkrieseným Kristom, ktorý ako jediný vie, čo hovorí, keď do svojich úst vezme pojem „Boh“. Evanjelium je moc Božia na spasenie každému, kto verí – je to „moc Božia“, nie teologický princíp. Počuť evanjelium znamená viac ako rozumový súhlas s pravdami viery – je to stretnutie sa s Božím životom lásky v Slove, ktoré sa stalo telom.

Ani náboženská skúsenosť nie je sama osebe zlá. Rozhodne však treba odolať pokušeniu zameniť evanjelium za zákon, aj keby malo ísť o zákon vo forme požiadavky ohľadom náboženskej skúsenosti. Evanjelická reformácia v tom videla veľké nebezpečenstvo bremena záslužníctva (tentokrát v akejsi „duchovnej“ či psychologickej forme) v rámci ktorého človek skúma hĺbku, intenzitu a autentickosť svojej náboženskej skúsenosti ako predpokladu pre Božie prijatie a istotu spásy. Slovo Božie a jeho moc nemôže byť závislé od intenzity skúsenosti ľudskej viery a človek si nemôže sám zvoliť spôsob, akým vystúpi k Bohu. Úplne je tým totiž zatienená hlavná pravda evanjelia: *Je to Boh, ktorý sa v Kristovi skláňa k človeku – hriešnikovi.*

Luther odmietal pokusy zameniť ospravedlnenie s posvätením, a to na individuálnej i komunitnej úrovni. Cirkev nie je komunitou viditeľne, očividne vyvolených ľudí, ale inštitúciou a spoločenstvom ospravedlnených hriešnikov, ktoré prijíma evanjelium komunikované pozemskými, viditeľnými a hmotnými prostriedkami. Cirkev je cirkvou preto, lebo vlastní Božie slovo, ktoré má cirkev tvoriacu moc. Kristova spravodlivosť vždy ostáva pre človeka darom, nestáva sa jeho bytostnou súčasťou, jeho vlastníctvom. Každý deň musí o ňu človek na kolenách prosiť a Boh človeka každý deň znovu prekvapí svojou transformujúcou, „re-formujúcou“ prítomnosťou, mocou svojho evanjelia. A to je jeden z hlavných odkazov reformácie pre nás dnes. Ak chceme mať istotu Božej „re-formujúcej“ prítomnosti, hľadajme ju tam, kde ju Boh zaslubuje – v Jeho zvestovanom a prisluhovanom SLOVE, a nie v ľudských skutkoch, pocitoch, skúsenostiach, u „charizmou obdarených“ vodcov či vo večnom skúmaní a analyzovaní svojej viery, ktoré na človeka pôsobí skôr mučivo ako oslobodzujúco. Toto SLOVO evanjelia človeka oslobodzuje od jeho pokusov o sebaospravedlnenie (sebaspasenie) a vracia ho späť do ľudskej spoločnosti a Božieho stvorenia ako slobodných služobníkov lásky.

Povedané Lutherovými slovami: *„Preto ďakujeme Bohu za to, že sme boli oslobodení od tejto obludnej neistoty a že teraz môžeme veriť s istotou, že Duch Svätý volá a vysíela vzdych v našich srdciach, ktorý je príliš hlboký na to, aby bol vyjadrený slovami. A toto je náš základ: Evanjelium nám prikazuje pozeráť sa nie na naše vlastné dobré skutky alebo dokonalosť, ale na samého Boha, ktorý dáva zaslúbenia, a na samého Krista – Prostredníka... A toto je dôvod, prečo je naša teológia istá: vytrháva (a oslobodzuje) nás od nás samých a stavia nás mimo nás, aby sme neboli závislí od našej vlastnej sily, svedomia, skúsenosti (zážitkov), osoby alebo skutkov, ale aby sme záviseli od toho, čo je mimo nás, t. j. od zaslúbenia a pravdy Boha, ktorý nemôže klamať.“*

Martin Rázus

VIDINY

...Nik! sám sa ubieram, zvuk krokov na dláždení,
 len moje kroky sú: som pútnik opozdený,
 spod Tatier prichodím i s chválou, lež i s mukou
 v tíš skvovestnej svätyne, v skrýš prevelikých duchov,
 tmy hľadia do okien, len kahan v ruke bliká,
 preds' isto kráčam dnes, hoc i bez kostolníka,
 zvuk krokov zapadá kams' v prázdno lodných vnútier,
 až stanem... oltár! A u nôh spí Martin Luther,
 tu veniec položím a dumám - - - - -
 - - - - - V duši zbolí,
 či všetok rmut svoj znieš, čo krája srdce v poly,
 či vyliať žaloby, keď štyristo liet klope,
 že kraj môj halí noc, noc hustá na Európe
 i zemi celej – oh!? Tak váham - - - - -
 - - - kahan bliká,
 jas vrhnúc na kameň, jas mdlý z rúk učeníka,
 a mizne hrob i chrám – hľa, kláštor vanie chladom,
 v ňom cela... mladý mních, jak predpísané rádom,
 sa modlí, križuje, ba mučí, týra pôsty,
 až dušu ukojí hlas: Otec milosti!
 A tvár sa zaskveje - - - - -
 - - - - - Ja zruč to – neodolám:
 – Ó, neteš, neteš sa, hľad' – sveta hriešnym zvlám
 ciest nelžá zasekať! Tys' okúsil slasť mieru,
 a svet? Jak skutky ver' tak zneužil i vieru:
 na milosť pamäta, lež nie na tvoje trudy...
 oh beda! - - - - -
 - - - - - Hradný chrám... pred bránou množstvo ľudí
 sa zháňa... profesor už chýrny v mníchu chudom –
 hľa, výtky pribíja, tie výtky proti – bludom,
 a trnú zvedavci, kým on sa vzdiali skromne,
 jak kto sa odhodlal - - - - -
 - - - - - Či na to svet dnes spomnie?!
 Oj, spomnie – kdeby nie! Však, majstre, čujže kázne,
 čuj – piesne, modlitby – však, mocne znejú, rázne,
 v nich rod tvoj s inými i Boha v zájmy priaha,
 ha, chápeš? zrumenou i cirkev drahá:
 tu máte litera – tam podlé ľudské ciele,
 blud na blud... lásky niet a mravy zdivočelé,
 ten starý nepriateľ sa hýbe v chcení jaršom,

Príd, Spasenie pohanov,
Teba s láskou oddanou
všetci verne čakáme;
príd k nám vrúcne voláme!

Martin Luther, ES 19

kým hymn tvoj nádherný sa bitevným stal maršom,
a Písmo? číta sa – no oči neotvára –
oh beda !! -----

----- Dvorana! Mních stane pred cisára
na zraky tisícom a vierou posilnený
len jedno môže riecť, vo svätom presvedčení
na Boha spoľahnúc v tej súre – viac na nikom,
už nedbá, ak ho i vyhlásia heretikom,
jak Husa – upália! Veď jeho vec tá istá,
ku nebu vzhliadne, jak keď duša v boj sa chystá
na smrť a na život -----

----- Ja, zrúc to, zvolám v žase:
Podť, majstre, nechaj snem a vystúp v časy naše,
si veľmi potrebný, hľad' vókol, hnedš' na čistom,
jak mnohý i z tvojich sa vodi s Antikristom
a mnohý zvlieka šat a mnohý svätuškári,
tu zas kys' Herostat pre pletku seje sváry,
vznet tvoj už zhasína a pravdu vyznať? kto by??
veď treba pozor dať, či mocných nenazlobí...
oh, beda!!! -----

----- Luther pod'!!! -----

----- Ach, unikáš?! Hrob! na ňom

sa veľké meno skvie tým mojím slabým plamom...
 nik!... v chráme sám som, sám, či lepšie – s trpkou mukou...
 ó, kto mi uľahčí?? - - - - -

- - - - - Jas zrinie sa spod oblúkov,
 a lustre zjagajúc – hľa, kúpu stĺpy, steny
 i erby staleté... dokorán otvorený
 vchod... hrnú veriaci, viac bedač – však i králi,
 hej, hrnú bez konca, len keby miesta mali,
 priestory zaplnia, chrám slávnostný spev schveje,
 čím? vďakou? – hrdosťou za veľkolepé deje!
 kňaz vkročí pred oltár, kde umučenie Pána,
 dva hroby u nôh zrieť – len kvet a palma samá
 sem padá pohľadov z tých skvoštných, plných vnútier,
 sem práve - - - - -

- - - - - Cítiš ich? Vstaň, ó – vstaň, prevrav, Luther,
 jakš' niekdy horlieval – i dneska zahrm v slove,
 rec, čo ťa viedlo v boj, čo hnetlo ku obnove,
 a tým, čo oslavou hrob venčia za ten výkon,
 zjav – ó, zjav, žes' bol tiež len skromným služobníkom
 tamtoho na kríži, a nič viac! povedz svetu,
 nech slepci nevdojak ťa s Pánom nepopletú,
 vstaň, Luther, hymn tvoj znie, len vlnot parinakším,
 ó, vystúp, vzrástol hriech, dnes kázať – kárať načim,
 a slabých posmelíť a spiacich vzbudiť trudom
 a znova pribiť vzkaz na dvere proti bludom
 a znova ustať tam, kde čujú všetky stavy
 s tým: Ináč nemôžem, nech kto chce, čo chce spraví!
 Vstaň, Luther, vstaň – oh, vstaň!!! - - -

- - - - - No, márne moje vzlyky,
 ač v hrobe hrdina, však – kameň preveliký.
 Jas! Lustre lejú jas, kým v očiach mojich mrká...
 hah, cítim: tkla sa ma kás' tajná – chladná ruka?
 a čujem vravu, hoc vrie organ, zvučí chorál:
 – Si kňazom, úkol tvoj! Nač si ma z mŕtvych volal?
 káž v pravde!... Zmlkne spev... Vrav!!!!...

Kolená sa trasú...

Tíš! Rád by si zakričať – no, nepopadám hlasu,
 a rád by vyložil' verš ktorejš' kapitoly,
 no, nikde Biblie... čos' myseľ pokomolí,
 bo údom neviem hnúť, jak kamenel by – zrejme –
 cit dusnej úzkosti hrud' do základov prejme...

– Mriem?? Pot ma zalieva – oh!!! - - - - -

- - - - - Prezriem – ani zniku

po všetkom... v lenoške si sedím pri stolíku
 a oči pretieram a nechcem veriť čare,
 že som to doma – tu na tichej našej fare.

Vladimír Knoško

My ľudia celý život na niečo čakáme

My ľudia celý život na niečo čakáme.
 V zime na vločky snehu, čo pokryjú nám stránu.
 V lete a v jeseni, čo príroda zas núka,
 čo nám milostivo nadelí štedrá Božia ruka.

Myšlienka vtieravá, ľudí vždy spájala,
 venovali sa jej už od vyhnaní z raja.
 Kedy opäť príde na zem, Vyvolený Boží
 a návrat do záhrady Eden znova im umožní.

Buď pozdravený, záchranca náš, narodený z Panny!
 Jednými radostne vítaný, inými odmietaný:
 Odmietali Ťa Kaifáš, Pilát i Herodes
 a niektorí iného čakajú až dodnes.

My, kresťania, na udalosť betlehenskú radi spomíname
 a slávnostné Poďakujme všetci spolu, zaspievame v chráme.
 Pre nás nie si túžba v budúcnosti skrytá,
 ale od Boha nám daná, vtelená realita.

Zostaň pri nás, Kriste, iného nečakáme:
 s Tebou i na konci vekov žiť budeme ďalej.
 Za Tvoj prvý príchod buď nášmu Bohu chvála,
 ten druhý, budúci, ľud verný očakáva.

Syn človeka zaiste príde v sláve svojho Otca so svojimi anjelmi, a vtedy odplatí každému podľa jeho skutkov. Veru hovorím vám, že sú niektorí medzi tými, čo tu stoja, ktorí neokúsia smrť, dokiaľ neuvidia, že Syn človeka prichádza vo svojom kráľovstve.

Mt 16, 27-28

Len čo to povedal, vzniesol sa im pred očami do výšin a oblak vzal im Ho pred oči. A ako tak uprene hľadeli do neba, keď odchádzal, ajhľa, dvaja mužovia v bielom rúchu postavili sa vedľa nich hovoriac: Mužovia galilejskí, čo stojíte a hľadáte do neba? Tento Ježiš, ktorý vám bol vzatý do neba, príde zase tak, ako ste Ho videli odchádzať do neba.

Sk 1, 9-11

Rázus Martin

VIANOČNÁ

(Z rokov 1. svetovej vojny)

Zvonia... počujete? Zvonia!

Podťe v chrám – ó, neostaňte doma:
matky, ktoré o plod života sa chvieta,
manželky – vy, ktoré noci preplačete,
deti, čo tak bdiete v tvrdom vyčkávaní –
aj vy, starci, aj vy, milujúce panny,
podťe!

Hľa, už na oltári voskovice horia,
lebo spŕchne rosou i dnes radosť zhora
do srdc – do tých vašich ubolených duší.
A tá naplní hrud' mierom... nerozruší...
Podťe všetci!

Najstarší martinský evanjelický zvon z roku 1791

Čujte! Zvučí chorál pravou novej viery,
ktorá nebude sa hádať o litery,
ale betlehemskou hviezdou v temno zjasá,
aby ňou i čierna zem raz zaskvela sa,
a tí, ktorí v túžbach u jasieľ by stáli,
aby nezúfali...

Podťe, všetci podťe!

Lebo poviem kázeň z textu ako vlani,
ale prichystaný, lepšie prichystaný,
veď ja kalich horký vyprázdním tiež na dno,
preto slepo dúfať ani mne nie snadno,
jednak – verím, čo hneď ducha hrôzy desia,
že ten útlý v jasliach zvládne Herodesa
a že oči Ráchel slz viac nevyronia...
Podťe! Nezúfajte! Počujete?
– Zvonia!!!

Pamiatka posvätenia chrámu

alebo

PRÍBEH ZVONOV Z TURCA

Na Pamiatku posvätenia martinského evanjelického kostola, ktorá tohto roku pripadla na nedeľu 10. novembra 2013, uskutočnilo sa vydarené „pokračujúce podujatie“ Príbeh zvonov z Turca, ktoré putuje počas celého roka po rozličných katolíckych i evanjelických kostoloch našej turčianskej záhradky a prezentuje pozoruhodnú lásku k zvonom. Myšlienku poznať turčianske zvony, skatalogizovať a postupne ich predstaviť všetkým, ktorým ľahodí úchvatný zvuk, tón, rytmus či hlahol zvona, ale i melódia zvonov, vytrvalo pečuje náš domáci „kampanológ“, milovník historickej púte zvonov, František Záborský, ktorý venuje lásku, čas i energiu nielen našim domácim zvonom vo zvonovej veži nášho martinského evanjelického chrámu, ale postupne v celom Turci. Je viac ako chvályhodné, že jeho myšlienke sa dostalo ozveny v turčianskych katolíckych farnostiach a evanjelických zboroch, ktoré postupne otvorili a plánujú i ďalej otvárať veže a zvonice a súčasne predstavujú samy seba i verejnosti stáročné symboly duchovnosti nášho kraja. Stalo sa tak aj zásluhou historického pásma spätého s umeleckým slovom a hudobným sprievodom, ktoré starostlivo a s nadšením pripravuje pre jednotlivé Príbehy zvonov z Turca MVDr. František Záborský v spolupráci s Mgr. Zuzanou Kmeťovou, riaditeľkou Turčianskeho kultúrneho strediska v Martine, za účasti kruhu recitátorov, ale aj radu ďalších obetavých spolupracovníkov. Na príprave podujatia, ktoré moderovala Mgr. Viera Hatarová, sa zúčastnili i domáci viery, p. farár Milan Kubík, Mojmír Ďurík s Oľgou Vongrejovou, Zuzana Bukovská, mládežnícky spevokol i spevokol dospelých. Návštevu ho poctili senior Turčianskeho seniorátu ECAV Marián Kaňuch zo Žiliny a dekan rímskokatolíckej cirkvi z Martina Mgr. Kamil Lieskovský. Domáci viery, hostia z rímskokatolíckej farnosti, veriaci, ale i ľudia bez náboženského vyznania radostné popoludnie bilancovali v priestoroch Biblickej školy na výstave veľkoformátových fotografií turčianskych zvonov srdečnými rozhovormi.

Na podujatí odznel príhovor F. Záborského, ktorý v Martinskom evanjeliku uverejňujeme s vďakou všetkým účinkujúcim i účastníkom za radosť, ktorou poctili Pamiatku posvätenia martinského evanjelického chrámu.

Milé dámy, vážení páni, vzácní hostia!

Máme radosť, že ste si naši vzácny nedeľný sviatočný čas a prišli si vypočuť „Príbeh zvonov“, ktorý je venovaný histórii zvonov turčianskosvätomartinskej evanjelickej cirkvi.

V roku 2005 sme vám podali prvotnú ucelenú historickú informáciu o martinských zvonoch. Dnes okrem nových poznatkov z histórie zvonov budete mať možnosť vidieť aj tri zvony na veľkopoľných

fotografiách rozmeru 60 x 40 cm. Výber fotografií týchto troch zvonov som robil cieľavedome. Jeden zvon na fotografii je najväčší zvon vo zvonovej veži tohto evanjelického kostola. Na ďalších dvoch fotografiách sú dva zvony z Jahodník, ktoré zvonili v bývalej malej jahodníckej zvonici.

Žiaľ, jahodnícka zvonica bola približne v roku 1970 asanovaná spolu so starými jahodníckymi rodinnými domami. Dôvodom bola výstavba nového sídliska v Jahodníkoch. Vy starší si určite na starú maličkú

zvonicu pamätáte. Pre mladších, tu prítomných, som priniesol fotografiu bývalej jahodníckej zvonice. Mala drevenú vežičku, v ktorej boli dva zvony. Jeden bol „Obecný zvon jahodnícky“, ktorý sa nazýval aj „Richtárov zvon“. Bol odliaty v roku 1759. Druhý zvon, známy ako „Ursínyovský zvon“, bol odliaty v roku 1934 pri 150. výročí postavenia tohto kostola. Má veľmi zaujímavé, pekne odliate reliéfy s dvoma písmenami „Alfa“ a „Omega“. V podstate sú to sväté Kristove slová, napísané v Zjavení Jána (22, 13), ktorých posolstvo znie: *Ja som alfa a omega. Prvý a posledný. Ja som stál na začiatku tohto sveta a budem stáť aj ako posledný na jeho konci. Pánom celých dejín ľudstva je Kristus Pán.* V týchto jedinečných dvoch písmenách je Kristova pravda o tomto svete.

Vďaka duchovnej múdrosti pánov farárov, seniorov, dekanov, vikárov, biskupov a ďalších môžeme čítať na turčianskych zvonoch jedinečné kresťanské texty a odk-

zy pre nasledujúce generácie veriacich i neveriacich.

Zvony si naši predkovia veľmi vážili. Zvonárske remeslo elektrifikáciou zvonov takmer vymizlo. Práve obetaví, skúsení zvonári zabezpečovali dobrú starostlivosť o vzácne, ťažko nadobudnuté zvony. Na zvonových vežiach bolo čistučko, žiadne pavučiny. Dnes, žiaľ, na mnohých zvonových vežiach sú schátrané nebezpečné schody, bez zábradlia, diery v drevenej spráchnivenej podlahe. Okrem výnimiek, ktoré sú nám vzorom. Vzorovú čistučku zvonice majú v Turci napr. vo Veľkom Čepčíne.

V súčasnej modernej dobe sú zvony z 95 % poháňané elektromotormi a elektromagnetmi. Mnohí z vás si určite všimli, že niektoré zvony zvoní v rýchлом tempe, pretože sú zle nastavené. Tempo a zvuk zvona nie sú v harmónii. Ručné, klasické zvonenie v posledných rokoch prichádza znovu na scénu, čo je dobré znamenie. Jedine ľudské ruky vedú dať zvonom správny zvoniaci

rytmus, ušiam lahodiaci krásny hlahol zvonov a ukončiť zvonenie tak, ako sa patrí, bez nepravidelného dozváňania.

Čo poviete na to, keď napr. v Prahe najväčší pražský zvon „Zigmund“ z roku 1549, vážiaci okolo 12 ton, musia rozzvoniť až štyri skúsení zvonári.

Zvony si ľudia vážia na celom svete. Najväčší zvon je „Cár kolokol“ v Moskve. Odliali ho slávni ruskí zvonolejári v roku 1735, váži 216 ton, je vysoký viac ako 6 m a široký 6 m.

Anglickí zvonolejári dokázali odliat' v roku 2012 pre OH v Londýne nádherný mohutný olympijský zvon, ktorý váži okolo štyridsať ton.

V Európe máme slávnych zvonolejárov napr. v Belgicku, Holandsku, Francúzsku či Nemecku. Práve v Nemecku v Kolíne nad Rýnom vo zvonovej veži tamojšej Katedrály sa nachádza najväčší európsky zvon nazývaný „Cisársky zvon“ s hmotnosťou viac ako 24 ton. Odliaty bol z ukoristených francúzskych diel.

U nás na Slovensku je pravdepodobne najťažší zvon v Bardejove vážiaci asi 8 ton.

V našom turčianskom regióne máme najťažší zvon vo zvonovej veži evanjelického kostola v Príbovciach, ktorý váži 1,2 tony. Tento zvon je aj najťažším zvonom v Turčianskom senioráte ECAV.

Sme veľmi radi, že nedávno sme mali možnosť a česť vidieť na vlastné oči pravdepodobne najstarší zvon, ktorý máme v Turci. Je to nesmierne vzácny historický

zvon z roku 1507 a nachádza sa v obci Belá v tamojšom katolíckom kostole. Zvon má hmotnosť minimálne 1 tonu a priemer je 103 cm. Keď porovnávame tento zvon s pražskými či bratislavskými, tak nám ho Pražania či Bratislavčania môžu závidieť.

Čím sú zaujímavé cirkevné evanjelické zvony v Martine a aká zložitá bola ich história, dozviete sa v našom programe „Príbeh zvonov“. Scenár programu už tradične s radosťou napísala riaditeľka Turčianskeho kultúrneho strediska v Martine, pani Zuzana Kmeťová.

Do prípravy programu „Príbeh zvonov“ sú zapojení okrem nadšencov, zamestnancov Turčianskeho kultúrneho strediska v Martine, aj starostovia našich obcí, milovníci histórie, ďalej naši turčianski katolícki a evanjelickí páni farári, vďaka ktorým môžeme vstupovať do zvonových veží, obdivovať zvony a s našim programom vystupovať v kostoloch. Pre nás je to česť a veľmi si to vážime. Dosiaľ máme zdokumentovaných 37 turčianskych historických zvonov.

Na záver môjho príhovoru vám prajem, aby vám všetkým zvony prinášali Boží pokoj, kresťanskú vieru, radosť a nádej pre naše a budúce pokolenia.

Buďte hrdí na všetky vaše zvony, dobre si ich chráňte, starajte sa o ne a v dobrom stave ich odovzdávajte ďalším pokoleniam.

V MARTINE, V EVANJELICKOM KOSTOLE

10. 11. 2013

PREDNIESOL MVDR. FRANTIŠEK ZÁBORSKÝ

POĎAKOVANIE

Som veľmi rád, že v zložitých výškových a stiesnených podmienkach našej zvonovej veže dokázali sme šesť martinských evanjelických zvonov očistiť, poumývať, namastiť, opraviť dve srdcia zvonov, odbornore popísať zvony a nakoniec špeciálnou fotografickou technikou ich odfotografovať.

Pokladám to za chvályhodné dielo, na ktorom sa od roku od 2005 podieľali naši milí bratia a sestry:

Ján Bohdan Hroboň, Ján Hroboň, Milan Kubík, Miloš Kovačka, Ján Žingor, Milan Bruncko, Jaroslav Karásek, Milan Mareček, František Tichý, Ján Láclavík, Katarína Plžová, Viera Sedláková, Zuzana Bukovská, Zuzana Štanclová a ďalší. Spoločnými silami a vďaka Pánu Bohu sme to dokázali!

Farbné fotografie existujúcich šiestich zvonov sú trvalo vystavené v zborovej sieni martinskej evanjelickej fary.

F. ZÁBORSKÝ

Rozhovor o kresťanskej hudbe, jej poslaní a úskaliach s Tomášom Gulánom,

vedúcim školskej kapely

Evanjelickej spojenej školy

v Martine (EŠŠ)

Tomáš, v ostatnom čase ťa viac ako teológa vidíme a počujeme v roli hudobníka. Ako v skratke vyzerá tvoj hudobnícky životopis?

V hudbe som, povedal by som, len aktívny amatér. To znamená, že moje papierové hudobné vzdelanie je minimálne – mám vychodené štyri roky zobcovej flauty na ZUŠ. Na druhej strane vždy som sa ako člen bratislavskej mládeže pohyboval okolo dobrých muzikantov, a tak sa bolo od koho učiť. Najprv sme hrávali na stretnutiach mládeže a predovšetkým dlho do noci pri táboráku na mládežníckych výletoch. Prvú nahrávku nášho osemčlenného zoskupenia sme robili u kamaráta v detskej izbe v roku 1995 (mal som 17 rokov), v senioráte sa nám podarilo zaobstarať základnú aparatúru, chodili sme na vtedajšie festivaly kresťanského umenia, s Janom Hroboňom sme začali pripravovať mládežnícke služby Božie, kde bola hudba podstatným fahúňom, ako vedúci mládeže som napísal dve hudobné divadlá (vtedy sme to volali muzikály), s chalanmi z mládeže sme založili bluesovú kapelu AdHoc, s ktorou sme sa snažili o prienik mimo úzkocirkevnej hudobnej scény, na ústnej harmonike som následne hosťoval vo viacerých bluesových kapelách... Potom som sa odsťahoval z Bratislavy do Martina, na pár rokov som sa hudobne odmlčal, no a v ostatnom období prišli tri moje „martinské“ projekty: s Jožkom Nedbalcom sme nahrali CD jeho autorskej tvorby; dostal som pozvanie od Náhodných počestných, kde hrám už tri roky, zmenili sme autorský repertoár a dokonca aj názov na DeART; no a od predminulého školského roku vediem kapelu Evanjelickej spojenej školy v Martine.

Ako vnímaš súčasnú kresťanskú hudbu?

Bude to znieť paradoxne, ale musím sa priznať, že to nie je moja šálka kávy. Ak hovoríme o kresťanskej hudbe, ktorá bežne znie v našich kostoloch, tam mi najviac prekáža, že kantor je sólo hráč. Aj keď odhliadnem od pomalosti a arytmičnosti organovej hry, ako aj od skutočnosti, že tú väčšinu sediaku v zadnej časti kostolov organový sprievod nemotivuje presvedčivo spievať, najviac je pre mňa nepochopiteľné, že kantor hrá dominantne sám. Ako je možné, že napríklad v našom vyše 2000-dušovom cirkevnom zbere nesprevádzajú spoločný spev zástupu absolventov martinskej Ludovej školy umenia?!

Ak na druhej strane hovoríme o populárnej kresťanskej hudbe, ktorá chce moderným jazykom hovoriť v dnešnom svete o Bohu, tam vnímam problémov viac. Po prvé, jej kvalita sa mi zdá väčšinou slabšia ako pred 15 rokmi (to môže byť spôsobené aj mojím terajším kritickejším uchom). Ak však idem hrať pre Najvyššieho, mal by som to robiť minimálne adekvátne kvalitne ako okolitý svet. Po druhé, dominantný hudobný štýl kresťanského „voršipu“ je tak jednoznačne „mejnstrimový“, že aj bez slov viem, že som si v rádiu zapol kresťanskú stanicu. Tento hudobný štýl však má perspektívu osloviť iba tých, ktorí sú stotožnení s jeho posolstvom. Priznám sa, aj ja som vo svojich nadšeneckých stredoškolských rokoch počúval kresťanskú hudbu iba preto, že bola kresťanská. Dnes tomu už nerozumiem. Z toho vyplýva moja najväčšia kritika, totiž že pri „voršipe“ hrajú kresťania pre kresťanov – čo samo osebe nie je zlé,

len by som to nedefinoval ako misiu, pretože efekt tohto hudobného formátu je pre neveriaceho skôr odpudivý. Preto sa snažím viesť našich žiakov k tomu, aby sa učili hudbu robiť čo najkvalitnejšie a aby naša produkcia oslovovala nielen interných veriacich kamarátov z mládeže, ale predovšetkým ostatných.

Kedy a prečo vznikol nápad založiť na našej škole školskú kapelu?

Vo svojom živote mám, cítim, dve povolania – byť učiteľom a hudbu. Ak sa opýtate muzikanta, prečo chce hrať, to je ako pýtať sa maliara, prečo kreslí, básnika, prečo píše... Navyše pre mňa ako kresťana je hudba formou komunikácie s Bohom. Zároveň ako učiteľ vnímam povolanie sprostredkovať túto moju skúsenosť svojim žiakom a študentom, aby aj oni mohli hrať na Božiu oslavu. A hlavne aby sme sa spoločne učili vytvárať takú hudbu, ktorá bude vo svetskom priestore komunikáciou o tom, aký je náš Boh; a v sakrálnom priestore nástrojom na komunikáciu s Hospodínom, teda aby celé kresťanské zhromaždenie s našim sprievodom spievalo a modlilo sa k nebeskému Otcovi.

Prečo si sa rozhodol pracovať práve s pubertiakmi, teda so zrejme najkomplikovanejšou vekovou skupinou?

To prirodzene vyplynulo z vonkajších okolností. Po prvé, mňa práca s touto vekovou skupinou teší. To podstatnejšie je, že som videl potrebu – boli tu mladí, ktorí chodili na ZUŠ-ku, kde hrávali predovšetkým vážnu hudbu, no zároveň vo voľnom čase počúvali a skúšali hrať populárnu hudbu. Bolo potrebné vytvoriť priestor, aby mohli hrať to, k čomu majú vzťah, a zároveň aby mohli hrať spolu. To som im vedel ponúknuť, keďže mám skúsenosti z viacerých žánrov rôznorodých kapiel. Navyše na EŠŠ sa konajú pravidelné školské služby Božie, kde som vnímal ako dôležité, aby boli žiaci nielen poslucháčmi, ale aby mohli aktívne prispievať svojimi talentmi.

Čo sa zmenilo na fungovaní kapely vznikom gymnázia?

Ako prvé, kapela sa rozrástla, maximálne nás zatiaľ hralo spolu 11. Okrem gymnazistov začínajú hrať už aj mladší, pečne sa formuje skupina šiestakov a siedmakov. Po druhé, zvýšili sa nároky na môj čas a kvalitu prípravy piesní. Takisto aj moje nároky na čas, zariadenosť a kvalitu hry zo strany študentov – ak totiž máme hrať v mene Božom, bolo by zlé to flákať. Po tretie, rozrástli sa aj príležitosti – dnes tieto deti pravidelne sprevádzajú spoločný spev vyše 250 svojich spolužiakov, vystupujú v cirkevných zboroch v okolí, ako aj pri propagácii dobrého mena školy. To je veľká výzva a zároveň výnimočná misijná príležitosť.

Čo považuješ za najväčší úspech školskej kapely?

Dalo by sa hovoriť o našich prvotných vystúpeniach mimo rámca školy či o hudobnom sprievode počas minulých vianočných sviatkov, keď tieto deti sprevádzali martinský cirkevný zbor pri speve Tichej noci. Alebo vlastné vystúpenie s americkými muzikantmi Tangled Blue v júni, kvalitný hudobný podklad pri oslavách 10. výročia školy či naše septembrové miniturné na Kirchentagu v nemeckom meste Jena. Mňa však najviac teší, že hudobne a osobnostne tieto deti rastú, že zo spoločných nácvikov a vystúpení majú radosť a predovšetkým že môžu me poslúžiť a hrať (dúfam) nie na vlastnú slávu, ale ukazovať ľuďom na Božiu lásku k nám.

Áké máš plány so školskou kapelou do budúcnosti?

Čo sa týka našej mladej kapely: rád by som bol, aby sme v našej cirkvi konečne opustili model, že mladí sú budúcnosťou cirkvi, a plnohodnotne ich brali ako terajšiu integrálnu súčasť cirkvi. Snívam o tom, že ich miestom v nedeľnom zhromaždení nebude iba občasná kultúrne vystúpenie a spestrenie nášho programu, ale pravidelné sprevádzanie spoločného spevu, oslavy Božej všetkými generáciami. Myslím, že sa nám to konečne začína dariť, s kapelou hľadáme piesne, s ktorými sa dokážeme stotožniť naprieč generáciami. Ešte je však pred nami dlhá cesta.

Čo sa týka našich mladých hudobníkov: máme tu talentovanú skupinu ľudí, ktorí majú možnosť vyrásť nie na „narcisov“, ale ako integrované kresťanské osobnosti. Tým myslím, že vo svojom živote budú hľadať nie svoj úspech a iba svoj vlastný duchovný zážitok a rásť, ale predovšetkým spôsob, ako slúžiť a prinášať evanjelium neveriacim. Dúfam, že práve pravidelná spoločná služba im v tomto raste môže pomôcť.

Vďaka za rozhovor a prajeme veľa muzikantských úspechov a predovšetkým veľa využitých príležitostí hrať na Božiu oslavu.

-S.N.-

Pravidlo užitočného života pre žiakov

Často treba spievať,
zachovať si priamy a veselý výzor,
nedať poznať na sebe utrpenú krivdu,
byť spokojným so svojim prítomným šťastím,
nezávidieť, nesťažovať sa, nebyť lakomým,
nezmenšovať chválu iných,
byť slobodný duchom i svedomím,
to prospieva zdraviu i štúdiu.

LEONARD STÖCKEL (1510-1560),
PRIATEL M. LUTHERA A F. MELANCHTONA,
REKTOR SLÁVNEJ BARDEJOVSKEJ ŠKOLY,
UČITEĽ UHORSKA

Nikdy ma nevybrali...!

V bežný pracovný deň by ste na MATTA HAFARA natrafili najskôr na katedre hudby Rochester Community and Technical College v Minnesote. V tomto školskom roku je to však inak. Matt má dobrovoľnú pauzu od učenia vysokoškolákov a svoj voľný čas venuje službe v Martine, kde od septembra existuje Evanjelické bilingválne gymnázium (ďalej EGMT). Jeho pozitívna odozva na ponuku ročného pobytu na Slovensku ho postavila pred životnú výzvu – opustiť zabehané koľaje a vstúpiť do niečoho doteraz nepoznaného.

Matt pôsobí na EGMT od septembra tohto školského roku. Je učiteľom angličtiny a hudby a súčasne členom čoraz obľúbenejšej školskej kapely. Rád stretáva nových ľudí, či už sú to študenti, kolegovia z gymnázia, alebo bratia a sestry z cirkevného zboru. Aj preto som Matta oslovila s prosbou o rozhovor o tom, ako sa na Slovensku zabýval.

Ako by ste opísali sám seba? Aký typ človeka je Matt Hafar?

Myslím a dúfam, že som trpezlivý a dokážem povzbudiť. Rád spoznávam ľudí a ešte radšej počúvam ich príbeh! Skutočne ma baví to, čo robím – baví ma učiť a pomáhať ľuďom dosiahnuť ich ciele. V princípe platí, že sa zaujímam o veľa vecí. Aj preto mám veľmi rád výzvy.

Považujete sa za prísneho učiteľa?

Nemyslím si, že som prísny v doslovnom význame tohto slova. Myslím si však, že študenti potrebujú učiteľa, ktorý veľa očakáva. Verím tiež, že študenti si potrebujú precvičovať angličtinu každý deň. Aj to je napokon dôvod, prečo trvám na domácich úlohách, ktoré musia študenti vypracúvať na každú lekciiu.

Vidíte a vnímate nejaké rozdiely vo výučbe angličtiny u vás a u nás? Aké sú vaše doterajšie postrehy?

Toto je pre mňa skutočne ťažká otázka. Vo svojom doterajšom živote som vždy učil na vysokoškolskej úrovni, kým teraz som na gymnázium, t. j. na strednej škole. Navyše v Martine pôsobím ako učiteľ iba tri mesiace... Napriek tomu mám dojem, že študenti na EGMT sú skvelí mladí ľudia, ktorí sa usilujú zlepšiť si angličtinu. Rozdiel vidím preto nie tak v žiakoch, ale v učiteľoch. Domnievam sa, že v Spojených štátoch sa usilujeme študentov povzbudzovať a byť pozitívni (možno až príliš).

Zdá sa mi, že učiteľia na EGMT (netrúfam si povedať, že na Slovensku) sú vo vzťahu k študentom a v rozhovoroch s nimi viac priamočiar. Očakávajú od nich viac práce a dávajú im väčšie množstvo testov. Ako americký učiteľ na Slovensku sa preto aj ja pokúšam prijať dobré veci, ktoré vidím u mojich kolegov. Súčasnne sa však snažím, aby som si zachoval svoj vlastný štýl učenia i prístup k študentom. Pravdaže, nie je to vždy ľahké!

Ideme sa rozprávať o humore v škole, o Bohu, smútku, o viere a ich mieste na vyučovacích hodinách..., o vašich nových – slovenských študentoch vašimi očami. Čo vy na to?

Dobre (smiech). Skúsme to. Keď sa pozriem na svojich slovenských zverencov, vidím 120 študentov, ktorých stretávam každý týždeň. Zdá sa mi, že nemôžem povedať nič, čo by platilo o všetkých z nich naraz. Môžem však povedať, že som zatiaľ stretol mnohých mladých ľudí, ktorí naozaj túžia pracovať tak na sebe, ako aj na svojej angličtine. Študenti sa mi vidia byť šikovní, aj preto som si istý, že v najbližšom roku bude naše ďalšie zoznamovanie sa milým dobrodružstvom.

Evanjelické gymnázium má vo svojom profile tri charakteristické prvky: akademický zážitok študentov, kresťanský zážitok a zážitok spoločensva, aby sa žiaci učili nemyslieť len na seba, ale aj na iných. Ako sa v tomto profile vidí-

te? Je podľa vás vo vyučovacom procese priestor aj na humor?

Filozofia EGMT sa mi veľmi páči. Myslím si tiež, že humor vo výučbe je skvelý. Niektorí študenti sa môžu cítiť neprijemne vtedy, keď je učivo pre nich zložité. Humor vie v týchto pre žiaka ťažších chvíľach skutočne veľmi pomôcť. Naša práca je vážna (či už práca učiteľa alebo študenta) a keďže sme všetci iba ľudia, potrebujeme raz za čas vypnúť. Myslím si, že popri tvrdej práci sú pravidelné prestávky s troškou humoru a zábavy vždy veľmi nápomocné.

Už Cicero tvrdil, že „humor a vtip sú príjemné a často mimoriadne užitočné veci“. Môj starý otec zase hovorieval, že „zmysel pre humor je ihriskom inteligencie“. Prezradte, aký je váš humor?

V Amerike by ste môj humor označili za „suchý“. Zdá sa mi, že študenti si za tri mesiace od môjho príchodu na Slovensko túto moju charakteristiku všimli. Asi si myslia, že som skôr vážny; možno dokonca, že som stále vážny. Ak aj poviem niečo, o čom si myslím, že je smiešne, zvyčajne nenastane žiadna reakcia. Stále však verím, že raz si všimnú, že aj tento druh humoru je istým zmyslom pre humor. Mám pred sebou celý rok. Možno sa raz niekto zasmejí!

Má podľa vás Boh zmysel pre humor?

Myslím, že je to možné. Ale priznám sa, nikdy predtým som o tom neuvažoval.

Určite ste aj vy prežili chvíle, keď vám nebolo vždy do smiechu... Ktoré obdobie považujete za najťažšie vo svojom živote?

Za najťažšie obdobie môjho života považujem vážnu chorobu a úmrtie otca. Zomrel pred dvoma rokmi, 9. novembra, takže toto smutné výročie si pripomínam v týchto dňoch; je to stále veľmi čerstvé.

Aký človek bol váš otec? Čo by asi povedal na vaše rozhodnutie prísť učiť na Slovensko?

Otec bol predovšetkým báječný rodič. Nielen vtedy, keď bol mladý a vitálny, ale skutočne do jeho posledných dní. Videl som v ňom fantastického chlapa! Posledné mesiace života museli byť preňho veľmi ťažké. Pre mňa bolo zase ťažké dívať sa na jeho trápenie a bolesť... Dnes však môžem povedať, že jeho posledné hodiny boli súčasne najintenzívnejšie chvíle môjho života. A hoci som si už takmer zvykol na to, že je preč, predsa mi veľmi chýba! Som si istý, že by bol nadšený mojím rozhodnutím stráviť rok na Slovensku. Každý deň si želám, aby som mu mohol o tom všetkom, čo sa tu deje, rozprávať...

Mali ste v tomto ťažkom období choroby a straty blízkeho pocit Božej blízkosti? Veľakrát sa totiž stáva i to, že človek má v bolesti len akýsi „postoj viery“; akoby mu ostalo len vlastné „rozhodnutie pre Boha“, ktoré urobil kedysi v minulosti...

Choroba a smrť môjho otca predstavovali pre mňa skutočne zložité obdobie. Myslím si, že niektoré dni som prežíval skutočne tak, ako hovoríte, len v akomsi „postoji viery“. Nie vždy som mal pocit, že ešte skutočne v Boha verím... Vtedy som sa usiloval spomenúť si na vlastnú vieru, ktorú som mal kedysi. V čase pochýb a neistoty som sa však nikdy nepredsa len cítil byť k Bohu bližšie ako kedykoľvek predtým. Tieto chvíle robili bolestivé udalosti odohrávajúce sa okolo mňa únosnejšími.

To súhlasí aj so skúsenosťou mnohých ďalších ľudí, ktorí práve v bolesti, v chorobe a strachu našli alebo opäť objavili Boha – znovu sa k Nemu upáli. Z tohto dôvodu by ťažkú a bolestivú dobu, ktorou si prešli, nevymenili za nič.

Áno, je to tak. Na druhej strane je pre mňa v ťažkých chvíľach často ťažké pociťovať Božiu blízkosť. V priebehu tohto roka, počas pobytu na Slovensku, sa však cítim byť oveľa bližšie k Bohu ako kedykoľvek predtým. Je to náročný rok, ale mám v ňom jasný pocit, že Boh ma na Slovensko povolal. V tomto povolaní a službe v Martine cítim Božiu blízkosť veľmi jasne a konkrétne.

Philips Yancey napísal knihu, ktorá má trochu šokujúci názov: Sklamaná Bohom. Vysvetlil v nej, že sklamanie Bohom, je predovšetkým sklamanie našej ľudskej predstavy... Stalo sa vám, že ste od Boha očakávali niečo, čo vám napokon „nedal“?

Vždy som túžil byť učiteľom a učiť na menšej kresťanskej škole. Hoci som sa veľakrát dostal do zoznamu „finalistov“ výberového konania, nikdy som na takéto miesto nebol vybraný. O prácu na menšej cirkevnej škole som sa v USA uchádzal dokonca trikrát. *Nikdy ma nevybrali...!* Svoj život som preto strávil ako učiteľ na troch verejných vysokých školách. Spomínam si, že pri každom z týchto vstupných pohovorov som mal stopercentný pocit, že nastal ten správny čas na úspech. Bol som pripravený a školy, o ktoré som sa uchádzal, vyzerali ako šité na mňa; boli menšie, kresťanské a s dobre rozbehnutou misiou, ktorú som chcel a mohol podporiť. Tešil som sa, že školy mali vynikajúcich študentov a výsledky a nachádzali sa na príjemnom a všeobecne obľúbenom

americkom stredozápade. Všetko bolo perfektné. Len ja som nedostal žiadnu kladnú odpoveď... Bol som nemilo prekvapený a veľmi sklamaný.

Čo ste sa vtedy naučili? Čo vám Boh dal inak, ako ste možno očakávali...

Pri pohľade späť si uvedomujem, že aj keď som sa na vysnivanú školu ako učiteľ nikdy nedostal, bol som šťastný. Stále som sa mohol a mal kde učiť. Pracoval som v troch veľmi odlišných školách, kde som získal neoceniteľné skúsenosti. Niekoľko zaujímavých rokov som strávil v škole, ktorú tvorila mexická komunita žijúca v Koloráde. Ďalších dvanásť rokov som pracoval na afroamerickom inštitúte v meste Severná Karolína a posledných sedem rokov bolo mojou pracovnou náplňou vyučovanie hudobnej teórie, svetovej hudby a hry na plechových dychových nástrojoch na katedre hudby Rochester Community v Minnesote, ktorá leží v stredozápadnej časti USA.

Takže dnes žijete v Minnesote, učíte hudbu a bývate na stredozápade. To znie dobre! Ved' cestou ste sa iste veľa naučili...

O tom niet pochyb. Milujem život v Minnesote! Bývam v blízkosti mnohých priateľov z práce a som súčasne blízko môjho rodného mesta, ktoré sa nachádza v susednom štáte Iowa. Počas dlhej a namáhavej choroby svojho otca som bol dostatočne blízko a mohol som pomôcť rodičom v ich trápení. Dnes môžem povedať, že som veľmi rád, že som bol tak blízko!

Podíme sa teraz pozrieť na váš život v Martine. Predpokladám, že chodievate na služby Božie do nášho kostola. Ako ich vnímate?

Evanjelická bohoslužba mi v mnohých ohľadoch pripomína kostol z mojich detských čias, pretože som duchovne vyrastal a dospieval práve v evanjelickom cirkevnom zbere v štáte Iowa. Priam milujem známe slová evanjelickej liturgie, pretože som ich počúval každý týždeň počas môjho detstva. Som veľmi vďačný za preklad každých služieb Božích z angličtiny do slovenčiny. Keď vojdem do kostola, uvádzač mi vždy dá slúchadlá a keďže nerozumiem po slovensky, v slúchadlách počúvam preklad celej liturgie služieb Božích v angličtine. Oceňujem tvrdú prácu dobrovoľníkov, ktorí poskytujú túto službu pre anglicky hovoriacich návštevníkov.

Čo vás oslovilo najviac?

Spomínam si na nedávnu Večeru Pánovu,

keď som spolu s ostatnými dvanástimi ľuďmi klačal na kolenách okolo oltára. Pamätám si na všetkých tých ľudí, na svoje emócie a príjemnú organovú hudbu. Bol to pre mňa veľmi vzácny a intímny pocit.

Mysľivate aj na kostol a služby Božie v Minnesote? Ozývajú sa spomienky?

Určite áno. Kostol v meste Minnesota, ktoré je mojim domovom, je v porovnaní s martin-ským evanjelickým kostolom o niečo menší. Máme však podobný oltár a vnútorné usporiadanie chrámu. Aj pán farár zvykne stáť pred oltárom obkolesený zábradlím. To sa môže zdať nedôležité, no vo mne to vyvoláva mnohé pekné spomienky.

Liturgia evanjelických služieb Božích má jednu výraznú črtu. Určite ste si všimli, že veľa spievame. Čo na to hovoríte?

Milujem spievanie. Rád počúvam, ako spievajú ľudia. Páči sa mi, ako brat farár spieva liturgiu, a rovnako aj spev žalmov. Je úžasné, ako spev oddeľuje dôležité biblické slová od každodennej konverzácie.

Ostaňte ešte pri hudbe. Vy sám ste hudobník. Veľmi dobre a rád hráte na trombón. Zrejme ste už počuli o tom, že „kto spieva, dvakrát sa modlí“. Tieto slová sv. Augustína si osvojil aj Martin Luther, ktorý považoval hudbu a spev, hneď po slove Božom, za najcennejšie dary na oslavu Pána Boha. Čo si o tom myslíte?

Kto môže spochybniť svätého Augustína alebo Luthera? Je to pravda! Hudba môže skutočne vyjadriť širokú škálu ľudských emócií. Dokonca aj žalmista nabáda, aby sme používali naše hlasy a hudobné nástroje na chválu Boha.

Načo podľa vášho názoru potrebuje človek vieru? Prečo by sme ju mali hľadať, prosíť o ňu?

Bez viery by všetko, čo robíme, nemalo zmysel. Ježišova smrť a vzkriesenie sú základom našej viery a my, kresťania, veríme, že tento príslub vzkriesenia je pravdivý. V Malom katechizme Dr. Martin Luther hovorí, že „svojím vlastným rozumom alebo silou nemôžeme veriť v Ježiša Krista, svojho pána, ani k nemu prísť“. Viera je dar od Boha. Ako ľudia máme občas určité pochybnosti, ale tento dar viery nás zachováva ako jednotlivcov a súčasne nás udržuje aj ako spoločenstvo.

Ako vnímate vieru súčasných mladých ľudí? V čom sa dnešní mladí líšia od vašej generácie?

Nemyslím si, že sa toho zmenilo tak veľa. V každej generácii existuje mnoho veriacich, mnoho takých, ktorí pochybujú, ale aj takých, ktorí Boha odmietajú. Ja osobne som len na začiatku spoznávania svojich slovenských študentov v Martine, ale verím, že keď sa časom viac spoznáme, budem sa môcť dozvedieť viac aj o ich postojoch, názoroch a viere. Na to, aby vznikla obojstranná dôvera, ktorá je pre takýto druh rozhovoru nevyhnutná, potrebujeme ešte trochu času.

Myslíte si, že je dobré a potrebné, ak sú mladí ľudia rodičmi „nútení“ ísť v nedeľu do kostola?

Nie som rodič, takže nemám vlastné skúsenosti s výchovou detí. Myslim si však, že v období, keď je už dieťa staršie, je jeho „nútenie k viere“ skôr škodlivé ako prospešné.

Existuje podľa vás nenásilný spôsob, ako samostatne a súčasne kriticky mysliaceho adolescenta „postrčiť“ k životu vo viere?

Myslím, že takýto spôsob existuje. Táto otázka ma núti premýšľať o ľuďoch, ktorých poznám a ktorí o svojej viere svedčia svojim životom. Môžu byť a väčšinou aj sú na pohľad trochu tichí a utiahnutejší, ale ľudia, ktorí ich poznajú, vedia, že ich sila a láska rastie z ich viery. Myslim že práve osobným príkladom lásky a sily, ktoré pramenia z viery, možno dnešných mladých ľudí správne postrčiť k ich vlastným úvahám o viere.

Čo by ste poradili rodičom, ktorých deti trávia celé hodiny na internete, facebooku alebo hrám počítačových hier? Ako ich zabaviť „inak“?

Musím sa priznať, že žiadne z týchto vecí nepovažujem za nevyhnutne zlé. Internet či počítač sú dôležité a potrebné pre všetkých ľudí, nielen pre deti. Využívaním týchto prostriedkov ľudia komunikujú s ostatnými a dostávajú sa „von“. Deti však treba určite viesť aj k iným aktivitám a možnostiam, ako tráviť svoj voľný čas.

Predpokladám, že vás počítačové hry asi veľmi neoslovujú, alebo sa mýlim? Čo rád robíte vo svojom voľnom čase?

Asi vás týmto prekvapím, ale vo svojom telefóne mám nejaké slovné hry, ktoré ma skutočne bavia. Je to zábavné, pretože túto hru hrávam online s priateľmi, ktorí sú v rovnakom čase na druhej strane sveta, v USA. Myslim si, že niektorí dokonca ani nevedia, že som na Slovensku. Hry a kontakt s nimi pokračuje. Svoj voľný čas však predsa len radšej venujem prechádzkam, počúvaniu hudby, čítaniu stu-

dentských referátov a skype-ovaním s priateľmi z domova. Veľmi sa tiež teším na spoznávanie kútov Slovenska počas zimných prázdnin.

Moderné komunikačné prostriedky dnes uľahčujú prirodzený ľudský smútok za domovom. Máte zrejme podobnú skúsenosť...

Určite. Odkedy som na Slovensku, ešte som výrazne nepocítil smútok za domovom. Skype je úžasný vynález! Dokonca si myslím, že teraz som v užšom kontakte s rodinou a priateľmi ako v čase, keď som žil a pracoval v USA. Moji známi sa totiž veľmi zaujímajú o Slovensko a o to, ako sa mi darí. Aj to bol jeden z dôvodov, prečo som začal písať blog.

Chýba mi aj môj verný pes, Lena. Je to krásny chrt, ktorý má svoj dočasný domov u môjho dobrého priateľa v Minnesote. Skype s ňou mi občas spôsobuje smútok, pretože ma nevidí, ale zato veľmi láskavo reaguje na môj hlas.

Zaujímá ma, ako ste na tom so slovenčinou? Chceli by ste sa naučiť čosi z nášho jazyka? Ak áno, ste skôr za samoštúdium, alebo sa necháte nahovoriť na lektora?

Nemôžem zatiaľ povedať, že viem hoc len základy slovenčiny. Pred príchodom do Martina som však trochu študoval. Dnes som vo fáze, kedy ovládam niekoľko potrebných fráz, ktoré prakticky využívam napríklad v obchode s potravinami alebo v reštaurácii. Slovenčina ma zaujíma a chcem sa ju naďalej učiť; je doslova zábavné učiť sa nové frázy, ale tiež viem, že budem potrebovať viac ako rok času na to, aby som sa mohol pochváliť skutočnou zručnosťou v rozprávaní v slovenskom jazyku.

Prezradte, aké slovenské slová ste sa naučili tento týždeň? Máte aj obľúbené?

Tento týždeň sa môj slovník obohatil o slová „všetko, kačica, spiatocný a hej hej hej“ (posledné slová sa opakujú a sú dôležité pri športe na povzbudzovanie). Moje obľúbené je slovo „káva“, pretože to je to, čo potrebujem každé ráno ako prvé.

Ochutnali ste už halušky, naše národné jedlo? Chutili vám?

Chutili. Halušky, ktoré som doteraz jedol, sú však zakaždým iné, takže nie som si celkom istý, ktorá chuť je najviac autentická. Musím ale povedať, že zatiaľ mi chutilo všetko jedlo, ktoré som na Slovensku ochutnal.

Ktorý produkt vám najviac chýba v policiach slovenských obchodov?

Našiel som tu takmer všetko, čo pre bežný ži-

vot potrebujem. Predsa sú však dve veci, ktoré vo vašich obchodoch nie sú až také časté – sladké zemiaky a arašidové maslo. Ak teda tieto dva produkty niekde objavím, nehladím na cenu a nakupujem aj do zásoby.

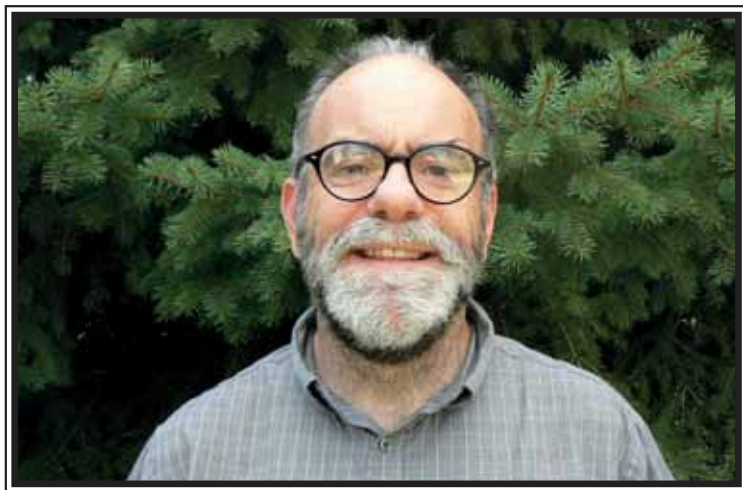
Aké želanie si pomyselne dávate „pod vianočný stromček“? Strávite Vianoce na Slovensku, alebo pôjdete domov do Minnesoty?

Vianoce budem tráviť tu, na Slovensku. Už sa teším na pre mňa nové vianočné tradície. Po Vianociach sa mi dúfam podarí trochu cestovať po okolí a spoznávať krajinu. To bude asi môj najkrajší vianočný darček v tomto roku. Z hmotných vecí nie je nič také, čo nevyhnutne potrebujem. Moji blízki však vždy vedú dobre vybrať; dokonca odhadnú aj správnu veľkosť oblečenia, alebo knihu, ktorá by sa mi mohla páčiť. Som im za to vďačný.

Čo pre vás znamenajú Vianoce?

Vianočný príbeh mám rád a vnímam ho ako veľmi silný odkaz svetu – Boh sa znižuje, aby sa stal človekom; rovnakým, ako sme my; aby žil medzi nami. Vianoce sú pre mňa tiež časom spomínania. Mám totiž krásne spomienky na Vianoce z môjho detstva, keď som ich trávil čas so svojimi starými rodičmi a širšou rodinou; keď sme jedli dobré jedlo a neskoro na Štedrý večer spolu kráčali do kostola. Toto mi bude tento rok chýbať. Zároveň sa však veľmi teším na slovenské Vianoce a nové skúsenosti a zážitky. Som si istý, že v evanjelickom kostole a spoločenstve v Martine to bude krásne. Už dnes sa teším na milých ľudí, nádhernú organovú hudbu a Božie slová nádeje.

ZA ROZHOVOR ĎAKUJE HEDWI TRÁČOVÁ <>

Profil doktora Matthewa Hafara

Dr. Matthew Hafar pôsobí ako učiteľ na katedre hudby Rochester Community and Technical College v Minnesote, v štáte v stredozápadnej časti Spojených štátoch amerických. Svojich študentov vyučuje hudobnú teóriu, svetovú hudbu a hru na plechových dychových nástrojoch.

Matt je absolventom Saint Olaf College a zároveň držiteľom titulu MA v hre na trombón. Doktorandské studium úspešne absolvoval v oblasti hudobnej teórie na University of Iowa. Na Evanjelickom gymnáziu v Martine pôsobí tento školský rok ako dobrovoľník v rámci programu s názvom America's Global Mission. Teší sa aj podpore svojho domáceho zboru, ktorým je Evangelical Lutheran Church.

V sobotu 3. augusta mali stretnutie v našom cirkevnom zbore siedmi bratia farári a sestry farárky, ktorí boli ordinovaní pred 60 rokmi. Na službách Božích kázal brat biskup VD ECAV Slavomír Sabol. Účastníci položili kytice kvetov na hroby svojich spolužiakov – bratov farárov Jána Štancla a Daniela Veselého.

Vďačný lístok Ladislava Fričovského Milanovi Kubíkovi do Martina

Zľava: Milan Kubík, Zora Beblavá, Branislav Matejka, Miroslav Synak, biskup Slavomír Sabol, Milan Kubík, Ladislav Fričovský, Andrej Hajduk, Michal Hudák, Branislav Kolény

Košice 5. 8. 2013

L. Fričovský

Čínska 9

040 13 Košice

Milý Milanko,

boli sme s manželkou, ale aj s ostatnými účastníkmi nášho jubilejného stretnutia po šesťdesiatich rokoch od našej ordinácie, ktoré sa uskutočnilo vo Vašom kostolíku i v zborovej sieni, veľmi milo prekvapení Tvojou láskavosťou a ochotou, ako si nás Ty i Tvoji najbližší – zástupcovia zboru – prijali vo Vašom strede, čoho nie vždy sme svedkami. Všetci, ktorí do Martina prišli, prejavovali svoju spokojnosť i vďačnosť, pretože je otázne, či sa nám naskytne ešte taká príležitosť.

Prosím, odovzdaj naše poďakovanie aj br. Žingorovi, láskavým sestrám kuchárkam, ktoré sa aj pri našom pobyte u Vás vyznamenali odbornou prípravou i servírovaním.

Srdečná vďaka!

My sme boli ešte s našou rodinou na hrobch v Kľačanoch, kde manželka položila kytičky, a venovali sme spomienku zosnulým...

Milanko, keďže pravdepodobne nemáš ešte 2. vydanie môjho Detského Otčenáša, ktorý vyšiel nedávno..., tak Ti jeden exemplár posielam. V prípade, že by si ho chcel objednať pre zbor, adresa je: Lubomír Lehotský, Aténska 15, 040 13 Košice.

Ešte raz srdečne ďakujem a do Božej ochrany Teba o Tvojich porúčame.

Tvoj a Váš

LADISLAV FRIČOVSKÝ

Obdarovaní dávajúci

*Človek je krásny nielen vtedy, keď má pružný krok. Človek je krásny podľa múdrosti,
čo sa mu zračí v oku, podľa vrások a bielych vlasov, podľa slov,
keď ponára sa v hovore s deťmi...*

Človek je krásny vtedy, keď ho ľudia majú radi.

Láska a úcta k starším by mali byť vysoko cenené a dôležité. Sú totiž základným meradlom slušnosti voči všetkým ľuďom v našom okolí. K slušnosti a úcte k starším vedieme i našich najmenších. Aj preto si deti v našej Evanjelickej materskej škole v Martine pripomenuli október – mesiac úcty k starším – kultúrnym programom, ktorým pozdravili členky krúžku ručných prác v našom cirkevnom zbore.

Milé tety z krúžku ručných prác sú známe vďaka svojej veľkej štedrosti a ochote pomôcť, kedykoľvek je to potrebné. Ich výrobky sa neraz dostávajú aj mimo Slovenska. Sú totiž súčasťou milých pozdravov našim priateľom do zahraničia. Krásne výšivky, košele alebo záložky do kníh tak

slúžia a robia radosť ďalším blíznym.

S vďakou za tento druh služby sme sa spoločne s deťmi rozhodli práve pre návštevu členiek krúžku ručných prác, ktoré sa v našom cirkevnom zbore stretávajú už celý rad rokov. Deti potešili tety pesničkami a básničkami. Milým prekvapením boli aj vlastnoručne vyrobené darčeky. Deti z našej škôlky obdarovali tie, ktoré vždy obdarúvajú iných!

Tety z krúžku ručných prác deťom za odmenu venovali milé pohľadanie, darčeky a sladkú čokoládu. Po spoločne strávenom čase sme sa lúčili s príjemným, hrejivým pocitom, že slúženie iným napokon v mnohom obdarí aj nás.

HEDWI TRÁČOVÁ ◀

Nie vy ste si mňa vyvolili, ale ja som si vyvolil vás a ustanovil som vás, aby ste šli a prinášali ovocie a vaše ovocie aby zostávalo, tak, aby vám Otec dal, čokoľvek by ste v mojom mene prosili od Neho.

J 15, 16

Tento biblický text zaznel z úst brata farára M. Kubíka v nedeľu 24. 11. 2013 pri konfirmácii našej spolusestry **Elenky Ivaškovej**.

Milá Elenka, dnešná nedeľa je pre Teba výnimočná a táto konfirmácia po viac ako polročnej výučbe je v nej radostnou chvíľou. Je to deň o správnom smere v Tvojom živote a bude Ťa viesť na Tvojej ceste k nebeskému Otcovi. Kráčaj ňou tak, aby si zdarne došla do vytúženého cieľa. A keď by sa niekedy aj zachvela, zatriasla, neboj sa, lebo to je znamenie, že cesta, ktorá vedie k Otcovi, je pre Teba ešte stále v ponuke.

My, Tvoje spolusestry z krúžku ručných prác, Ti želáme, aby Božia dobrota bola s Tebou neustále a dary Ducha Svätého hojné. Milosť Kristova nech Ťa sprevádza na každom kroku. Preto nikdy nezabudni na Hospodina, svojho Boha!

VIERA MAREČKOVÁ

Je vhodné pripomínať si Tvoj príchod na zem, Pane,
v karanténe stíšenia, úprimných rozjímaní.
V tejto digitálnej dobe akosi málo času máme,
lebo sme sa zajatcami televíznych obrazoviek stali.
Nestačí sa len modliť a spievať v Tvojom mene,
treba Ťa prijať srdcom, nestačí rozozvučať iba zvon.
V spleti problémov bytia dosť často tápeme,
buď náučným chodníkom a naším sprievodcom v ňom!
Keď vyšlem hĺbkovú sondu do svojho svedomia,
urgentná výzva na Tvoju adresu vždy letí.
Príď, Pane! Lebo moje túžby vo vyhni apokalyptickej zhoria,
zahyniem naveky a budú zo mňa len kozmické smeti.

Vladimír Knoško

STRIEBORNÍ NENÁPADNÍ HRDINOVIA

Riešiteľský tím:
Dominika Trofimenková,
Terézia Kucbelová,
Daniel Dulla
s 94-ročným pamätníkom
Pavlom Matejovičom

Úsilie žiakov Evanjelickej základnej školy v Martine zmapovať ďalšieho nenápadného hrdinu opäť neostalo nepovšimnuté. Tím našich žiakov získal na slávnostnej konferencii projektu *Nenápadní hrdinovia* strieborné miesto s prácou o partizánskom veliteľovi **Viliamovi Žingorovi**.

Naši žiaci každoročne pozitívne reagujú na výzvu Ústavu pamäti národa. Konfederácie politických väzňov Slovenska a občianskeho združenia *Nenápadní hrdinovia* a hľadajú ľudí, ktorí v čase komunistického režimu „šli proti prúdu a zaplatili za to vysokú daň“. Autor a gestor projektu František Neupauer pri tejto príležitosti vyjadril radosť, že študenti „objavili ľudí, ktorí svojimi postojmi prinavrátili slobodu našej krajine“.

Projekt *Nenápadní hrdinovia* a s ním súvisiaca slávnostná študentská konferencia *Nenápadní hrdinovia v zápase s komunizmom* prebehla na Slovensku už piatykrát. Naši žiaci participujú na projekte o jeden rok kratšie. Každý rok však znamenávajú krásne a hodnotné úspechy. Tohtoročná konferencia sa konala pod záštitou Rudolfa Fibyho, tajne vysväteného kňaza bývalého režimu a zakladajúceho člena Spoločenstva Fatima, ktoré stálo pri zrode Sviečkovej manifestácie.

Konferencia sa uskutočnila v polovici novembra v Aule BELIANA v Banskej Bystrici (FHV, Univerzita Mateja Bela). V súfazi sa žiaci prezentovali napríklad týmito témami: *Marián Šťastný, iniciátor sviečkovej manifestácie; Knihovník, domínikán a kňaz – p. Hilár; Aj cesta viery je kľuka-*

tá – J. Homolková a T. H. Hovancová alebo *Katolícka akcia v Širokom*. Žiaci Evanjelickej základnej školy v Martine predstavili prácou o partizánskom veliteľovi Viliamovi Žingorovi a získali ňou striebornú pozíciu. Je to ďalší úspech školy po vlnajšom víťazstve našich žiakov s prácou o nenápadnej hrdinke Darinke Bancikovej.

Meno majora Viliama Žingora, rodáka z Bystričky, je dnes spájané s hrdinstvom. Ale nebolo to tak vždy. V období komunistickej totality bol Viliam Žingor „nepriateľom“ štátu. Po 2. svetovej vojne verejne vystúpil proti komunistom, ktorí si chceli odkaz SNP privlastniť a prispôbiť ho pre potreby vtedajšej propagandy. V rámci vykonštruovaného procesu bol Viliam Žingor odsúdený na trest smrti a bol popravený 18. decembra 1950. V týchto dňoch si tak pripomíname 63. výročie jeho smrti.

Viliam Žingor bol rehabilitovaný až po páde komunizmu, keď ho prezident Havel in memoriam povýšil do hodnosti generála. Na jeho rodnom dome v Bystričke bola vtedy odhalená aj pamätná tabuľa, ktorá nám pripomína život a hrdinstvo bojovníka za slobodu.

HEDWI TRÁČOVÁ ◀

UPRAC SI VO SVOJOM ŽIVOTE

Služby Božie na Evanjelickej spojenej škole v Martine

Na školských službách Božích sme sa pomyselné presunuli do roku 623 pred Kristom – do doby kráľa Joziáša. Pohľadom na jeho život a konanie nás previedol Bohdan Hroboň. Program s krásnou hudbou a zaujímavým divadielkom pre žiakov ESŠ pripravili študenti 2. ročníka študijného programu Misijná práca s deťmi a mládežou, ktorý je akreditovaný na Žilinskej univerzite v Žiline. Riaditeľ Centra kresťanského vzdelávania v Martine B. Hroboň žiakom ESŠ v Martine pripomenul zaujímavú skutočnosť: Joziáš sa stal kráľom už ako osemročný! Jednou z prvých vecí mladučkého kráľa bolo rozhodnutie upratať chrám.

A tu sa začína náš príbeh.

Popri upratovaní v chráme nájdú poddani kráľa Joziáša dosky s 10 Božími prikázaniami. Boli stratené. Boli zabudnuté... Kráľ Joziáš bol z toho zdesený, pretože pri pohľade vokol seba nenašiel nič z toho, čo Boh vo svojich prikázaniach ustanovuje pre svoj ľud. Dokonca aj to najhlavnejšie a vôbec prvé prikázanie – nebudš mať iných bohov okrem mňa – bolo porušené!

Mladý kráľ a ľudia v jeho bezprostrednom okolí si na rozkaz panovníka začali spoločne čítať biblické slová. Učili sa „zobrať teóriu vážne a v praxi s tým niečo urobiť,“ pripomenul B. Hroboň a uskutočnenie biblickej teórie v podobe praktických činností označil ako „Joziášovu reformu“.

Mladý kráľ Joziáš bral Boha vážne! Začal robiť poriadok vo svojom živote a k rovnakému kroku nabádal aj ostatných.

My všetci máme viac ako osem rokov... viac ako Joziáš. Preto si aj my môžeme a máme upratať vo svojich životoch:

- Vieme, že nemáme ohovárať.
- Vieme, ktoré slová sú pekné a ktoré škaredé.
- Vieme, na ktoré stránky na internete nemáme kliknúť.
- Vieme, ako sa zachovať správne...

Uprac si vo svojom živote! To nič, ak nevieš, ako začať. Ani Joziáš to nevedel. Čo vtedy urobil? Začal si čítať Písmo – Bibliu. V nej našiel návod na to, ako žiť správne.

Ako máme začať my? – Čítajme Bibliu a berme Boha vážne!

HEDWI TRÁCOVÁ <>

Viera, že Boh túžbu v srdci naplní (Rozhovor s Jankou Čížovou o jej pôsobení v Ugande)

Bývalá učiteľka angličtiny na Evanjelickej základnej škole v Martine Janka Čížová sedela 24. júla 2013 v lietadle a premýšľala o tom, ako bude prebiehať jej služba vo východnej časti Afriky, v Ugande. Predtým, ako definitívne pristála na mieste, ktoré je známe etnickou rôznosťou obyvateľstva, ale aj vysokou chorobnosťou, bola potrebná dôkladná príprava. Okrem zdravotnej prehliadky si musela preskúmať kultúru, zvyky a krajinu, do ktorej sa mala vybrať na misijnú cestu.

Jankina služba dnes prebieha v Centre Nepoškvrneného srdca Panny Márie, ktoré v Ugande pôsobí od apríla 2011. Hlavnou úlohou centra je poskytnúť pomoc zraniteľným sirotám a polosirotám s HIV. Deti sú rozdelené do troch skupín – prvá je od 5 do 7 rokov, druhá od 8 do 12 rokov a posledná od 13 do 16 rokov. Každý deň sa im poskytuje zdravotná starostlivosť, strava a voľnočasové aktivity. Počas prázdnin deti navštevujú aj svoje rodiny a príbuzných, aby nestratili kontakt s prirodzeným prostredím.

Čo je náplňou tvojej služby v centre?

Náplňou mojej služby je predovšetkým pripravovať voľnočasové aktivity pre dievčatá. Okrem toho doučujem angličtinu a pomáham pri registrácii a monitorovaní detí, ktoré sú alebo budú zaradené do projektu slovenskej katolíckej charity Adopcia na diaľku. Je to projekt, vďaka ktorému prebieha dlhodobá podpora miestnych detí ľuďmi na Slovensku. Vďaka adopcii na diaľku dostalo zatiaľ 60 detí šancu študovať a meniť tak svoju neľahkú životnú situáciu.

Väčšina ľudí nemá možnosť navštíviť Ugandu a slúžiť na tomto mieste blížnym. Priblíž nám, prosím, túto službu. Ako vyzerá tvoj bežný deň v Afrike?

Ráno vstávam približne okolo pol siedmej. Hneď ráno sa s dievčatami modlíme v kaplnke. Staršie dievčatá idú do školy, ktorá je v meste Unna, vzdialeného tri kilometre od nášho centra. Štyri najmladšie deti chodia do škôlky na 8.00. Ešte chvíľku s nimi pobudnem v jedálni, dokiaľ dojedia kašu, a potom ideme spolu do škôlky, ktorá je hneď za bránou centra. Po raňajkách navštevujeme školy, v ktorých sú centrom podporované deti. Zvykneme navštevovať aj deti priamo v ich domove, kde monitorujeme situáciu a deti registrujeme. Potom vypisujem papiere, označujem fotky a pripravujem si popoludňajšie aktivity pre dievčatá. Dievčatá sa vracia zo školy okolo 16.30. Hráme sa karty a pexeso s anglickou abecedou, fotíme sa, nahrávam hudobné videá, pretože dievčatá rady spievajú, hráme sa s loptou, s kamienkami... Pri každej aktivite sa z nich snažím dostať niečo po anglicky, pretože maďi (dominantný jazyk v tejto časti Ugandy) ešte neovládajú veľmi dobre. Okolo šiestej dievčatá dostávajú lieky a okúpu sa. Nasleduje večerná modlitba pri kaplnke a spoločná večera. Po večeri zase strávime spolu hodinku-dve, pozeráme fotky, videá, hráme pexeso a dievčatá sa pripravujú do školy.

W. Churchill nazval Ugandu perlou Afriky, pretože kedysi patrila medzi bohaté krajiny kontinentu. Dnes je to trochu inak... Predsa však ma zaujíma, čo ti na tomto mieste prináša najväčšiu radosť?

Veľa vecí – okrem iného napríklad západy a východy slnka, jedlo, keď sa naučím nové slovo alebo frázu v jazyku maďi... Teší ma, keď nové slovo použijem, ľudia mi rozumejú! Ešte väčšiu radosť mám však z toho, keď mi dievčatá povedia niečo po anglicky. Keď spievajú, keď sa hráme, keď ideme do mesta na nákupy, keď stretávam deti na uliciach. Je úžasné, že máme obdobie dažďov a počasie je veľmi príjemné. Teší ma, keď mám elektrinu, keď ľudia dajú „like“ alebo komentujú FB statusy, teda hlavne moje.

Najväčšiu radosť zo všetkého mi prináša, keď verím, že Boh vkladá túžby do srdca ľudí a potom ich aj plní, hoci treba niekedy dlhšie čakať. Najviac ma teší, že si Boh na mňa spomenul a môžem prežívať Jeho plány a splnenie túžby ísť do Afriky a pracovať s deťmi.

Konštantínov Proglas a jeho cyrilo-metodské misijné posolstvo

(Pokračovanie z predchádzajúceho čísla)

Je viac ako nepochybné, že Feldekov prebásnenie staroslovienskeho Proglasu s dôrazom na jeho spevnosť – Predspev – mohlo ovplyvniť i zrod zhudobneného piesňového variantu, ktorý Slovensku i svetu predstavili práve v jubilejnom čase – pri 1150. výročí príchodu Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu.

Ale kde sa vzala Feldekom formulovaná kultúrna intuícia – ozvena Proglasu, ktorý nášmu národu darovali bratia Konštantín a Metod? Veď nášmu duchovnému, a to aj historicky poňatému vedomiu vštepovali Božiu moc a slávu v Slove, ktoré bolo na počiatku, a to Slovo bolo Boh. Ktorí našim dávny predkom – a po stáročia ich potomkom – nastavovali svedomie, osobné – kresťanské, v tomže i svedomie protestantskej reformácie, a to aj napriek tomu, ak mnohí sa domnievajú a v našich časoch hovoria: Cyril s Metodom to je téma dobrá čisto pre nás, katolíckych kresťanov, protestantizmus s tým predsa nič nemá, a iní zase špekulujú, keď tvrdia: ohľad na Konštantína s Metodom nás neoslovuje, naša reformácia má predsa svoju originalitu; naše vieroučné rozdiely sú predsa viditeľné.

Pohľad do histórie, na zástup kresťanov, ktorý kráča dejinami, však hovorí aj o niečom inom. Na obraze, ktorý výstižne namalovala Janka Krivošová a možno ho vidieť v Malom evanjelickom kostole v Bratislave, dá sa dovidieť na kresťanstvo, ako sa rodí v biblickom Jordáne, a to v krste Ježišom – a jeden z jeho historických prúdov od Jordánu smeruje na Slovensko: na obraze vidíme jasne – v snečných lúčoch – jeden

z jeho vrcholov, a to Konštantína s Metodom, s knihami, Evanjeliom, Apoštolom, Žaltárom a napokon Písmom ako celok preloženým.

V tomto epochálnom čine vierozvestov vnímame jasný signál, ktorí vyslali do ďalších reformačných krokov, úsilí a činov: lingua vernacula, reč domácich viery, stala sa principiálnym prvkom reformačného procesu. Potom ako Martin Luther preložil Bibliu, ako sa vážení predstaviteľia nemeckej reformácie rozhodli predniesť Augsburgské vyznanie svojmu mestu i svetu v nemeckom a nie už v latinskom jazyku, v tomto duchu a na tomto základe začala zaznievať radostná zvesť evanjelia v jazykoch európskych národov – prehĺbilo sa kultivovanie Európy nového sveta. Leonard Stöckel, učiteľ Uhorska i Slovenska, Lutherov žiak a Melanchtonov brat v Kristu, budovateľ výnimočného evanjelického bardajovského gymnázia v roku 1540 zostavil Šarišské články, ktoré vpísal do kroniky evanjelického zboru v Sabinove. Jeden z dvadsiatich šiestich článkov zdôrazňuje nevyhnutnosť slávenia služieb Božích v reči, v ktorej všetci rozumejú, a v článku o vyučovaní viery je zmienka o preložení Katechizmu Dr. Martina Luthera do slovenského jazyka. Táto správa, ak by sme v 16. storočí práve takúto o slovenskej reformácii hľadali, patrila by k najvýznamnejším. A potom už, čoskoro na to – na Morave, v Kraliciach – vyšiel v roku 1564 preklad Novej zmluvy z pera Jana Blahoslava, muža, ktorého miloval sám Hospodin; zveril mu dar prekladať Novú zmluvu, ktorá sa neskôr

stala súčasťou Biblie kralickej. V úchvatnom básnickom podaní, podobne ako Proglas, dodnes Blahoslavov text znie sťa báseň či pieseň. A spevní Slováci si ho aj preto zamilovali. Českú melantrišskú Bibliu, preloženú podľa latinskej Vulgáty, z ktorej nad akúkoľvek pochybnosť v prvých reformačných rokoch a desaťročiach predčítavali Slovákom zrozumiteľné slovo Božie, začali čoskoro po vydaní Blahoslavovho prekladu nahrádzať textom a jazykom Biblie kralickej. Nad akúkoľvek pochybnosť to zistil prof. Lubomír Ďurovič, ktorý v najstaršej slovenskej knihe, v Bardejovskom katechizme, vydanom v roku 1581, zistil biblické citáty prevzaté nielen z Melantrišky, ale i z Blahoslavovho prekladu: Budúca „Kralická“ sa ujala misijného poľa na Slovensku zreteľne už pred svojim generálnym, t. j. úplným vydaním, požehnané zvestovala evanjelium, s Kristom a okolo Krista zhromažďovala národ, učila prijímať a žiť Jeho slovo, inšpirovala modlitby, piesne, predspevy i predslovy, ktoré sa zjavovali v mnohorakých textoch v katechizmoch, spevníkoch, modlitebníkoch. Činila to, čo sa usiloval vyspievať Proglas.

Ako mnohí katolíci, a to s najväčšou láskou, objavovali, podčiarkovali, slávil, a tak udržiavali v tej alebo inej forme cyrilo-metodskú pamiatku, napríklad Benedikt Sološí v spevníku Cantus Catholici, po ňom v mnohých dielach Ján Baltazár Magin, historici Samuel Timom, Juraj Sklenár alebo Juraj Papánek, ale i historicky mladší Anton Bernolák alebo Jur Fándli a mnohí ďalší, ktorí zasvätili svoje diela Cyrilovi a Metodovi, napríklad v úchvatnom podaní – veľbásňach Ján Hollý, ktorý sa k Proglasu, obrazne povedané, pridal Cyrilo-Methodiádou, tak i evanjelici mali svoj zreteľný cyrilo-metodský čuv. Daniel Sinapius-Horčička, učený evanjelický kňaz z neďalekých Sučian, potom galejník Ján Simoni-des i veľký biskup Daniel Krman, v tom istom čase Matej Bel v úvode k Doležalovej Gramatike, a po nich už Pavol Jozef Šafárik

v Dejinách reči a literatúry slovanskej všetkých nárečí, tí všetci vospolok dúchali do zaviatych pahrieb a rozplameňovali cyrilo-metodské posolstvo. S nimi i Ján Kollár, ktorý „archeologizoval“ na Blatnohrade – dnešnom Zalaváre. S určitou istotou to bol on, ktorý ďalších bádateľov „priviedol“ ku keramickému črepu, ktorý sa nedávno na Blatnohrade našiel a na ktorom sú, azda Metodom samým, vyryté najstaršie nateraz známe dve hlaholské písmená: „i“ a „o“, zachované priamo z veľkomoravskej doby. A bol to on, Ján Kollár, evanjelický kňaz, ktorý kodifikoval cyrilo-metodské dedičstvo v Zpěvníku evanjelickom piesňou, ktorá sa dodnes spieva.

V Liptovskom Svätom Mikuláši slávievali v čase Michala Miloslava Hodžu cyrilo-metodské slávnostné služby Božie, ktoré navštevovali s evanjelikmi aj katolíci. A každoročne odznievali na nich Hodžove cyrilo-metodské kázne. O jednej z nich, historickej, pretože bola prvou Hodžovou v slovenčine, ktorá odznela vo februári roku 1845, vieme viac: Samo Bohdan Hroboň vo svojich osemtisícstranových denníkoch zapísal o nej niekoľko riadkov: „Hodža slávnostne uviedol slovenčinu na kazateľnicu a držal kázeň nasledovného rozlohu: Kresťanstvo musí posväcovať národy i život! Ako sa zjaví kresťanstvo v živote slovenskom? Ako národnosť bez nenávisťi? Ako sloboda bez svojvôle? Ako osveta so svätosťou spojená? A táto myšlienka večná bude sa hlásať jazykom naším slovenským. Nezhanobujmež tedy kľatbou a hriechom reč našu svätú, reč spasenia!“ Ako Konštantín Proglasom, tak i Hodža zvestoval kresťanstvo, ktorého poslaním má byť milovanie materinskej reči ako reči spasenia. Ako Konštantín vnímal aj on osvetu, totiž vzdelanosť zrodenú v knižnej kultúre národov, oblečenú do odevu evanjelia.

Slovom, Proglas v čase hodžovsko-tatrinkej štúrovskej slovenčiny – tak ako v predchádzajúcich časoch zasväcovania bernolákovskej slovenčiny solúnskym bratom –

nie je už veľkomoravskou rannou zorou, ale sviety poludňajším slncom, počut jeho jasný hlas: v Hodžovom podaní je intonovaný jasným kristovsko-biblickým tónom. Hodžove otázky tak ako dávne otázky i napomenutia cyrilsko-metodské adresované veľkomoravským vladárom boli a sú nadčasové, aktuálnymi sú i dnes, práve dnes sú veľmi potrebné: A tak budeme národom bez nánávisti – budeme sa milovať, alebo sa budeme kynožít? Budeme žít slobodne, alebo si opäť necháme nasadiť okovy svojvôle? Budeme hanobiť našu reč vulgárnym politickým slangom a zločinným konaním, alebo sa budeme usilovať o svätosť života?

Hodžove otázky i napomenutia sú nad všetku pochybnosť metodovské.

Cyrilo-metodské posolstvá fascinovali i ďalších štúrovských evanjelikov. Jozefa Miloslava Hurbana doslova rozneovali. Vydával almanach Nitra, bratom obetovaný, a mal pritom na mysli Nitru staroslovienku, písal prózy i dramatické texty o veľkomoravských vladároch; v roku 1863, keď Slovensko slávi cyrilsko-metodské tisícročie, pristúpil k vydávaniu Cirkevných listov, ktoré vychádzajú dodnes, a v Prahe vydal – spolu s Josefom Růžičkom – jubilejnú – milénióvu Bibliu svätú a do jej úvodu vpísal dôležité biblické posolstvá svojim časom i budúim vekom.

Cyril s Metodom vábili na púť do časov Veľkej Moravy aj ďalších slovenských kresťanov. Katolíci cyrilsko-metodskú vášeň prejavili Radlinského časopisom Cyril a Metod. Evanjelici vo veľkomoravskej poézii Bottu i Sládkoviča, ktorý napísal nielen najkrajšiu báseň miléniových osláv, Lipu cyrilsko-metodejskú, ale štylizoval i vznešené formulácie o cyrilsko-metodskom dedičstve, ktoré sa zrodili tu, v Turčianskom Svätom Martine, na tomto Memorandovom námestí, keď slovenskí kresťania, katolíci a evanjelickí, zastupujúci slovenský národ na memorandovom zhromaždení, spoločne v roku 1861 vyznali: „...národ slovenský, hen od tých časov, ako apoštolovia jeho svätí, Cyril

a Metod, v reči jeho vlastnej zjavenie vôle Božej, v knihách Zákona obsažené, z milosti Hospodinovej doniesli mu, tenže Zákon Najvyššieho s pobožnou úctou vžil a chránil si...“

Je to text, ktorý má silu záväznosti. Inšpiroval napríklad Jozefa Miloslava Hurbana k reči, ktorou oslovil katolíckeho biskupa Štefana Moyses, novozvoleného predsedu Matice slovenskej. Fascinujúcu reč svoju, akú na Slovensku sotva kto bol vstave povedať, tak píše Vajanský, zakončil Hurban návrhom, aby založenie Matice dialo sa na pamiatku cyrilsko-metodského krstu a tisícročného pokresťanenia nášho národa. („Činíme všetko v zmysle ukrižovaného Pána Ježiša Krista.“) Vajanský zaznamenal aj Moysesovu odvetu: „...svätí Cyril a Metod boli nielen prví vierozvestovia národa slovenského, lež spolu i tí, ktorí u nás základ položili slavianskemu písomníctvu. Moyses z celého srdca súhlasil s návrhom Dr. Hurbana. Tak teda Matica slovenská založená bola „v tisícročnú pamäť pokresťanenia Slovákov a zavedenia písomnosti slavianskej“.

Bol to nezabudnuteľný cyrilsko-metodský rok. Katolíci za účasti Štefana Moyses ho navzdory nepriazni ostrihomskej a nitrianskej hierarchie slávil v Selciach, v dedinke nad Banskou Bystricou, a evanjelici koordinované v mnohých zboroch v celej Kuzmányho patentálnej superintendencii. V Turci, v Sučanoch a v Necpaloch, evanjelici vysvätili veže. V Hlbokom služby Božie s Hurbanovou kážňou rozkvtli krojmi mnohých dediniek – zborov vtedajšieho nitrianskeho seniorátu. Ctíboh Zoch v Jasenovej na Orave zvolal celý svoj zbor evanjelický a spoločne prečítali Životy – Konštantínov i Metodov. On sám vydal knihu o tisícročnej pamiatke vierozvestov. Pavol Dobšinský pamiatku slávil tiež knihou – kážňou, ktorú rozoslal po celom Slovensku do rodín s výzvou: „Slováci, čeladní otcovia, sláve pamiatku Cyrilovu a Metodovu vo všetkých rodinách! Vezmite, otcovia, a čítajte!“ Ján

Borbis, kňaz, ktorého v roku 1863 vysvätil Karol Kuzmány v Martine, vydal v Erlangene históriu martýria ev. a cirkvi na Slovensku so vstupnou kapitolou martýria cirkvi veľkomoravskej.

Karol Kuzmány rozmnožil knižnú žatvu rozmernou knihou – štúdiou i kázňou v dikcii vznešeného pastierskeho listu, ba i s cyrilo-metodskou bibliografiou: svoje dielo predstavil nielen na kazateľnici v martinskom evanjelickom kostole, ale i v knižnej podobe na „poučenie neučeným“ pod názvom O pohanstve a krestu slovenského národa. Text završil jedinečnou kuzmányovskou cyrilo-metodskou modlitbou, ktorou oslovil i náš čas a naše pokolenie: *Celý ty môj vrúcnomilovaný slovenský národ, zostaň verným Bohu v pravej viere, v svätom svedomí, v šlachetných úmysloch, v obetavosti za ľud, za potomstvo, za slávu Božiu v budúcich tvojich pokoleniach. Buď v tom nezlomný, nedaj sa od toho odvieť ani kľamu ani lsti, ani násiliu a utrpeniam, ani bojom s podlým a ničomným svetom týmto. Miluj slobodu vôle, a nie svojvôľu, miluj slobodu viery, ale nie neveru, maj pokoj a buď spravodlivý k všetkým národom, no nasaď sa i za svoj národ a stoj o jeho česť, vzdelanie, pokoj a bezpečnosť. Daj Ti Pán Boh nové tisícročie šťastnejšie, pokojnejšie, blahoslavennejšie. Uslyš ma, Bože náš všemohúci, pre Toho, ktorý i za nás, za ľud Tvoj slovenský zomrel, pre toho Syna Tvojho, Krista, nášho Pána, ktorému buď česť a sláva večná. Amen.*

A cyrilo-metodské časy pokračovali v mnohých prejavoch slovenského kresťanstva. Navidomoči napríklad v úchvatnom Hviezdoslavom Žalme na tisícročnú pamiatku Cyrila a Metoda, ktorý sa zrodil pri 1000. výročí Metodovho úmrtia. V tom istom roku v pokuse Daniela Záboja Laučeka o historicko-teologický cyrilo-metodský portrét. Prejavili sa i v celom rade publikovaných štúdií Franka Viľazoslava Sasinka. Neskôr v urputných bojoch Kvačalových s nemeckými cirkevnými historikmi, ktorí

začiatkom 20. storočia vo Vichingovom duchu spochybňovali cyrilo-metodskú misiu. V principiálnych dôrazoch škultétyovsko-kréméryovských v ich častých kultúrnohistorických spisoch. Neskôr v mnohých ďalších, napríklad v dielach Antona Augustína Baníka, Michala Lacka, Antona Bagina, Štefana Vragaša a iných. Povedľa diel cirkevno- a kultúrno-historických, neraz v symbióze s nimi, v mnohých jedinečných dielach výtvarníkov, grafikov, ale i hudobníkov.

Popri nich sme sa stretávali a stretávame i s mnohými častokrát opatrnickými alebo vlašnými ohlasmi, ktoré veľkomoravský duchovný odkaz, žiaľ, redukovali a redukovujú na chladné písmená a bližšie neurčenú knižnú – viditeľne odkresťančenú vzdelanosť, a to nielen v nedávnom komunizme, ale až do jubilejných dní, v ktorých sme so zahanbením vnímali nízku cyrilo-metodskú gramotnosť, ba až negramotnosť „anketovej vzorky“ poslancov Národnej rady Slovenskej republiky. Napriek textu preambuly Ústavy Slovenskej republiky, ktorá zdôrazňuje význam cyrilo-metodského duchovného dedičstva a historického odkazu Veľkej Moravy pre slovenský politický, verejný, kultúrny a duchovný život, neboli v ankete k 1150. výročiu príchodu vierozvestov schopní odpovedať na elementárne otázky spojené s historickým dielom Konštantína a Metoda. Stalo sa to v našom čase: videli sme, ako historické vedomie ústavných činiteľov je nepevné, čítali a počuli sme, ako zlyháva.

Je zrejmé, že cyrilo-metodské vedomie, ak má byť pevné, opreté o seriózne znalosti, musí byť budované v školách. Ale školou je aj rodina: tak tvorbu cyrilo-metodského vedomia v našom národe pochopil a podporil, ukázal príklad láskavý kňaz a učiteľ Pavol Dobšinský, ktorý svojou knižkou v roku 1863 klopal na domové dvere slovenských rodín a nabádal k čítaniu cyrilo-metodského príbehu a jeho odkazov. V súčasnosti ho svojím spôsobom napodobnil kazateľ Cirkvi bratskej a básnik Daniel

Pastirčák, ktorý „objavil Cyrila s Metodom“ a vydal knižočku veršov – parafrázu Proglasu, ktorú nazval Slovo pred Slovom. Hravou formou – hrou na poéziu chce aj on vstúpiť do rodín a otcom i matkám podať predslov i predspev k svätému Evanjeliu s dôležitými pravdami života. Je to knížka, ktorou rozdáva kľúč k Božiemu slovu – jedinej ústave slobodného ľudu:

*Duša bez jazyka – nemý piesok stepi.
Bez Božieho zákona aj jazyk je slepý.
On sám nerozliší skutočnosť od klamu,
Poľahky naleti na každú reklamu.
Keď pravdu nectíme, náš jazyk nás klame,
Tárame do vetra a klameme mame.
Zákon nie je môj, tvoj ani ich – je Boží.
Je iný než ústava viazaná v koži.
Veď v Božom zákone tkvie ľudská sloboda,
Ministrom neslúži, davu sa nepoddá.
Nájdeš v ňom aj silu plávať proti prúdu.
Jediná ústava slobodného ľudu.*

Na návraty k Proglasu sú aj mnohé iné dôvody. Jeden z nich som spoznal v úsilí macedónskeho exulanta Stojana Lekoského, žijúceho na Slovensku, ktorému nesmierne záležalo na tom, aby Proglas vyšiel trojjazyčne: po staroslovensky so slovenským a macedónskym prekladom. Tento Proglas, ktorý sprevádzajú ikony z ochridskej cyrilo-metodskej ikonografie, chce podporiť slovanskú identitu dnešných Macedóncov, ich duchovnú, národnú a jazykovú subjektivitu, ale aj ich starosť o územie, o ktoré sa sporia s Bulharmi, Grékmi i Albáncami. Vydala ho Slovenská národná knižnica, ktorá ho prezentuje práve v hodine, v ktorej odznieva táto prednáška, na jubilejných XXIV. cyrilo-metodských dňoch v Terchovej.

Ako vidno, posolstvá a kontexty Proglasu sú u nás mnohé a rozličné. Prispievajú k jeho lepšej známosti. Aj po vyše tisícročí rozdávali dobrú vôľu činiť duše krásnymi v Kristovom odpúšťajúcom náručí, ale i silu „plávať proti prúdu“. Čerstvosť a sviežosť,

totiž silu, rozdávali nebeské písmená, ktoré sta dážď zvlažujú pozemské pustatiny. Keď sa na ne díva v básni Ďaleká tvár Milan Rúfus, vidí „nebeské mravce“, robotný živel nebeský, v ktorom by sa mal pozemský život odrážať ako v zrkadle. A podobne v metaforách, línkách a tvaroch vnímajú a približujú Proglas slovenskí výtvarníci, ilustrátori a grafici i kníhviazači. Jeden z nich, Peter Ďurík, si považoval za povinnosť na slávnosť 15. výročia Biblickej školy v Martine priniesť osobitú bibliofiliu Proglasu – Predspevu, ktorá sa prezentuje ako súbor originálov: aj vystavený výtlačok bol predstavený ako originál. Ako syntetický umelecký artefakt mnohých umení: vytvorili ho umelci, básnik-biblista Konštantín – Cyril, básnik-prekladateľ Lubomír Feldek, akademický maliar Miroslav Cipár, umelkyňa knižnej väzby Lida Mlichová a grafik-dizajner Peter Ďurík, ktorý každé hlaholské písmenko staroslovienskeho textu starostlivo podľa predlohy profesora Jiřího Šindlera „vyobliekal“ do grafickej krásy. Ďuríkova hlaholika mi pripomína noty: spieva – je to i biblický, i básnický, i výtvarný, i grafický Predspev.

Je symbolické, ak tento jedinečný Predspev je na tejto cyrilo-metodskej slávnosti predstavený s Bibliou kralickou: je aj jej Predspevom, tak ako je a ako môže byť Slovom pred Slovom: pred každým ponorením do Pisma.

A je Predspevom i pre našu martinskú Biblickú školu, ktorá slávi pätnásť rok svojho zrodu a vstupuje do najlepších rokov svojho života. Spievaj si, vážená Biblická škola, knižnú pieseň starých Slovienov, veď je to vlastne pieseň nová, svieža, čistá: Spievaj si ju a zvestuj Krista, spievaj o ňom, pretože On môže učiniť ľudskú dušu čistou, hriechu zbavenou, a preto krásnou. Nech ti v tom Hospodin pomáha!

MILOŠ KOVAČKA

PREDNESENÉ NA KONFERENCII

SLOVENSKÝ PRÍBEH SLOVA

PRÍLEŽITOSTI 15. VÝROČIA BIBLICKEJ ŠKOLY
V MARTINE 6. JULA 2013

Môže byť niečo dobré na farizejoch?

ADRIÁN KACIAN

(Alternatívny a možno provokujúci pohľad na farizejov v dobe Ježiša Nazaretského)
Pokračovanie z predchádzajúceho čísla

Farizeji ako striktní, rigorózní a neoblomní „dodržiavači“ Zákona?

Ďalším zaužívaným postojom kresťanov k farizejom je predstava farizeja ako striktného, rigorózneho „dodržiavača“ Zákona. Veď čo iného si človek môže o nich myslieť, keď číta napr. príbeh o vymŕvaní klasov v sobotu (Mk 3, 23–28 a par.). Bežnému smrteľníkovi je cudzia radikálna rigoróznosť farizejov, keď neprižmúria oči nad pár klasmi, ktoré učeníci vymrvali, a tým porušili sobotný pokoj. Alebo nasledujúci príbeh o uzdravení človeka s ochrnutou rukou (Mk 3,1–6 a par.) To fakt nechceli dopriať tomu postihnutému človeku radosť z uzdravenia? Podobnú striktnosť až radikálnosť zvykneme odsudzovať v ich konaní, keď čítame, ako dávali desiatky z korenín (L 11, 42; Mt 23, 23), čo vzhľadom na malé množstvo je z nášho pohľadu zanedbateľné a pri presnosti starovekého váženia aj veľmi diskutabilné. Alebo spor o zachovávanie rituálnej čistoty (Mk 7, 3nn a par.). Väčšinou odsudzujeme ich dôraz na vonkajší rituál a súčasne ich ľahostajnosť k vnútornej ľudskej špine. Aj týchto niekoľko vybraných príkladov stavia farizejov do svetla neoblomných strážcov Zákona, ktorí nehľadia na okolnosti a nikdy neprižmúria oko.

Dobové zdroje však poskytujú aj iný pohľad na túto tzv. temnú stránku farizejského hnutia. Kým ich detailnejšie rozoberie-

me, začnime najskôr úvahou tak trochu filozofickou. Rozlíšiť radikálnu rigoróznosť od správneho dodržiavania zákonov nie je veru vôbec jednoduchá vec. Kto určí, kedy je to už prílišné dodržiavanie a kedy to je nedodržiavanie. Za všetko jeden príklad: Ak v obci jazdím rýchlosťou 54 km/h a policajt ma náležite pokutuje, znamená to, že bol rigorózný, alebo len strážil Zákon, ktorý nedovoľuje jazdiť v obci rýchlosťou väčšou ako 50 km/h? Na Slovensku by mi možno takáto jazda prešla, nie však v Rakúsku, ako svedčí moja skúsenosť. Nie je to aj našou väčšou benevolenciou k porušovaniu Zákona, ktorá sa v konečnom dôsledku odrazí vo väčšej korupcii počnúc slovenskými politikmi a radovými občanmi končiac? Je výsostne zaujímavé, ak na jednej strane nadávame, keď nám rakúsky policajt napaří pokutu aj za 52 km/h v obci, ale na druhej strane sa divíme, prečo sa ani zďaleka nemôžeme priblížiť miere korupcii vyspelých štátov, napr. Rakúska. Inými slovami, smrdí to trochu bohorovnosťou určovať, čo je rigorózne dodržiavanie a čo je to druhé, nie?

Ale späť k zdrojom. Ak titulujeme farizejov ako rigorózných a radikálnych vo vzťahu k dodržiavaniu Zákona, tak čo potom poviem o Ježišovi, keď hovorí: „Počuli ste, že bolo povedané: Nescudzoložíš! Ale ja vám hovorím: Každý, kto žiadostivo pozerá na ženu, už scudzoložil s ňou v srdci.“ (Mt 5,

27-28) V kráľovstve nebeskom už nestačí čistý výpis z registra trestov. Ježiš ide omnoho ďalej, dôležité sú už aj motívy, počíta sa už aj napriamanie srdca a nielen výsledný *corpus delicti*, viditeľný voľným okom. Po prečítaní Ježišových slov vo vzťahu k Zákonu v Jeho rečiach na vrchu (Mt 5, 17-48) nadobudneme dojem, že Ježiš bol v niektorom ohľade, čo sa týka Zákona, striktnnejší ako farizeji.

Treba pripomenúť, že aj v samotnom židovstve boli skupiny oveľa rigoróznejšie a striktnnejšie ohľadom Zákona ako toľko spomínaní farizeji. Stačí spomenúť esénov. V tzv. Damašskom spise (značka CD), ktorý sa ako ich písomná pozostalosť zachoval, sa píše: „Nikto nesmie pomôcť v sobotu dobytku pri vrhu. A ak spadne do studne alebo nejakej priekopy, nesmie sa v sobotu vyťahovať.“ (CD XI, 13n) Túto radikálnu pozíciu neporušenia soboty držali eséni aj ohľadom človeka: „Živého človeka, ktorý spadne do nádrže s vodou alebo niekde inde, nesmie nikto (v sobotu) vyťahovať pomocou rebríka ani lana alebo iného nástroja.“ (CD XI, 16n) Farizeji v tomto ohľade boli ochotní podať človeku pomocnú ruku aj počas soboty, ako svedčí Ježišova polemika s nimi z Mt 12, 11. Tento fakt potvrdzujú i neskoršie texty rabínov, ktorí boli nasledovníci farizejov. Keď bol život človeka v ohrození, tak život mal prednosť pred dodržiavaním soboty. Preto ak hovoríme o rigoróznom dodržiavaní Zákona len v súvislosti s farizejmi, šírimo minimálne polopravdu, ktorá podstatne skresľuje obraz farizejov v Ježišovej dobe.

Aj neskoršie rabínske texty svedčia skôr o pluralite názorov týchto nasledovníkov farizejov. V ich nosnom diele, Mišne, nájdeme množstvo protichodných výrokov, keď jeden rabín hovorí tak a druhý trochu inak. Ako príklad postačí spomenúť známe výro-

ky dvoch vážených rabínov, Hilela a Šamaja, súčasníkov Ježiša Nazaretského, týkajúcich sa podmienky rozvodu. Text z Dt 24, 1 dáva možnosť rozvodu, keď muž nájde na manželke niečo „odporného“. Problém je definovať, čo to „odporné“ je. A práve do týchto nejasností vstúpili farizeji a rabíni a snažili sa vymedziť zmysel problematického slova. Škola Šamajova považovala za „odporné“ smilstvo, keď žena mužovi, ľudovo povedané, zahla. Škola Hilelova bola liberálnejšia a za „odporné“ považovala i to, keď žena znehodnotila potravinu, napr. pripálením polievky (Git 90a). Tieto dva značne protichodné výroky sú súčasťou Mišny, ktorá je autoritatívnym textom rabínskeho židovstva. Viem si predstaviť paniku väčšiny kresťanov, keby v autoritatívnom texte našli podobne nepodobné tvrdenia. Čo robiť, ako sa zachovať? Rabínske myslenie takéto rozpory vôbec nevníma ako neriešiteľný problém. Skôr naopak. Pre nich je to šanca preniknúť cez paradox ešte hlbšie do podstaty Božej vôle.

Predchádzajúci príklad plasticke ilustruje hlavnú činnosť farizejov ako židovsko-náboženskej skupiny. Alternatívne sa môžeme pozrieť na farizejov ako tých, ktorí sa snažili nielen vysvetliť nejasné miesta v Zákone, ale hlavne ich adaptovať a zaviesť do bežného života človeka. Chceli priblížiť Zákon obyčajným ľuďom, aby ľudia jeho nariadenia dodržiavali a tak žili život hodný zvoleného národa. Boli to vlastne náboženský buditeľia a zároveň praktici. Presadzovali národnú obrodu židovstva prostredníctvom náboženského programu vernosti a primknutia sa k Zákonu. Ako sme ukázali, vo veci interpretácie Zákona neboli zdáleka najstriktnnejší a dokázali absorbovať aj protichodné názory. Dodržiavanie Zákona bolo alfou a omegou všetkých zbožných Židov. Farizeji sa ho však v prvom rade snaži-

li adaptovať a interpretovať na vtedajšie pomery židovstva a pozdvihnúť svoj národ bližšie k Bohu.

Farizeji ako namyslení „skutkári“, „netýkavky“, ktorí sú pyšní na svoje zásluhy

Ďalšou rozšírenou kresťanskou predstavou o farizejoch je vykresliť si ich ako namyslených „skutkárov“, ktorí nemôžu sedieť ani v jednej miestnosti s hriešnikmi. Môžeme to vyčítať z textov, ktoré zachytávajú ich kritiku Ježiša, keď sa stretá s hriešnikmi a colníkmi (Mk 1, 28–22 a par.; L 7, 36; 15, 1nn). Kým Ježiš sa programovo stretá so spodinou spoločnosťou, farizeji sa jej naopak vyhýbajú a vyhľadávajú stretnutia so svojimi druhmi a rovnako zmýšľajúcimi Židmi. K tejto ich oddelenosti od hriechu a špiny sveta dobre zapadá aj samospravodlivosť, ktorou ich poväčšine charakterizujeme v kresťanských kruhoch. Tak to možno vyčítať z notoricky známeho podobenstva o farizejovi a colníkovi z L 18,9–14. Namyslený farizej je pyšný na svoje zásluhy pred Bohom, ktoré ho nepriedušne oddelia od všetkých hriešnikov, vrátane opodiaľ stojaceho colníka. Kým farizej si hovká vo svojich zásluhách, colník sa neodvažuje ani priblížiť či oči pozdvihnúť k nebu, vedomý si svojich previnení. Predmetné podobenstvo takto na konkrétnych príkladoch demonštruje správny i nesprávny spôsob, ako má človek prístupovať k Bohu. Nie ako farizej, ale ako colník.

Na druhej strane si treba uvedomiť, že odstup od hriešnikov v správaní farizejov má napr. aj biblický základ. Stačí si prečítať prvé dva verše prvého žalmu: „Blahoslavený muž, ktorý nechodí podľa rady bezbožníkov, na ceste hriešnikov nestojí a v kruhu posmievačov nesedí...“ (Ž 1, 1–2) Je až také nesprávne interpretovať tieto paralelizmy

tak ako farizeji, že sa snažili strániť všetkých tých bezbožníkov? Veď čo sa už veriaci môže naučiť medzi neveriacimi? Spýtajme sa inak: Kedy sme naposledy my, pravoverní kresťania, vyšli medzi zlodejov, privatizérov a mafiánov, ktorí sú dnešným ekvivalentom colníkov v Ježišovej dobe? Alebo ako vyzerá naša misia medzi prostitútkami, bezdomovcami či inou spodinou spoločnosťou? V tomto ohľade je Ježišovo správanie k týmto individuám radikálne odlišné od farizejov. Aj farizeji ako náboženski reformátori určite túžili, aby sa títo ľudia zmenili a žili zbožnejší a plnší život. To je vlastne cieľ každého náboženstva. Avšak zakuklení vo svojej komunite čakali asi najprv prvý krok od tých mafiánov a prostitútok. Čakali, že prídu za nimi, uznajú svoje hriechy a prestúpenia a následne na to oni, farizeji, dajú rozhrešenie a návod ako udržať nový život.

Tento pragmatický postoj neplytvania milosťou a čakania na prvý krok ostro kontrastuje s Ježišovým vykročením smerom k týmto problematickým skupinám. Ježiš nehľadel na dôsledky. Jednoducho vykročil, sklonil sa k tejto spodine a zachraňoval ich. Žiadna kalkulación, žiadny audit efektivity vynaložených prostriedkov či energie, žiadne zadné vrátka. Božia milosť v priamom prenose. Božia moc, ktorá premáha svet, keď neprekáža, že väčšina zrna vyjde nazmar (pozri Mk 4, 3–9 a par.). Je jasné, že dnešná cirkev nemôže stopercentne kopirovať Ježišov prístup, keďže On bol jednorodný Syn a my sme iba adoptívne deti, ktoré nedokážu neutekať z domu nášho Otca. Možno aj preto je naše správanie voči marginalizovaným ľuďom viac pragmatické ako milostivé a ostatnými vecami plytvajúce. Jednoducho nie sme a nebudeme ako Ježiš, i keď by nezaškodilo menej toho pragmatizmu a viac dôvery v Božiu zachraňujúcu

moc, viac bláznovstva pre Krista. Takže pozor! Keď kritizujeme farizejov, že sa nestýkali s colníkmi a prostitútkami, jedným dychom kritizujeme aj naše pragmatické náboženstvo, ktoré sa viac ponáša na to farizejské ako na Ježiša. Aj pragmatická viera má svoje pozitívne ovocie, ale nenapili sme sa ako kresťania už nového vína, ktoré nepatrí do starých mechov?

Ďalším rozšíreným bilagom na adresu farizejov je ich samospravodlivosť na základe vlastných skutkov. V evanjelických kruhoch sa spomínaná farizejská samospravodlivosť pertraktuje hlavne ako negatív Božej milosti. Kým pyšný farizej žil v presvedčení, že je zachránený svojimi skutkami, t. j. náboženským výkonom, veriaci evanjelik vie, že je to len Božia milosť, *sola gratia*, ktorá ho môže spasíť. Takto síce nepriamo, ale predsa vykresľujeme farizeja ako skutkára, ktorý o Božej milosti nemal ani páru. Avšak len letný pohľad do spisov Starej zmluvy svedčí, že jedna zo základných charakteristík Boha Abrahámovho, Izákovho a Jákobovho je charakteristika Boha milostivého a zhovievavého. Že by si to tí farizeji pri štúdiu Starej zmluvy neboli všimli? Ako potom asi interpretovali Dt 7, 7, kde sa píše: „Hospodin si vás zamiloval a vyvolil nie preto, že by ste boli početnejší než ostatné národy, veď medzi všetkými národmi vás bolo najmenej.“ Je jasné, že nielen farizeji, ale aj všetci Židia si uvedomovali zodpovednosť človeka žiť náležite zmluvnému vzťahu, a preto kládli dôraz na dodržiavanie predpisov Zákona. Ale určite dobre vedeli, že Zákona a jeho nariadenia prišli až po vyslobodení z Egypta, ktoré bolo aktom milosti, záchrany bez akýchkoľvek zásluh. Priorita Božieho milostivého konania pred ľudským nebola pre nich španielskou dedinou, ako prezrádza neskorší rabínsky výrok: „Nie je na tebe, aby si dokončil svoje

dielo, ale nemáš právo s tým prestať.“ (Avot II, 16)

Tak teda čo, boli tí farizeji „skutkári“, alebo je ich legalizmus len neskoršia propaganda kresťanstva, ktoré ich veľmi rado stotožňuje so stredovekými predavačmi odpustkov? Skutkárstvo ako fenomén je burinou rastúcou v záhradkách všetkých kresťanských denominácií, niekde v predzáhradkách na očiach, niekde zase na záhumní za dvorom. Ako odhalíme v nasledujúcich riadkoch, farizeji mali k legalizmu určité predispozície, a tak nečudo, že tej buriny tam bolo veľa. Na druhej strane by sme sa mali vyvarovať čierno-bielej optike a opisovať ich iba príkladom náboženských horolezcov, ktorí sa do neba štvorajú výlučne po rebríku vlastných skutkov. Ale pri tejto príležitosti mi nedá nespomenúť skutky, v tomto prípade každodenné skutky lásky a milosrdenstva pri zachovaní priority Božieho konania, ktoré by veriaci kresťan mal konať úplne prirodzene, tak ako po nádychu nasleduje výdych. A povedzme si, že v našich evanjelických kruhoch v tomto predmetnom konaní pokrývavame za ostatnými denomináciami. Azda aj preto, že pri vieroučne správnom a spásonosnom dôraze na milosť sa nám konanie dobrého často prehupne do kategórie bonusových aktivít. Keď sú, tak je to výborne, a keď nie, to nič, milosť to zakryje. Asi aj preto v dnešnom svete ľaháme za kratší koniec, pretože sekulárnu väčšinu nezaujima naša teória ale dokáže oceniť našu prax. Povedané Ježišovými slovami, zhodou okolností adresovanými farizejom: Tohto sa nám evanjelikom treba držať (milosti), ale ani to druhé (skutky) nezanedbávať (L 11, 42b). Dôraz farizejov na praktické konanie nám môže byť v tomto smere prinajmenšom inšpiráciou.

Pokračovanie v nasledujúcom čísle

Spomienky na tetu Oľgu a uja Fedora Ruppeldtovcov

JUDr. Tatiana Mensatorisová, rod. Šimková

Teta Oľga Ruppeldtová, rod. Šimková, bola sestrou môjho tatu JUDr. Ladislava Šimka a najstaršia zo štyroch súrodencov – za ňou nasledoval brat Viliam (môj krstný otec, lekár vo Vysokých Tatrách), Anna, vydatá Droppová, žijúca v Liptovskom Mikuláši, a najmladší bol môj tata JUDr. Ladislav Šimko, advokát v Martine.

V 50. rokoch minulého storočia bývalý komunistický režim v rámci tzv. B-akcie vysťahoval mojich rodičov z Martina. Pridelili nám bývanie v obci Tužiná, okres Prievidza, a to v gazdovskej usadlosti, priamo nad murovanou maštalou pre kravy a býky, kde vstup do „bytu“ bol po drevenom rebríku, bez vody – zrejme v snahe urobiť súčasne protiveň aj miestnemu kulakovi. My s bratom sme boli malé deti, brat mal necelých desať rokov, ja o päť menej.

Vtedy nás celú rodinu prichýlili teta a ujo na žilinskú faru. Fary boli zrejme enklávy, kde si komunistická chobotnica netrúfala naťahovať svoje chápadlá. Bývali sme všetci štyria v jednej izbe, tzv. hosťovskej, a to celé tri roky, kým sme sa opäť mohli vrátiť do Martina.

S odstupom času, v dospelosti, som si uvedomila, koľko ľudskosti, porozumenia, trpezlivosti a rodinnej súdržnosti je ukryté v tomto geste. V tom čase Ruppeldtovci mali už svoj vek, teta Ola vyše 50 rokov, ujo Fedor vyše 60, boli bezdetní a teda zvyknutí na určitý zaužívaný, pokojný spôsob života. Dovtedy s nimi bývala len pomocnica v domácnosti Zuzanka a zrazu nás bolo sedem, z toho my dve deti, pre všetkých jedna kúpeľňa, jedna kuchyňa.

No Ruppeldtovci to prijali ako samozrejmosť, ktorú priniesol život. Spoločne sme zasadali k jedálenskému stolu, od ktorého

nikto neodišiel, kým posledný nedojedol, stolovanie sa končilo spoločným chytením sa za ruky a prevolávaním „Na zdravie, na zdravie, na zdravie“. Podvečer, keď ujo Fedor sadol ku klavíru a jeho hra skladieb hudobných velikánov sa ozývala po celej fare, sme sa zišli pri ňom a na záver, po „koncerte“, spoločne spievali piesne zo spevníka – jeho obľúbené, v rodine dodnes označované ako „fedorovské“, napr. „Chvála Tebe, Bože náš, chvála Tebe na výsosti“, „Svieť, svetlo, svieť“, „Smieť žiť pre Krista, pre neho mrieť“, „Ježiši, drahý poklade“ a ďalšie.

Boli pre nás nielen teta a ujo, ale trochu aj rodičia, trochu starí rodičia, krstní rodičia, priatelia, kamaráti. Aj keď sme už potom bývali opäť v Martine, naše blízke rodinné putá pretrvávali naďalej, často sme sa vzájomne navštevovali, boli sme v písomnom styku. Z tohto obdobia sa uchovali napr. veršované gratulácie k mojim narodeninám, ktoré teta a ujo spolu skladali a tvorili. Tú nehu a lásku z nich cítiť dodnes. Obdiv je i v tom, s akou noblesou a eleganciou do nich implantovali aj prvky vtedajšej ideológie.

Teta Ola bola nielen hlavnou oporou uja Fedora, ale dušou celej rodiny šimkovskej i ruppeldtovskej. Jej názory, rady a odporúčania v šimkovskej rodine, ako najstaršej z rodiny, boli medzi súrodencami všeobecne uznávané a akceptované. Bolo známe, že ak sa vyskytli problémy akéhokoľvek druhu – rodinné, zdravotné, existenčné, bytové, výchovné, finančné, pracovné, jednoducho sa písalo do Žiliny alebo sa tam vycestovalo. Teta Ola bola najvyššou inštanciou a kto sa na ňu obrátil, vedel, že urobil dobre a bol si istý, že dostane tú najlepšiu radu.

Ruppeldtovci a Šimkovci

Perličky zo života tety Oľgy a uja Fedora:

* Bolo všeobecne známe, že ujo Fedor sa uchádzal o ruku tety 25 rokov. Keď v roku 1939 mali v Martine sobáš, sobášil ich známy básnik a kňaz E. B. Lukáč, ktorý sa ich rovno spýtal, či sa im to ešte vyplatí. A vyplatilo sa, žili spolu vo vzájomnom porozumení, v radoostiach i starostiach a trápeniach štyridsať rokov. Na svadbe bolo veselo, môj tata, krstný a ďalší ujovia viezli uja Fedora do kostola autom, čo v tej dobe nebola až taká samozrejmosť. Pred jazdou sa ho opýtali, kde si praje odviezť, či do katolíckeho alebo evanjelického kostola. Ujo Fedor v tej trme-vrme, po chvíli uvažovania, či je to mienené ozaj alebo žartom, odpovedal, že hádam do luteránskeho.

* V roku 1948 cestovali na zakladajúce zhromaždenie Svetovej rady cirkví do Amsterdamu. Rýchlik zastal v Berlíne a ujo Fedor vystúpil, aby si kúpil noviny, tie hneď otvoril a tak sa začítal, že zabudol na čas, a rýchlik odišiel. Do vlaku poslal tete Oľge telegram s textom „Cestuj pokojne ďalej, prídem nasledujúcim vlakom“. Tetu Oľu iš-

lo rozhodiť, v Amsterdame potom niekoľko hodín s kuframi čakala na neho.

* Keď bol ujo Fedor väznený v roku 1942 v Ilave, bolo to aj cez Vianoce. Ako farár a znály hry na organe bol poverený, aby počas bohoslužby vo väzenskej kaplnke hral na organ. Dozvedel sa, že spolu s ním sú väznení aj dvaja anglickí letci (alebo novinári), a tak na bohoslužbe na Štedrý večer do prelúdia medzi jednotlivými piesňami zakomponoval časť anglickej hymny „Boh ochraňuj kráľovnú...“ a pozoroval, čo sa bude diať. Pri prvých tónoch Angličanom okamžite vyletel zrak k organistovi a neskôršie na prechádzke na väzenskom dvore mu so slzami v očiach ďakovali, že taký krásny dar na Vianoce nikdy nedostali.

* V roku 1962, keď bol väznený posledný raz, vo väzenskej cele bol s katolíckym biskupom, starším od neho, ktorý tam dostal zápal pľúc. Ujo Fedor, sám vo vysokom veku (vyše 70 rokov), ho opatroval, keď ležal v horúčke, zakrýval ho svojím kabátom, dával mu piť čaj a vodu. Toto, samozrejme, videli dozorcovia, a tak sa to roznieslo von. Odrazu si na fare v Žiline začali podávať

kľučky ženičky – jedna priniesla tvaroh, druhá vajička, ďalšia orechy. Keďže teta Ola ich nepoznala ani z videnia, pýtala sa ich, z ktorej sú filie, a ženičky povedali, že sú ony katolíčky a že, keď má muža vo väzení, treba jej pomáhať. Nuž, aj takúto podobu má ekumenizmus.

Napriek úskaliam v ich spoločnom živote tetu Olu nikdy neopúšťal humor a dobrá nálada. Keď sa v Žiline spomínali tieto historiky, teta Ola vždy žartom hovorila, že za takého kriminálnika sa vydala, pričom ho nežne hladkala a pobozkala po plešinke a ujo Fedor na ňu láskavo hľadel, alebo tvrdila, že vlastne ona je len jeho družka, lebo sú len cirkevne zosobášení a socialistický právny poriadok neuznáva taký sobáš za platný, a ujo Fedor sa zabával, že on, biskup, a nie je riadne zosobášeny. Apropo, biskup. Raz, niekedy v šesťdesiatych rokoch, dostal zo západného Nemecka balik s adresou: „Biskup Ruppeldt, Československo“, a pošta to dokázala doručiť. V balíku bola biela dederonová košeľa, hit tých rokov, a tak ujo Fedor bol medzi prvými, čo takú košeľu nosil.

Teta Ola bola prajná, žičlivá, gavalierska. Z ich nevelkých príjmov dokázala pomôcť v rodine každému, kto sa ocitol v núdzi, samozrejme bez toho, aby o to žiadal. Môjho brata i mňa podporovala počas celého štúdia na vysokej škole!

Mala pochopenie pre každú vekovú kategóriu. Spomínam si, keď som mala asi 10 – 11 rokov, zorganizovala „dámsku jazdu“ do Rajeckých Teplic – ona, ja a niektorá z ruppeldtovských vnučiek. Najskôr sme sa my dievčatá do sýtosti vykúpali v bazéne, potom sme sa všetky tri plavili na člnu po jazere, následne zapadli do obchodu s bižutériou, kde sme dlho vyberali a od tety každá dostala náramok. Výlet sme zakončili v cukrárni pri krémeši a zmrzline.

Myslou mi prebieha mnoho ďalších milých zážitkov, príbehov a momentov, ktoré vypovedajú o tom, aké vzácne „rodinné striebro“ sme v tete Ole mali.

Odchod uja Fedora do večnosti v roku 1979 znášala statočne, prežila ho o päť rokov.

Som vďačná za všetko duchovné i hmotné, čo som od nich dostala, za všetko to, čo sme spoločne prežili a čo som sa od nich naučila.

V Banskej Bystrici 16. septembra 2013

Anjelov spev čujme krásny

Anjelov spev čujme krásny:

narodil sa slávy Kráľ!

Nesie pokoj, milosť svetu,

zmierenie v ňom Boh nám dal.

Radujú sa nebesá, či ti srdce neplesá?

Slávou zneje nebo, zem,

Krista víta Betlehem.

Sláv tiež, duša, Boha chváľ:

Narodil sa slávy Kráľ!

Prichádza k nám z nebies ríše

v pravde mocný Hospodin,

narodil sa pre celý svet z čistej Panny

Boží Syn;

v ľudskom tele božská moc

zaháňa preč smrti noc.

Emanuel, Spasiteľ, zjavil spásy večný cieľ.

Slávže, duša, Boha chváľ:

Narodil sa slávy Kráľ!

Prichádza k nám Knieža mieru,

spravodlivý mocný Kráľ,

nesie darom svetlo spásy, premáha tmú,

strach i žiaľ.

K nám sa biednym privinul,

aby človek nezahynul,

aby hriešnik na zemi bol Ním znovuzrodený.

Slávže, duša, Boha chváľ:

Narodil sa slávy Kráľ!

ES 39

Napísal Ch. Wesley (1707-1788)

Preložil Fedor Ruppeldt

Nápev podľa F. Mendelssohna-B.

Pred 35 rokmi, 22. 9. 1978, odišiel na večnosť

MUDr. ĽUDOVÍT IZÁK

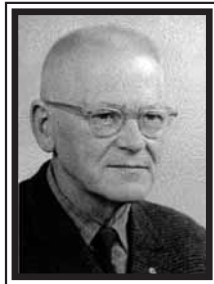
*Narodil sa v rodine evanjelického učiteľa Ľudovíta Izáka staršieho,
ktorý pôsobil na škole v Lutherovom dvore v Budapešti.*

Pochovaný je na Národnom cintoríne v Martine.

Patril k najaktívnejším slovenským osobnostiam 20. storočia.

*Ako lekár-ftizeológ, kultúrny a sociálny pracovník
sa zaslúžil o dobré meno mesta Martin.*

Vynikol pri budovaní Červeného kríža a šírení medzinárodného jazyka esperanto.

MUDr. Ľudovít Izák pochádzal z významnej národnobuditeľskej rodiny. Narodil sa 9. októbra 1899 v Budapešti, kde jeho otec pôsobil ako učiteľ. Matka mu zomrela, keď mal tri roky. Ako polosiroty sa ho ujal Štefan Šenšel, evanjelický učiteľ v Očovej, ktorý mal za manželku sestru jeho otca. Manželia Šenšellovcí mladého Ľudovíta viedli k oduševneniu za národ, spoločenskú a sociálnu spravodlivosť, vstúpili mu principiálny postoj k spoločenským neudhom, najmä k alkoholizmu. Rodinné prostredie ho predurilo na štúdiá. V Budapešti po skončení ľudovej školy študoval na gymnáziu, ako študent ovládal výborne slovenský i maďarský jazyk. V Budapešti začal študovať medicínu a v roku 1919 založil časopis Mladé Slovensko. V rokoch 1919–1925 pokračoval v štúdiu medicíny na Karlovej univerzite v Prahe, kde sa zoznámil s budúcou manželkou Libušou Šálovou (1903–1983), úradníčkou v nakladateľstve Borový. Zobrali sa v roku 1926. Mali spolu syna Vladimíra (1931–2013) a dcéru Danicu (1934).

V Prahe medzi jeho výnimočné jazykové znalosti pribudli čeština, nemčina, angličtina, španielčina, francúzština a ruština, no napokon sa jeho najobľúbenejším jazykom stalo esperanto. Patril k jeho vynikajúcim znalcom a horlivým propagátorom. V Prahe od roku 1920 pokračoval v redigovaní kultúrneho a literárneho časopisu Mladé Slovensko.

Po štúdiách pôsobil ako lekár – primár sanatória v Novom Smokovci, neskôr ako riaditeľ, angažoval sa pri budovaní Československého Červeného kríža (ČSČK). V Novom Smokovci sa popri lekárskej práci v krásnom tatranskom prostredí rozvíjala aj jeho láska k prírode. Organizoval klub lyžiarov a turistov i tatranskú záchrannú službu. V roku 1931 založil časopis Vysoké Tatry a do roku 1938 bol aj jeho redaktorom. Celých dvadsať rokov redigoval mimoriadne obľúbený časopis Krásy Slovenska. Vo Vysokých Tatrách vznikla i jeho zbierka podtatranských poviedok Mišo Chabura pred daňovým komisárom.

Do Martina sa MUDr. Ľudovít Izák pre-

sľahoval v roku 1938, kde až do svojej smrti prežil štyridsať rokov mimoriadne aktívneho a plodného života. V Martine prebral vedenie Slovenskej divízie ČSČK, neskôr Slovenského Červeného kríža (SČK) a redigoval rovnomený spolkový časopis. Spolupracoval s Maticou slovenskou pri vydávaní detského časopisu Slniečko a sám doň prispieval. Po premiestnení SČK do Bratislavy prevzal v rokoch 1939–1942 vedenie Masarykovej ligy proti tuberkulóze, pričom naďalej pôsobil ako vládny lekár SČK. Založil pneumotoraxovú stanicu, pľúcne oddelenie tuberkulózy v martinskej nemocnici, pľúcnu stanicu Robotníckej sociálnej poisťovne a protituberkulózný dispenzár Masarykovej ligy proti TBC na strednom Slovensku. Po roku 1942 v Martine pôsobil aj ako vládny komisár a po vypuknutí Slovenského národného povstania v roku 1944 ako martinský mešťanosta. Počas SNP budoval ošetrovne pre povstaleckých vojakov v Martine a neskôr v Tisovci. V decembri 1944 ho uväznilo gestapo.

V pamäti mesta Martin zostane hlboko ukotvená organizačná práca MUDr. Ludovíta Izáka po skončení 2. svetovej vojny, ktorá sa navonok prejavila v mnohostrannej pomoci mnohým utečencom, všetkým tým, ktorí povozmi či vlakmi prechádzali cez Martin a potrebovali pomoc: stravu, vodu, ubytovanie, ošetrovanie.

Po roku 1945 pracoval v Martine ako špecializovaný lekár-fizeológ, neskôr ako školský lekár a napokon ako závodný lekár v martinskej nemocnici.

V povojnových rokoch sa zvlášť venoval medzinárodnému umelému jazyku – esperantu. V Martine vytvoril činnorodý kruh aktívnych esperantistov, do ktorého patrili Ernest Váňa, Martin Benka, Ján Valaštan-Dolinský, Eduard V. Tvarožek, Štefan

Špigút, Stanislav Marček a ďalší. Organizovali kurzy esperanta. Vydali esperantskú učebnicu a slovník Jána Valaštana-Dolinského, spolu s Martinom Benkom pripravili sériu reprodukcii slovenských ľudových piesní s nápevmi a prekladmi prvých strof do esperanta. Z Martina sa dostávali do celého sveta.

Na Slovensku i vo svete poznali esperantisti MUDr. Ludovíta Izáka ako redaktora časopisu Esperantisto Slovaka (1948–1978). Niet azda jediného čísla bez jeho príspevku. Ako prílohu doň zaraďoval odborné články pod názvom Medicinaj informoj. V rokoch 1947 a 1974 bol organizátorom slovenských esperantských zjazdov, ktoré sa konali v Martine. Bol autorom rôznych literárnych žánrov v tomto medzinárodnom jazyku. Samostatne vydal Bukebedo de slovakaj popolkantoj (Kytička slovenských ľudových piesní). Pri príležitosti 45. svetového esperantského kongresu získal 2. cenu za báseň Al Altaj Tatroj (Vysokým Tatrám). Podobne niekoľko mesiacov pred svojou smrťou získal 2. cenu za prózu Somera interludo (Letná medzihra). V rukopise zostala jeho veršovaná dráma Reog de Petra.

Desiatky jeho odborných a populárno-vedeckých článkov a štyri knižné publikácie, z ktorých vyniká Tajný spolok Mor ho a skvelé, hlboko ľudské črty „Lekár vidí a hovorí“ či „Mišo Chabura“ dopĺňajú prehľad Izákovkej publikačnej, redaktorskej a popularizačnej činnosti.

Pri príležitosti 25. výročia úmrtia mu udelil Slovenský Červený kríž za jeho celoživotnú významnú a obetavú prácu v ČK in memoriam medailu H. Dunanta, zakladateľa Medzinárodného Červeného kríža.

*Spracované s použitím článkov
PhDr. Zory Mintálovej,
Štefana Špigúta a Danice Štubňovej*

*Ale múdri skviet sa budú ako blesk oblohy a tí,
ktorí mnohých prívádzajú k spravodlivosti, budú ako hviezdy na večné veky.*

Evanjelická spojená škola v Martine prevzala hodnotné ocenenie „Cena človeka 2013“

Evanjelická spojená škola v Martine získala od Občianskeho združenia Človek v ohrození Cenu človeka za rok 2013. Je to vzácne ocenenie, uznávané na celom Slovensku, ktoré dostala EŠŠ „za prínos v šírení hodnôt, akými sú úcta k človeku, efektívnosť pomoci ľuďom a podpora tolerantnej a solidárnej spoločnosti“.

Nezisková organizácia Človek v ohrození udeľuje Cenu človeka raz ročne. Oceňuje ňou prínos jednotlivcov alebo organizácií k šíreniu hodnôt, ako sú úcta k človeku, transparentnosť, profesionalita, adresnosť či efektívnosť v pomoci ľuďom. Ďalšími kritériami hodnotenia sú budovanie partnerstiev a podpora tolerantnej a solidárnej spoločnosti. Vzhľadom na širokú škálu hodnotiacich kritérií má naša škola veľkú radosť z toho, že obstála! „Sme veľmi radi, že šesťčlenná odborná porota rozhodla, že Cenu človeka za rok 2013 udeľí práve našej škole, ktorá od svojho vzniku vedie študentov k aktívnej pomoci bližným,“ komentoval udelenie vzácnej ceny riaditeľ EŠŠ Jozef Sopoliga.

Občianske združenie Človek v ohrození bolo partnerom našej školy v minuloročnom sociálnom projekte, zameranom na podporu výstavby vzdelávacieho inštitútu v Afganistane. EŠŠ je dnes v procese výstavby a každým dňom je bližšie k začatiu vzdelávacieho procesu. „Vašu školu sme nominovali preto, lebo sme presvedčení, že vaše aktivity a dlhoročná tradícia sociálneho projektu si zaslúžia uznanie“, odôvodnil ocenenie EŠŠ zástupca organizácie Človek v ohrození.

HEDWI TRÁČOVÁ ◀◀

UDALOSTI V OKTÓBRI AŽ DECEMBRI 2013

- ☐ 27. októbra sme mali počas hlavných služieb Božích volebný konvent biskupa Východného dištriktu ECAV na Slovensku. V našom cirkevnom zbore pri tajnej voľbe získal Mgr. Ondrej Koč 60 hlasov a Mgr. Slavomír Sabol 112 hlasov.
- ☐ Dištriktuálne presbyterstvo VD ECAV nám oznámilo, že za biskupa VD ECAV na Slovensku na nové 6-ročné obdobie 2014 až 2020 bol zvolený Mgr. Slavomír Sabol. Tiež sme zvolili sestru Vieru Maršalovú za zborovú presbyterku pre filiu Bystrička.
- ☐ 10. novembra sa konali slávnostné služby Božie na Pamiatku posvätenia chrámu – 229. výročie. Popoludní bol v kostole hodnotný kultúrny program pod názvom „Príbeh zvonov“. O histórii zvonov pútavo rozprával MVDr. František Záborský. Po programe sa uskutočnila vernisáž výstavy turčianskych zvonov v priestoroch Biblickej školy aj s občerstvením. Sme vďační za bohatú účasť na tomto podujatí.
- ☐ Stretnutie Rodinného spoločenstva sa uskutočnilo 3. novembra na tému „Vy ste svetlo sveta“ a 8. decembra na tému „Anjeli – Boží poslovia“. Ďakujeme manželom Valancovcom, Lubošovi Froľovi a kaplánovcom Beňuchovcom so spolupracovníkmi za prípravu. Privítali by sme bohatšiu účasť na týchto stretnutiach.
- ☐ Turčianska mládež sa stretla 6. decembra o 17.30 v Biblickej škole. Prihovoril sa brat farár Mgr. Pavol Tomka na tému „Ako to povedať“. Mládežníci si pochutili na vianočnej kapustnici. Ďakujeme bratovi Martinovi Uhrinovi a jeho spolupracovníkom za prípravu stretnutia.
- ☐ V novembri a decembri sa opäť uskutočnilo 6 stretnutí smútiacich, ktorým zomrel blízky človek a hľadali pomoc vo svojom žiali. Podpornú skupinku smútiacich navštevovalo 6 sestier a viedli ich Natália Kacianová a Katarína Plžová.
- ☐ Evanjelická spojená škola pripravila via-

nočný program žiakov na tému „Dnes prišla nádej k nám“ v dňoch 15.–19. decembra. Ten prebiehal v budove ESS a na Divadelnom námestí. V nedeľu 15. decembra vystúpili siedmci na hlavných SB. Po SB boli na Memorandovom námestí „minitrhy“ s charitatívnou zbierkou.

- Cez advent sme uskutočnili spolu s ESS zbierku posteľnej bielizne, hygienických potrieb, oblečenia, hračiek a potravín pre ľudí v núdzi. Ďakujeme za množstvo darovaných vecí všetkým štedrým darcom a bratovi Jaroslavovi Karáskovi za odvoz vecí núdnym a spoluprácu s charitatívnymi organizáciami.
- Adventný koncert zborového spevokolu sa konal v nedeľu 15. decembra o 16.30 v našom kostole. Hostom na koncerte bol Martinický spevokol, ktorému ďakujeme za vystúpenie. Tiež ďakujeme všetkým členom nášho spevokolu a dirigentkám Martinke Šuvadovej a Janke Bosákovej.
- Adventné ekumenické stretnutia sa uskutočnili 18. decembra v Dražkovciach pre

obidve filie a 20. decembra sme spoločne víтали prichádzajúceho Krista na ekumenickej pobožnosti v DSS na Ľadovni.

- Druhú adventnú nedeľu kázal na službách Božích brat seniorálny kaplán Marek Hrivniák. Sme vďační za ochotu a tému „Kráľovstvo Božie prichádza“.
- Tretiu adventnú nedeľu boli mládežnícke služby Božie, na ktorých vystúpil mládežnícky spevokol s mládežníckou kapelou a Božím slovom poslušil Martin Uhrin.
- V októbri až decembri usporiadala Biblická škola v budove gymnázia verejné prednášky. O starozmluvných knihách – Józue, Nehemiáš, Jób, Velpieseň, Izaiáš, Ezechiel, Daniel a Malachiáš – prednášal Bohdan Hroboň. Prednáškou o dejinách kresťanského myslenia poslušil Tomáš Gulán a prednáškou o dejinách kresťanstva Michal Valčo.
- Ďakujeme srdečne milým sestram z Martina, Dražkoviec a Diakovej za krásnu vianočnú výzdobu nášho kostola.

PRIPRAVILA KATARÍNA PLŽOVÁ

Služby Božie Cirkevného zboru ECAV na Slovensku v Martine počas vianočných a novoročných sviatkov

Štedrý deň 24. 12. 2013 – utorok
15.30 Štedrovečerné služby Božie
17.00 Štedrovečerné služby Božie

1. slávnosť vianočná 25. 12. 2013 – streda
8.30 Slávnostné služby Božie
10.00 Slávnostné služby Božie
8.30 Služby Božie na Bystričke

2. slávnosť vianočná 26. 12. 2013 – štvrtok
10.00 Slávnostné služby Božie,
po SB Večera Pánova

Nedeľa 29. 12. 2013
8.30 a 10.00 Služby Božie

Silvester 31. 12. 2013 – utorok
16.00 Služby Božie

Nový rok 1. 1. 2014 – streda
10.00 Slávnostné služby Božie
s Večerou Pánovou

Zjavenie Krista Pána mudrcom
6. 1. 2014 – pondelok
10.00 Služby Božie

Sláva na výsostiach Pánu Bohu!

Až potiaľto pomáhal nám Hospodin

Časopis Martinický evanjelik týmto vianočným dvojčísлом 2013/5–6 završuje svoj dvadsiaty ročník. Celých dvadsať rokov vychádzal s pomocou Božou ako milodar tvorcov a prispievateľov – ako dielo podpory kresťanským aktivitám evanjelického a. v. zboru, evanjelických škôl, evanjelickej diakonii a všetkým ostatným zložkám evanjelického života v Martine i na Slovensku. Prosíme vás, aby ste si pripomenuli dvadsať rokov nášho časopisu vďačnou modlitbou a šírilí ho všade tam, kde bude prijímaný s vierou, láskou a nádejou. Budeme vám vďační i za jeho podporu.

Dobrotivých darcov miluje Boh.

Ladislav Fričovský

DETSKÝ OTČENÁŠ

V prípade, ak si chcete knihu objednať, adresa je:
Ľubomír Lehotský, Aténska 15, 040 13 Košice

MARTINSKÝ EVANJELIK

Časopis Evanjelického a. v. cirkevného zboru v Martine.

Redakčná rada:

Milan Kubík, Peter Ďurík, Miloš Kovačka,

Katarína Pížová, Alžbeta Stančevová-Kátlovská, Hedwiga Tkáčová-Hennelová

Vychádza šesťkrát do roka.

Redakcia a administrácia: Ev. a. v. farský úrad v Martine, Memorandové námestie

www.ecavmt.sk, www.bsmt.sk, www.ezsmt.sk

Registračné číslo: FKOMT 94/01176